

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ BİLİM DALI

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BOZCAADA TURİZMİ VE
BOZCAADA'DA POTANSİYEL TURİZM OLANAKLARI
ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ömer BARLIK

ÇANAKKALE

Ocak, 2021

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı
Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı

**Geçmişten Günümüze Bozcaada Turizmi ve
Bozcaada'da Potansiyel Turizm Olanakları
Üzerine Bir Değerlendirme**

Ömer BARLIK
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Hayri ÇAMURCU

Çanakkale
Ocak, 2021

Taahhütname

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Geçmişten Günümüze Bozcaada Turizmi ve Bozcaada’da Potansiyel Turizm Olanakları Üzerine Bir Değerlendirme**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

22 / 01 / 2021

Ömer BARLIK

İmza

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Onay

Ömer BARLIK tarafından hazırlanan çalışma, 22/01/2021 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No: 10334031

Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza	
Dr. Öğr. Üyesi	Hayri ÇAMURCU		Danışman
Prof. Dr.	İbrahim AYDIN		Üye
Prof. Dr.	Rüştü ILGAR		Üye
.....			Yedek Üye
.....			Yedek Üye

Tarih: / / 2021

İmza:

Prof. Dr. Pelin KANTEN

Enstitü Müdürü

Önsöz

Sözlerime Heredot'un bir cümlesiyle başlamak istiyorum: “Tanrı, insanlar uzun ömürlü olsunlar diye Bozcaada'yı yaratmış.” Bozcaada; köklü tarihi geçmişi, yıllardır süregelen barış ve kardeşlik ruhuyla iç içe yaşayan farklı kültür ve inanç yapısındaki nüfusun birlikte yaşam sürmesi, doğal çevrenin sağladığı güzellikleri, temiz deniz ve plajları, zengin bir kültür yapısına sahip olması, farklı kültürlerle özgü gastronomik zenginliklerin olması, markalaşmış çavuş üzümü ve markalaşmış şarapları, yıl içerisinde farklı zamanlardaki kutlama, etkinlik, festival ve şenlikleri gibi birçok faktörün etkisiyle önemli bir turistik destinasyon haline dönüşmüştür.

Türkiye'nin önemli bir turizm destinasyonu olan Bozcaada'nın turizmini çeşitli yönleriyle ele alan bazı çalışmalar olmakla beraber, turizmin hızlı değişen ve gelişen bir sektör olması nedeniyle, Bozcaada turizminde de birtakım değişimler hızla gerçekleşmiştir. Buna bağlı olarak bu yüksek lisans tezinde Bozcaada turizminin günümüzdeki durumu, gelişmeleri, sorunları, potansiyel turizm olanakları ve Bozcaada turizminin geleceğine yönelik çıkarım ve öneriler irdelenip araştırılmıştır. Bu bağlamda bu yüksek lisans tezi, Bozcaada turizmi için bazı eksiklikleri tamamlama yönüyle, gelecekte yapılacak bilimsel ve akademik çalışmalara veri tabanı oluşturma noktasında yardımcı olacaktır.

Lisans eğitimimden itibaren bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, yüksek lisans eğitimim süresince de akademik planlamalarımda yoluma ışık tutan ve her türlü aksaklıkta bile bana sabır ve anlayışla yaklaşan çok değerli hocam ve aynı zamanda tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hayri ÇAMURCU'ya; her zaman engin bilgileriyle bizlere öncülük eden, kendi bilgi birikimlerini ve tecrübelerini bizimle paylaşan ve bu anlamda bize rol model olan çok değerli hocam Prof. Dr. Okan YAŞAR'a; gerek bilimsel gerekse sosyal konularda eğitimci kimliğinin yanında bana bir ağabey gibi davranan çok değerli hocam Prof. Dr. Rüştü ILGAR'a; birçok konuda tecrübelerini benimle paylaşan değerli hocam Erdal ÖZTURA'ya; Dicle Üniversitesi'nde bulunduğum eğitim sürecinde, üzerimde büyük emeği olan başta Prof. Dr. Emrullah GÜNEY olmak üzere, Sabri KARADOĞAN, İlhan KAYA, Aydoğan MEŞELİ ve Ahmet YILDIRIM hocalarıma teşekkürlerimi sunuyorum. Aynı zamanda bu günlere gelmemde büyük emeği olan ilkokul ve lise öğretmenlerime de en içten duygularıyla teşekkür ediyorum.

Bana her zaman inanan ve her koşulda bana destek olan KIYMETLİ AİLEM'e; çalışmama katkı sağlayan Bozcaada'daki turizm konaklama ve yiyecek-içecek işletmeleri başta olmak üzere Bozcaada Kaymakamlığı, Bozcaada Belediye Başkanlığı ve BOZTİD Başkanına; değerli arkadaşlarım Ayşen EKENER, Ömer BİNGÖL, Berkan SARISÜLÜK, Rıdvan GÜL ve ismini saymadığım fakat bugünlere gelmemde olumlu ve/veya olumsuz şekilde katkı sağlayan herkese teşekkür ederim.

Çanakkale, 2021

Ömer BARLIK

Özet

Geçmişten Günümüze Bozcaada Turizmi ve Bozcaada’da Potansiyel Turizm Olanakları Üzerine Bir Değerlendirme

Bozcaada; köklü tarihi geçmişi, yıllardır süregelen barış ve kardeşlik ruhuyla iç içe yaşayan farklı kültür ve inanç yapısındaki nüfusun birlikte yaşam sürmesi, doğal çevrenin sağladığı güzellikleri, temiz deniz ve plajları, zengin bir kültür yapısına sahip olması, farklı kültürlerle özgü gastronomik zenginliklerin olması, markalaşmış çavuş üzümü ve markalaşmış şarapları, yıl içerisinde farklı zamanlardaki kutlama, etkinlik, festival ve şenliklerin yapılması vb birçok faktörün etkisiyle önemli bir turistik destinasyon haline dönüşmüştür.

Çanakkale iline bağlı bir ilçe olan Bozcaada’nın turizmini ele alan bu yüksek lisans tezinde; öncelikle turizmin tanımı, turizmin önemi, turizmin temel özellikleri, turizmin sınıflandırılması, turizmin ekonomik-sosyokültürel-çevresel etkileri, turizm talebini etkileyen faktörler, sürdürülebilirlik kavramı, destinasyonların taşıma kapasiteleri, dünyada ve Türkiye’de turizmin gelişimi gibi konularda kavramsal çerçeve çizilmiş olup, ardından asıl çalışma alanımızı oluşturan Bozcaada hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. Bozcaada’yı genel olarak tanımaya yönelik verilen bu bilgilerin ardından, tez çalışmamızın asıl konusunu oluşturan Bozcaada’nın potansiyel turizm olanakları, bu olanakların tespit edilmesi ve geliştirilmesine yönelik bilgi ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

Bozcaada’nın ekonomisinde en büyük payın turizm sektörüne ait olduğu düşünüldüğünde, turizm hareketliliğinin ne kadar önemli olduğu da anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Bozcaada’da faaliyet halinde olan turizm işletmelerine yönelik nitel bir çalışma (görüşme) yapılması uygun görülmüştür. Bu bağlamda 16 tane konaklama işletmesi ve 14 tane de yiyecek-içecek işletmesi olmak üzere toplamda 30 tane turizm işletmesiyle görüşme sağlanmıştır. Bu çalışmayla beraber ada turizminde işletmelerin mevcut arz potansiyeli,

mevsimsel doluluk oranları, turizm işletmelerinin işletme sorunları, adanın genel turizm faaliyetlerindeki temel sorunlar, ada ölçeğinde alt ve üst yapı sorunları, adadaki turizm işletmelerini tercih eden ziyaretçi profilleri ve Bozcaada'nın uluslararası turizm sahnesinde yer alabilmesini sağlayacak öneriler başta olmak üzere birçok konuda görüşme sağlanıp rapor haline getirilmiştir.

Bu yüksek lisans tezinde, Bozcaada'nın günümüz turizmi ve geleceğine yönelik çıkarımlarda bulunmaya yarayacak olan ve bu hususta büyük bir önem taşıyan Bozcaada turizmi için SWOT analizi yapılmıştır. Bozcaada'nın turizm potansiyelini, geliştirilebilecek turizm olanakları ve SWOT analizinin yapılmasının ardından sonuçlar ve öneriler kısmına geçilmiştir. Burada, Bozcaada turizmi üzerine yapılan bu tez çalışmasının ışığında varılabilecek sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik verilebilecek önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bozcaada, Turizm, Coğrafya, Potansiyel Turizm, Turizmin Sorunları, SWOT Analizi

Abstract

An Evaluation on Tourism in Bozcaada from Past to Present and Potential Tourism

Opportunities in Bozcaada

Bozcaada has become an important touristic destination with the effect of many factors, such as its deep-rooted history, the coexistence of the population of different cultures and beliefs thanks to the spirit of eternal peace and brotherhood, the beauties of the natural environment, its clean sea and beaches, a rich cultural background, the gastronomic riches unique to different cultures, branded "Çavuş Grapes" and wines, and celebrations, events, and festivals at different times throughout the year.

This master's thesis discussing the tourism of Bozcaada, a district of Çanakkale province, primarily drew a conceptual framework of tourism with the help of the definition, importance, fundamental characteristics, and classification of tourism, economic, socio-cultural, and environmental impacts of tourism, factors affecting tourism demand, the concept of sustainability, carrying capacities of destinations, and development of tourism in Turkey and the world. Then, the study presented general information about Bozcaada. Finally, in terms of the primary concern of this thesis, the study discussed potential tourism opportunities in Bozcaada and revealed relevant information and evaluations for identifying and developing these opportunities.

The greatest share in the economy of Bozcaada belongs to the tourism sector, which implies how important tourism mobility is. In this context, it was deemed appropriate to conduct a qualitative study (interview) with tourism businesses operating in Bozcaada, and a total of 30 tourism businesses, 16 of which were accommodation businesses and 14 food and beverage businesses, were interviewed. Many issues were discussed and reported with the

business owners, including the current supply potential of businesses for island tourism, seasonal occupancy rates, operational problems of the businesses, basic problems in the general tourism activities of the island, infrastructure and superstructure problems, the profiles of the visitors of these tourism businesses, and the suggestions that would highlight Bozcaada's place in the international tourism arena.

In this master thesis, a SWOT analysis was performed for Bozcaada tourism, which would be useful in making inferences about the current and future tourism of Bozcaada and of great importance. Following the SWOT analysis conducted for the tourism potential and opportunities of Bozcaada, the study presented the related results and recommendations.

Keywords: Bozcaada, Tourism, Geography, Potential Tourism, Problems in Tourism, SWOT Analysis

İçindekiler

Taahhütname	i
Onay	ii
Önsöz.....	iii
Özet	v
Abstract	vii
İçindekiler.....	ix
Kısaltma ve Simgeler Listesi.....	xiv
Tablolar Listesi.....	xv
Bölüm I: Giriş.....	1
1.1. Araştırmanın Problem Durumu.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.6. Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri	6
1.7. İlgili Alanyazın.....	6
Bölüm II: Kavramsal Çerçeve ve Tanımlamalar.....	11
2.1. Turizm Kavramı, Turizmin Temel Özellikleri, Turizmin Sınıflandırılması	11
2.1.1. Turizm Kavramı.....	11

2.1.2. Turizmin Temel Özellikleri	12
2.1.3. Turizmin Sınıflandırılması.....	13
2.1.3.1. Katılan Kişi Sayısına Göre Turizm Türleri	13
2.1.3.2. Katılanların Yaşlarına Göre Turizm Türleri.....	13
2.1.3.3. Katılanların Sosyo-Ekonomik Gücüne Göre Turizm.....	14
2.1.3.4. Ziyaret Edilen Yere Göre Turizm	14
2.1.3.5. Katılanların Amaçlarına Göre Turizm	14
2.2. Turizmin Etkileri	15
2.3. Turizm Talebini Etkileyen Faktörler.....	17
2.4. Taşıma Kapasitesi	18
2.5. Turizm Sektörünün Özellikleri, Turizm Sektörünün Sorunları, Turizm Kentinin Sorunları	19
2.5.1. Turizm Sektörünün Özellikleri	19
2.5.2. Turizm Sektörünün Sorunları	21
2.5.3. Turizm Kentinin Sorunları.....	22
Bölüm III: Bozcaada Hakkında Genel Bilgiler	24
3.1. Bozcaada İsminin Toponomisi.....	24
3.2. Boğazönü Adalarının Jeostratejik Yapısı ve Bozcaada.....	25
3.3. Coğrafi Konumu.....	28
3.4. Jeoloji ve Jeomorfolojisi	29
3.5. İklim	31

3.6. Bitki Örtüsü, Flora ve Fauna	33
3.7. Demografik Yapı.....	35
3.8. Eğitim ve Sağlık	36
3.9. Ulaşım	37
3.10. Ekonomi	38
3.11. Sosyo-Kültürel Yapı.....	39
3.12. İdari Yapı.....	42
Bölüm IV: Geçmişten Günümüze Bozcaada Turizmi ve Bozcaada'daki Turizm İşletmelerinin Ada Turizmine Yönelik Değerlendirmeleri	43
4.1. Turizmin Dünya ve Türkiye Ekonomisindeki Yeri.....	43
4.2. İç Turizmin Gelişmesinin Ülke Turizmi Açısından Faydaları	46
4.3. Bozcaada Turizmini Etkileyen Siyasal Süreçler	48
4.4. Geçmişten Günümüze Bozcaada Turizmi	51
4.5. Bozcaada'daki Turizm İşletmelerinin Ada Turizmine Yönelik Değerlendirmeleri.....	58
Bölüm V: Bozcaada'da Potansiyel Turizm Olanakları	73
5.1. Turizm Potansiyeli ve Potansiyeli Belirleyici Faktörler	73
5.2. Bozcaada'nın Çekicilik Faktörleri	74
5.2.1. Doğal ve Coğrafi Çekicilikler	75
5.2.2. Deniz Turizmi	75
5.2.2.1. Kıyı Turizmi	76
5.2.2.2. Yat Turizmi	82

5.2.2.3. Kruvaziyer Turizmi	84
5.2.2.4. Su Altı Dalış Turizmi	85
5.2.3. Tarihi, Kültürel ve Arkeolojik Çekicilikler	87
5.2.4. Bozcaada’da Yapılan Etkinlik, Özel Kutlama ve Şenlikler.....	88
5.2.5. Gastronomik Çekicilikler.....	89
5.2.6. Bozcaada’da Geliştirilebilecek ve Gerçekleştirilebilecek Alternatif Turizm Çeşitleri.....	91
Bölüm VI: Bozcaada Turizmi İçin SWOT (GZFT) Analizi	99
6.1. SWOT (GZFT) Analizi Kavram ve Tanımlamalar	99
6.2. Avrupa Birliği (AB) ve Türkiye Turizm Politikalarının Karşılaştırmalı SWOT Analizi .	99
6.3. Rekabet Analizi	102
6.4. Bozcaada Turizmi İçin SWOT (GZFT) Analizi	103
6.4.1. Güçlü Yönler.....	104
6.4.2. Zayıf Yönler.....	106
6.4.3. Fırsatlar	107
6.4.4. Tehditler.....	109
Bölüm VII: Sonuçlar ve Öneriler	111
Kaynakça.....	119
Ekler	125
Ek A: Bozcaada’daki Turizm İşletmelerinin Ada Turizmine Yönelik Değerlendirmelerini Ele Alan Araştırmada Kullanılan Görüşme Formu	125

Ek B: Bozcaada'dan Fotoğraflar	128
Özgeçmiş	138

KISALTMA ve SİMGELER LİSTESİ

AB	:	Avrupa Birliği
BM	:	Birleşmiş Milletler
BOZTİD	:	Bozcaada Turizm İşletmecileri Derneği
CLIA	:	Uluslararası Kruvaziyer Hatları Birliği
ÇOMÜ	:	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Covid 19	:	Koronavirüs, 2019 Salgın Hastalığı
GMKA	:	Güney Marmara Kalkınma Ajansı
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRSAB	:	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
UNWTO	:	Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü

Tablolar Listesi	Tablo Başlığı	Sayfa No
Tablo 1:	<i>Turizmin Olumlu ve Olumsuz Etkileri</i>	16
Tablo 2:	<i>Bozcaada'nın Yıllar İçerisinde Kadın-Erkek ve Toplam Nüfus Değişimi</i>	36
Tablo 3:	<i>Bozcaada'daki Eğitim Kurumları ve Öğrenci-Öğretmen Sayıları</i>	37
Tablo 4:	<i>Uluslararası Turist Sayıları ve Sağladıkları Gelir Miktarı</i>	44
Tablo 5:	<i>Türkiye'yi Ziyaret Eden Yabancı Turist Sayıları ve Turizm Gelirlerinin Yıllara Göre Değişimi</i>	45
Tablo 6:	<i>Bozcaada'daki Konaklama İşletmeleri Sayısı ve Yatak Kapasitelerinin Yıllara Göre Değişimi</i>	54
Tablo 7:	<i>Geyikli-Bozcaada Arasında Yıllara Göre Araç ve Yolcu Geçiş İstatistikleri</i>	56
Tablo 8:	<i>2009-2018 Yılları Arasında Belediye Belgeli Otelleri Tercih Eden Yabancı ve Yerli Ziyaretçilerin Ortalama Kalış Süreleri ve Otellerin Yıllara Göre Doluluk Oranları</i>	57
Tablo 9:	<i>2009-2018 Yılları Arasında Turizm İşletme Belgeli Otelleri Tercih Eden Yabancı ve Yerli Ziyaretçilerin Ortalama Kalış Süreleri ve Otellerin Yıllara Göre Doluluk Oranları</i>	58
Tablo 10:	<i>Görüşmenin Yapıldığı Turizm İşletmeleri Sayısı</i>	60
Tablo 11:	<i>Görüşmenin Yapıldığı Konaklama İşletmelerinin Arz Kapasiteleri ve Mevsimsel Doluluk Oranları</i>	61
Tablo 12:	<i>Görüşmenin Yapıldığı Yiyecek-İçecek İşletmelerinin Arz Kapasiteleri ve Mevsimsel Doluluk Oranları</i>	62
Tablo 13:	<i>Bozcaada'daki Turizm İşletmeleriyle Yapılan Görüşmede, Konaklama İşletmelerine Sorulan Sorular ve İşletme Sahiplerinin Genel Olarak Verdikleri Cevaplar</i>	67

Tablo 14: <i>Bozcaada'daki Turizm İşletmeleriyle Yapılan Görüşmede, Yiyecek-İçecek İşletmelerine Sorulan Sorular ve İşletme Sahiplerinin Genel Olarak Verdikleri Cevaplar</i>	72
Tablo 15: <i>Bozcaada'da Bulunan Liman, Koy, Plajlar ve Uzunlukları</i>	77
Tablo 16: <i>Bozcaada'daki Tarihi, Kültürel ve Arkeolojik Çekicilikler</i>	87
Tablo 17: <i>Bozcaada'da Yapılan Etkinlik, Özel Kutlama, Şenlikler ve Tarihleri</i>	89
Tablo 18: <i>Bozcaada'nın Gastronomik Çekicilikleri</i>	90
Tablo 19: <i>Bozcaada'da Yetişen Bitki ve Ağaçlar</i>	91
Tablo 20: <i>Avrupa Birliği (AB) ve Türkiye Turizm Politikalarının Karşılaştırmalı Swot Analizi</i>	100

Şekiller Listesi

Sayfa No

Şekil 1: Turizm talebini etkileyen faktörler.	17
Şekil 2: Bozcaada'nın coğrafi konumunu ve önemli mevkilerini gösteren harita.	28
Şekil 3: Bozcaada'nın jeoloji haritası.....	29
Şekil 4: Bozcaada'nın jeomorfoloji haritası.....	30
Şekil 5: Bozcaada'nın aylık ortalama sıcaklık (°c) değerleri.....	32
Şekil 6: Bozcaada'nın aylık ortalama yağış (mm) değerleri.	32
Şekil 7: Bozcaada'da yıllık ortalama rüzgar istikametleri	33
Şekil 8: Bozcaada'nın bitki örtüsü haritası... ..	34
Şekil 9: Turizm potansiyelini belirleyen faktörler.	74
Şekil 10: Akvaryum Koyu, Mermer Burnu ve Çanak Limanı.	76
Şekil 11: Ayazma Plajı.	78
Şekil 12: Akvaryum Koyu ve plajı.....	78
Şekil 13: Çapraz Koyu ve turizm işletmeleri.	79
Şekil 14: Sulubahçe Plajı.....	79
Şekil 15: Habbele Koyu ve plajı.	80
Şekil 16: Habbele Koyu ve plajı.	80
Şekil 17: Beylik Koyu ve plajı.	81
Şekil 18: Bozcaada'nın en yüksek noktası olan Göztepe ile Çayır Koyu ve plajı.	82
Şekil 19: Bozcaada'nın bakir koyları.	82
Şekil 20: Bozcaada Kalesi'nden Bozcaada Yat Limanı'na bakış.	83
Şekil 21: Bozcaada Yat Limanı.....	84
Şekil 22: Bozcaada kıyıları sualtı dalış mevkileri.	86
Şekil 23: Bozcaada'da çadır kamp alanı; Bozcaada Camping.	96

Bölüm I: Giriş

Turizm, devamlı bir konaklama veya kalmaya dönüşmemek ve gelir sağlayacak herhangi bir uğraşıda bulunmamak kaydıyla insanların geçici bir süre konaklama ve seyahatlerinden doğan olay ve ilişkiler bütünüdür (BM Dünya Turizm Örgütü-UNWTO). Başka bir tanımla turizm; bir kişi veya gurubun dinlenmek, eğlenmek, gezmek, görmek, tanımak, kültürel etkileşim kurmak vb. amaçlarla bir yılı aşmamak kaydıyla bir yerden başka bir yere seyahat etmeleri yani yer değiştirmeleri sonucu yapılan faaliyetler; bu faaliyetlerin yapılabilmesi amacıyla ekonomik, kültürel, teknik önlemler bağlamında bütüncül olarak birbiriyle entegre bir şekilde gerçekleşen bu faaliyetlerin tümü olarak ifade edilebilir. Turizm, küresel köy haline dönüşen dünya konjonktüründe ekonomik faaliyetler içerisinde kendine çok önemli bir yer edinmiştir. Teknolojinin gelişmesi ve çalışma şartlarının stresli bir sürece dönüşmesiyle birlikte, insanların boş zamanlarında rekreasyonel faaliyetlerde bulunma ihtiyaçları neticesinde turizm faaliyetleri daha çok önem kazanmıştır. Bu bağlamda turizm faaliyetleri, bütün dünya genelinde ayrı bir noktaya ulaşmıştır. Buna bağlı olarak Türkiye’de de turizm faaliyetlerinin önemi artmış ve milli gelir içerisindeki payı her geçen yıl daha çok yükselmiştir.

Matematiksel konum ve özel konumunun sağladığı avantajlar neticesinde turizm faaliyetlerinin gerçekleşmesi Türkiye için çok önemli bir husustur. Dört mevsimin belirgin bir şekilde yaşanması, üç tarafının denizlerle çevrili olması, Asya ve Avrupa gibi önemli iki kıtayı ve büyük nüfus topluluklarını birbirine bağlayan köprü konumunda olması, jeolojik-jeomorfolojik çeşitliliğin fazla olması, zengin bitki örtüsü ve zengin canlı yaşamına sahip olması, köklü bir tarihi geçmişe sahip olması, köklü kültür ve medeniyetlerin beşiği olması vb. birçok alanda dünyanın en önemli ülkelerinden biridir. Bu faktörlerinin etkisiyle Türkiye’de zengin bir turizm çeşitliliği potansiyeli vardır.

Türkiye'nin genelinde olduğu gibi bölgesel ve yöresel olarak da turizm faaliyetleri gerçekleşmekte olup, Türkiye'deki destinasyonlar kendi içerisinde birer önemli potansiyel turizm kaynaklarına sahiptirler. Bu destinasyonlardan biri de Bozcaada'dır. Köklü tarihi geçmiş, yıllardır süregelen barış ve kardeşlik ruhuyla iç içe yaşayan farklı kültür ve inanç yapısındaki nüfusun birlikte yaşam sürmesi, doğal çevrenin sağladığı güzellikleri, temiz deniz ve plajları, zengin bir kültür yapısına sahip olması, farklı kültürlerle özgü gastronomik zenginliklerin olması, markalaşmış çavuş üzümü ve markalaşmış şarapları, yıl içerisinde farklı zamanlarda kutlama, etkinlik, festival ve şenliklerin yapılması vb. birçok faktörlerin etkisiyle önemli bir turistik destinasyon haline dönüşmüştür. Bu bağlamda Bozcaada'nın turizmi gün geçtikçe daha da önem kazanmıştır.

Bozcaada'nın turizminin son yıllarda büyük bir gelişme kaydetmesiyle beraber araştırmacıların da dikkatini çekmiştir. Bu bağlamda Bozcaada turizminin incelenmesi, potansiyelinin belirlenmesi, sürdürülebilirliğinin sağlanması, koruma ve geliştirme çalışmaları gibi birçok hususu bünyesinde barındıran kaynaklara ulaşmak kolay değildir. Bu bağlamda bu yüksek lisans tezi, Bozcaada turizmi için bazı eksiklikleri tamamlama yönüyle, gelecekte yapılacak bilimsel ve akademik çalışmalara veri tabanı oluşturma noktasında yardımcı olacaktır.

Çanakkale iline bağlı bir ilçe olan Bozcaada'nın turizmini ele alan bu yüksek lisans tezinde öncelikle; turizmin tanımı, turizmin önemi, turizmin temel özellikleri, turizmin sınıflandırılması, turist kavramı, turizmin ekonomik-sosyokültürel-çevresel etkileri, turizm talebini etkileyen faktörleri, sürdürülebilirlik kavramı, destinasyonların taşıma kapasiteleri, dünyada ve Türkiye'de turizmin gelişimi vb. konularda kavramsal çerçeveye yer verilmiş olup, ardından asıl çalışma alanımızı oluşturan Bozcaada hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. Bozcaada'yı genel olarak tanımaya yönelik olarak aktarılan bilgilerin ardından,

Bozcaada'nın potansiyel turizm olanakları, bu olanakların tespit edilmesi ve geliştirilmesine yönelik bilgilere yer verilmiştir. Bozcaada'nın potansiyel turizm olanaklarının tespiti ve geliştirilmesi ile ilgili bölümün ardından, Bozcaada'nın günümüz turizmi ve geleceğine yönelik çıkarımlarda bulunmaya yarayacak olan ve bu hususta büyük bir önem taşıyan Bozcaada turizmi için SWOT analizi yapılmıştır. Bu yüksek lisans tezinde, Bozcaada'da faaliyet halinde olan turizm işletmelerine yönelik nitel bir araştırma (görüşme-mülakat) yapılması uygun görülmüştür. Bu bağlamda 16 tane konaklama işletmesi ve 14 tane de yiyecek-içecek işletmesi olmak üzere toplamda 30 tane turizm işletmesiyle görüşme sağlanmış olup, bu görüşmelerden elde edilen veriler rapor haline getirilmiştir. Bozcaada'nın turizm potansiyelini, geliştirilebilecek turizm olanakları ve SWOT analizinin ardından son bölümde sonuçlar ve öneriler kısmında Bozcaada turizmi için yapılan bu yüksek lisans tezinin ışığında varılabilecek sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik verilebilecek önerilere yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

Türkiye'nin en önemli adalarından biri olan Bozcaada, hem Çanakkale turizmi için, hem Kuzey Ege turizmi için, hem de Türkiye turizmi için oldukça önemli bir turizm destinasyonudur. Buna bağlı olarak işbu yüksek lisans tezinde, Bozcaada'nın mevcut turizm olanakları nelerdir; ada turizminin geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin devamlılığı nasıl sağlanabilir; adada geliştirilebilir alternatif turizm kaynakları nelerdir; adanın potansiyel turizm olanakları nelerdir; adadaki turizm işletmelerinin, adayı tercih eden ziyaretçilerin sorunları, adayı tercih eden ziyaretçi profilleri, adadaki genel turizm sorunlarının neler olduğu vb soru ve problemlere cevap aranması amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Türkiye, gerek matematiksel konumu, gerek özel konumu itibariyle çok stratejik bir coğrafyada yer almaktadır. Orta kuşağın belki de en önemli coğrafyasında yer alan Türkiye, tarih öncesi zamandan beri; demografik hareketlilik, doğal güzellikleri, tarihi, kültürel, arkeolojik, sosyolojik, turizm hareketliliği vb. birçok alanda etkinliğini sürdürmüştür. Ancak turizm özelinde bakıldığında, birçok gelişmiş ülkeyle kıyaslandığında, turizm faaliyet ve çeşitlilik potansiyeli ve çekim gücü yüksek olmasına rağmen hak ettiği düzeyde olduğu ve değişen ekonomik faaliyetlerin de etkisiyle yeterli düzeyde ekonomik etkinlik sağladığı söylenemez. Bu yüksek lisans tezinde de Bozcaada'nın tarihsel süreç içerisinde değişim gösteren turizmini, mevcut turizm olanaklarını ve potansiyel turizm olanaklarını, turizmin sürdürülebilirliğini, geliştirme ve korumaya yönelik faaliyetleri, ada ölçeğindeki genel turizm faaliyetleri, turizmin sorunları vb. hususların irdelenip değerlendirmeler yapılması amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye'nin önemli bir turizm destinasyonu olan Bozcaada'nın turizmini çeşitli yönleriyle ele alan bazı çalışmalar olmakla beraber, turizmin hızlı değişen ve gelişen bir sektör olması nedeniyle, Bozcaada turizminde de birtakım değişimler hızla gerçekleşmiştir. Buna bağlı olarak bu yüksek lisans tezinde Bozcaada turizminin günümüzdeki durumu, gelişmeleri, sorunları, potansiyel turizm olanakları ve Bozcaada turizminin geleceğine yönelik çıkarım ve öneriler irdelenip araştırılmıştır. Bu bağlamda bu yüksek lisans tezi, Bozcaada turizmi için bazı eksiklikleri tamamlama yönüyle, gelecekte yapılacak bilimsel ve akademik çalışmalara veri tabanı oluşturma noktasında yardımcı olacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bozcaada'nın turizmini ele alan bu yüksek lisans tezi; adaya gerek fiziki ulaşım bakımından gerekse Bozcaada'yla ilgili yapılan çalışmalara ulaşmak açısından olukça zorlu bir çalışma süreci geçirilmesine sebebiyet vermiştir. Tüm bunların yanı sıra 2019 yılının sonlarına doğru ortaya çıkan koronavirüs (Covid 19) salgının baş göstermesi, bu araştırmanın önemli bir bölümüne referans olacak yazılı kaynaklara ulaşmada engel oluşturmuştur. Nitekim yazılı kaynaklara ulaşmak önemli bir sorun teşkil etmiş, yazılı kaynakların e-kitap, e-arşiv, e-dokümantasyon vb. nüshalarına ulaşmakta da bazı engellerle karşılaşmıştır. Ancak bütün bu olumsuzluklara rağmen birçok önemli kaynağa ulaşılmış ve araştırmaya dahil edilmiştir. Birincil kaynaklara ulaşmakta yaşanan sorunlardan ötürü zaman zaman ikincil kaynaklara başvuru yapılmış ve araştırmaya dahil edilmiştir. Covid 19 salgınının baş göstermesi sebebiyle adaya ulaşımındaki kısıtlamalardan ötürü önceden planlanan zamanlarda saha çalışmaları sekteye uğramasına karşın, yine de saha çalışmaları maksimum düzeyde yapılmaya çalışılmıştır. Covid 19 salgınının getirdiği kısıtlamalara rağmen, çalışmanın vehameti açısından Bozcaada'daki turizm işletmeleri, kamu kurum ve kuruluşlarıyla yüz yüze yapılması planlanan görüşmelerin çoğu yüz yüze yapılmış olup, zaman zaman da pandemi sebebiyle alınan tedbirler ışığında mobil görüşmeler yapılmış, çevrimiçi kanallarla da teyitler sağlanmaya çalışılmıştır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Bozcaada Belediyesi'nin 2020 mayıs ayı verilerine göre konaklama işletmesi ruhsatına sahip toplamda 66 otel ve 205 pansiyon bulunmaktadır. Ayrıca Bozcaada'da toplam 56 restoran ve 69 kafe-büfe-kahvehane gibi işletmeler bulunmaktadır. Bozcaada turizmi üzerine yapılan bu yüksek lisans tezinde, araştırmanın evrenini Bozcaada'daki turizm işletmelerinin tamamı oluşturmakta olup, turizm işletmeleriyle yapılan görüşme ve görüşme formları dikkate

alındığında Bozcaada'daki bütün turizm işletmeleri evreni meydana getirmekte, örneklemini ise Bozcaada'daki konaklama ve yiyecek-içecek işletmeleri (16 tanesi konaklama işletmesi, 14 tanesi yiyecek-içecek işletmesi olmak üzere toplam 30 işletme) meydana getirmektedir. Bu bağlamda bu yüksek lisans tezinin bazı bölümlerindeki örneklemin, bütün evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.6. Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri

Bozcaada sınırları içerisinde faaliyet gösteren turizm işletmelerinin (otel, pansiyon, kafe, restaurant) işletmecileri başta olmak üzere işletme sahipleri ve uzun yıllar boyunca adada çalışmış, çalışmakta olan kişilerle yapılan görüşmeler; görüşme formları; yazılı kaynak tarama; görsel kaynak tarama/oluşturma; internet araştırmaları; saha çalışmaları vb. çalışmalar bu araştırmanın yöntem ve tekniklerini oluşturmaktadır. Bu araştırmada, çalışmanın daha etkin olabilmesi ve hızlı dönüt sağlayabilmek açısından görüşmeler çoğunlukla yüz yüze yapılmış olup, Covid 19 pandemisinin getirdiği kısıtlamalar göz önünde bulundurularak, zaman zaman çevrimiçi kanallara da başvurulmuştur.

1.7. İlgili Alanyazın

Bozcaada, tarihsel süreç içerisinde önemli gelişmelere sahne olmuş önemli bir coğrafyadır. Gerek bulunduğu matematiksel konum, gerek boğazların giriş kısmında bulunmasıyla birlikte oluşturduğu stratejik konumu itibarıyla çok önemli bir noktadadır. Buna bağlı olarak da tarihsel süreç içerisinde elbette önemli olaylara şahitlik etmiştir. Süreç içerisinde birçok savaş ve olaylar silsilesine tanıklık etmiş, Assos ve Truva gibi çok önemli iki antik kente yakın olmasıyla stratejik konumu çok daha önemli bir hal almıştır. Ada olmanın sağladığı avantajlar sayesinde de kendine özgü sosyokültürel bir yapıya kavuşmuş; tarım, hayvancılık, süngercilik, zeytincilik, bağcılık, şarapçılık, balıkçılık gibi ekonomik faaliyetlerle

beraber son zamanlarda turizm faaliyetlerine dayalı bir ekonomik hareketlilik de başlamıştır. Bu bağlamda da özellikle son yıllarda bilim adamları ve akademisyenlerin dikkatini çekecek düzeyde gelişmeler olmuş ve akademisyenler Bozcaada'yı ve Bozcaada turizmini farklı yönleriyle ele alan akademik çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışmaların bazıları incelenmiş ve bu çalışmalarda değerlendirilen hususlara değinilmiştir.

Pekcan'ın (2002) Gökçeada ve Bozcaada'nın Turizm Potansiyelinin Tespiti ve Adalarda Turizmin Gelişme Olanakları adıyla yaptığı çalışmada, Bozcaada'nın coğrafi konumu, iklimi, canlı yaşamı, tarihi, ekonomik yapısı, nüfusu, sağlık ve eğitim durumunun yanı sıra turizm alt yapısı ve turizm üst yapısının değerlendirilmesi yapılmıştır. Bozcaada'nın tarihi ve kültürel çekiciliklerini de ele alan bu çalışma, turizm ve çevre ilişkisine yönelik değerlendirmelere de yer vermiştir. Son aşamada ise Bozcaada'daki alternatif turizm çeşitleri de ele alınarak turizmin ekonomik sektörler üzerindeki etkileri ele alınmıştır.

Durmuş'un (2006) Bozcaada'nın Sosyoekonomik Yapısı ve Kültürü adıyla yaptığı çalışmada, Bozcaada için tarihten beri kullanılan isimler ve menşei konusuna değinilmiş, Bozcaada hakkında genel bilgilere yer verilmiş ve jeomorfolojisi detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bozcaada'nın etrafında yer alan irili ufaklı adalara da değinen bu çalışma, Bozcaada'nın geçmiş tarihi ve stratejik önemine de değinmiştir. Bozcaada'nın geçim kaynaklarını da ele alan bu çalışma, adada uzun yıllardır yaşamlarını birlikte sürdüren farklı ırk ve inanç yapısındaki bireylere ait tarihi ve kültürel yapılarını da incelemiştir. Bunun yanı sıra adadaki sosyokültürel yapıya değinirken, adada belirli zamanlarda gerçekleştirilen şenlik ve festivallere de değinmiştir.

Sezer'in (2006) Bir Turizm Ürünü Olarak Şarap Kültürünün Bozcaada Turizmine Etkileri adıyla yaptığı çalışmada, turizm ve turizm ürününü oluşturan unsurlar ele alınmış;

şarapçılık faaliyetleri; şarap kültürü; şarap turisti; şarap turizmi kavramları üzerinde durulmuş olup detaylarıyla birlikte açıklanmıştır. Bu çalışmada, Bozcaada hakkında genel bilgilere yer verilmiş olup, Bozcaada'nın turizm yapısı değerlendirilerek adanın çekicilik faktörlerine de değinilmiştir. Son olarak da Bozcaada'da şarapçılık faaliyetleri üzerine yapılan çalışmaya yer verilmiş olup şarapçılığın Bozcaada turizmine etkileri üzerine yapılan çalışmanın değerlendirmesi yapılmıştır.

Kaptan Ayhan'ın (2007) Özgün Peyzaj Karakteristiklerine Sahip Mekanlara Yönelik Bir Peyzaj Planlama Yönteminin Ortaya Konulması; Bozcaada Örneği adıyla yaptığı doktora tezi çalışmasında, Bozcaada'nın doğal peyzaj özellikleri, coğrafi konumu, topografik özellikleri, jeolojik-jeomorfolojik özellikleri, iklim ve bitki örtüsü gibi konuların değerlendirmeleri yapılmıştır. Çalışmanın sonraki aşamasında ise kültürel peyzaj özelliklerinin tarihsel gelişimi, sit alanları, demografik yapı, ekonomik yapı, geleneksel yerleşim dokusu ve Bozcaada'da sosyokültürel yaşam üzerine detaylı bir çalışma yapılmıştır.

Hamlacıbaşı'nın (2008) Yiyecek Turizmi ve Yiyecek Turizmi Açısından Bozcaada'nın Kaynakları adıyla yaptığı çalışmada, özel ilgi turizmi alanına giren yiyecek turizminin kavramsal çerçevesi çizilmiş olup, bu faaliyetlere ilgi gösteren turist profili üzerinde durulmuştur. Bozcaada'nın doğal ve kültürel turistik özelliklerini de detaylı bir şekilde ele alan bu çalışma, Bozcaada'nın mutfak kültürüne ait cezbedici yiyecek ürünlerini de tek tek ele alarak incelemiştir.

Demiral'ın (2012) Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Bozcaada Örneği adıyla yaptığı çalışmada, turizmin sosyokültürel etkileri, turizmin bölgesel kalkınmaya etkileri ve turizmin çevresel etkileri geniş çerçevede değerlendirilmiş olup, bölgesel kalkınma üzerinde

önemli ekonomik hareketlilik kaynaklarından biri olan turizmin bu yöndeki rolü detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Güzel'in (2012) Bozcaada'da Turizm: Siyasal Ekolojik Yaklaşım adıyla yaptığı çalışmada, Bozcaada'nın genel coğrafi özellikleri ve kültürel peyzaj özelliklerine yer verilmiş olup, adadaki etkinlik ve festivaller değerlendirilmiştir. Bozcaada'nın turizmini de belirli bir çerçevede ele alan bu çalışma, Türkiye'nin süreç içerisinde değişen turizm politikaları ve Bozcaada'nın turizmini etkileyen siyasal süreçler üzerinde durulmuştur.

Akkoç'un (2013) Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri (Çanakkale İli) Kıyılarında Sualtı Dalış Turizmi adıyla yaptığı çalışmada, deniz turizm türlerine tek tek yer verilmiş olup sualtı dalış turizmi detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Sualtı dalış turizminin Bozcaada'da tarihsel bağlamda etkilerini de ele alan çalışma, tarihi ve kültürel özelliklerin dalış turizmine etkileri de ele alınmıştır. Bozcaada'da sualtı dalış turizmini etkileyen faktörler üzerinde de duran bu çalışma, Bozcaada'daki sualtı dalış turizminin çekicilik faktörleri de detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Daha sonraki aşamada ise Bozcaada kıyılarında yer alan batıklar ele alınarak bu kıyılardaki dalış mevkileri ve karakteristikleri üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Bozcaada kıyılarında sualtı dalış turizmini detaylı bir şekilde ele alan bu çalışmada, ulusal düzeyde ve uluslararası düzeyde çekim etkisi yaratma konusu üzerine de önemli değerlendirmelere yer verilmiştir.

Kömürcü'nün (2013) Etkinlik Turizmi Çeşidi Olarak Festivaller: Bozcaada Yerel Tatlar Festivali Örneği adıyla yaptığı çalışmada, turizm endüstrisi ve alternatif turizm konularına değinilmiş; turizmin tanımı, turizmin dünyada ve Türkiye'de gelişimi, turizmin önemi ve turistik ürün kavramlarına yer verilmiştir. Bozcaada'nın önemli turizm

faaliyetlerinden biri olan yerel tatlar festivali detaylı bir şekilde ele alınmış ve bu festivallerin Bozcaada turizmine sağladığı yararların değerlendirilmesi yapılmıştır.

Doğan'ın (2014) Sürdürülebilir Destinasyon Yönetimi Bağlamında Adalar: Bozcaada Üzerine Bir Model Önerisi adıyla yaptığı doktora tezi çalışmasında, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir gelişme kavramları ele alınmış ve sürdürülebilir turizm üzerine açıklamalar ve değerlendirmeler yapılmıştır. Sürdürülebilir destinasyon modelleri üzerine yapılan bu çalışmada, adaların (Bozcaada) sürdürülebilir destinasyon yönetimi bağlamındaki modeller detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Çelenk'in (2017) Kırsal Peyzaj Dönüşümleri: Bozcaada Örneği adıyla yaptığı çalışmada, Bozcaada'nın fiziki ve beşeri coğrafyasına ait bilgilere yer verilmiş olup, sosyokültürel ve sosyoekonomik yapı üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Bozcaada'nın tarihi ve kültürel yapı ve değerlerini detaylı bir şekilde ele alan bu çalışma, Bozcaada'nın genel turizm faaliyetlerine de değinmiştir.

Bildin'in (2019) Bozcaada'daki Yerel Halkın Turizmin Etkilerine Karşı Yaklaşımlarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma adıyla yaptığı çalışmada, turizmin tanımı, tarihsel gelişimi, dünyada ve Türkiye'de turizmin gelişimi gibi konular ele alınmış olup, turizmin sosyokültürel, ekonomik ve çevresel etkileri üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Daha sonraki aşamada yerel halkın turizmin gelişimine yönelik tutum ve davranışları üzerine detaylı bir çalışmaya yer verilmiş olup turizm faaliyetlerinin yerel halk üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerine değinilmiştir. Çalışmanın diğer aşamasında bir turizm destinasyonu olarak Bozcaada'nın fiziki ve beşeri coğrafya özelliklerine yer verilerek tarihi ve kültürel yapılar detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bozcaada'nın turizm faaliyetlerinde önemli bir yer edinmiş olan festivaller ve etkinliklere de detaylı bir şekilde yer verilmiştir.

Bölüm II: Kavramsal Çerçeve ve Tanımlamalar

2.1. Turizm Kavramı, Turizmin Temel Özellikleri, Turizmin Sınıflandırılması

2.1.1. Turizm Kavramı

Turizm sözcüğü kök bakımından kaynakların birçoğunda “dönmek, geri dönmek ve dolaşmak” anlamlarına gelen Latince “tornus” sözcüğüne dayalı bir geçmişinin olduğu görüşü hüküm sürmektedir. 1811’li yıllara dayanan turizm sözcüğünün anlamı günümüzde de değişime uğramaya devam etmektedir. 1881 yılında, Oxford İngilizce Sözlük’te belirtildiğine göre; turizm sözcüğünün kökü ve etimolojik olarak Yunanca geometrik şekillerden biri olan daire biçimini tarif etmek için kullanıldığı da belirtilmekte ve Lieper’in bir çalışmasında, Uluslararası Turizm Tarihi’nde imzasız olarak bulunan bir makalede 1500 yılından önce turizm ve turist kavramlarına rastlanmadığı da belirtilmektedir (Lieper, 1983).

Turizm, devamlı bir konaklama veya kalmaya dönüşmemek ve gelir sağlayacak herhangi bir uğraşıda bulunmamak kaydıyla insanların geçici bir süre konaklama ve seyahatlerinden doğan olay ve ilişkiler bütünüdür (UNWTO). Turizm, bir kişi veya grubun dinlenmek, eğlenmek, gezmek, görmek, tanımak, kültürel etkileşim kurmak vb. amaçlarla bir yılı aşmamak kaydıyla bir yerden başka bir yere seyahat etmeleri yani yer değiştirmeleri sonucu yapılan faaliyetler; bu faaliyetlerin yapılabilmesi amacıyla ekonomik, kültürel, teknik önlemler bağlamında bütüncül olarak birbiriyle entegre bir şekilde gerçekleşen bu faaliyetlerin tümü olarak ifade edilebilir.

İlk kez turizmin tanımını 1905 yılında Guyer-Feuler; hava değişimi ihtiyacının artmasıyla, dinlenme ihtiyacının da artması, doğa ve sanat gibi göz alıcı güzellikleri görme ve tanıma isteğiyle birlikte; doğanın insan üzerinde mutluluk verici bir etkisinin olduğu inancına dayanan, sanayi ve ticaretin gelişmesiyle beraber ulaşım araçlarının da gelişme göstermesine

bağlı olarak, ulus ve toplulukların birbirlerine daha çok yaklaşımlarına olanak sağlayan modern çağa özgü bir olay olarak tanımlamıştır (Kozak, Akoğlan Kozak, Kozak, 2012).

2.1.2. Turizmin Temel Özellikleri

Kavramsal ve tanımsal olarak turizmi açıkladıktan sonra, tanım ve kavramların ışığından hareketle turizmin bazı özelliklerine değinmek gerekmektedir. Tanım ve kavramdan bağımsız olarak düşünölemeyecek olan bu özellikler kısaca şu şekilde sıralanabilir (Aktaş, 2002);

- Turizm olayı; sürekli olarak yaşanan yerden, çalışılan sektör ve mahalden ve de yaşamsal gereksinimlerin karşılandığı yerden başka bir yere yapılan seyahati ifade etmektedir.
- Turizm, insanların merak duyguları, sağlık gereksinimleri, dinlenme ihtiyaçları, din ve inanç faaliyetleri, spor faaliyetleri, kültürel faaliyetleri, seminer ve kongrelere katılmak gibi çoğaltılabilir sebeplerle yaşadıkları yerden başka bir yere seyahat etmeleri ve bu seyahatlerle gittikleri yerlerde konaklama faaliyeti gerçekleştirmeleri ve bu faaliyetlerin liberal bir anlayışa hizmet etmesi olaylarının tümüdür.
- Turizmde seyahat olayı geçici bir süreyi kapsamaktadır; seyahat olayını gerçekleştiren kişi veya gruplar belli bir süre sonra yaşadığı yere döner.
- Seyahat eden kişi veya gruplar, konaklama eylemini gerçekleştirdikleri yerden mal ve hizmet talebinde bulunurlar.
- Seyahat, seyahati gerçekleştiren kişi veya gruplar tarafından, gittikleri yerlerde kazanç sağlamaya yönelik bir faaliyet içerisinde bulunmak, bir işte çalışmak veya bir iş kurmak maksadıyla olmamalıdır.
- Turizm, sosyal bir olaydır ve toplum içerisinde gerçekleşen faaliyetlerdir.

2.1.3. Turizmin Sınıflandırılması

Turizm, bütün ülkelerde en önemli gelir kaynaklarından biri olup, her yıl yüzbinlerce kişiye istihdam olanağı sağlamaktadır. Gerek turizm sektöründe gerekse turizmi destekleyici mal ve hizmet üreten sektörlerde faaliyet gösteren kişi, kurum, bölge ve ülke ekonomilerinde büyük ekonomik getiri sağlamaktadır. Bu bağlamda turizmi; kişi sayısına, yaş guruplarına, katılımcıların sosyo-ekonomi gücüne, ziyaret edilen yere ve katılımcıların amaçlarına göre sınıflandırmalar yapılabilmektedir. Turizmin bu şekilde sınıflandırılması, bilimden bilime, alandan alana, sektörden sektöre ve hatta kişiden kişiye göre değişmekte ve bu konuda ortak bir sınıflandırma yapılamamaktadır. Çünkü her bilim, her alan ve her sektör kendi içerisindeki kapsayıcı duruma ve etkiye göre farklı sınıflandırmalar yapabilmektedirler. Bu yüksek lisans tezinde turizmin sınıflandırılması; Nazmi Kozak, Meryem Akoğlan ve Metin Kozak'ın hazırlamış olduğu Genel Turizm: İlkeler-Kavramlar (2012:12) isimli kaynağı referans alarak ve diğer turizm sınıflandırmalarından da yararlanılarak yapılmıştır. Bu bağlamda turizm, genel olarak şu şekilde sınıflandırılabilir (Kozak vd., 2012:12):

2.1.3.1. Katılan Kişi Sayısına Göre Turizm Türleri

- Bireysel Turizm
- Grup Turizmi
- Kitle Turizmi

2.1.3.2. Katılanların Yaşlarına Göre Turizm Türleri

- Gençlik Turizmi
- Orta Yaş (Yetişkin) Turizmi
- Üçüncü Yaş Turizmi

2.1.3.3. Katılanların Sosyo-Ekonomik Gücüne Göre Turizm

- Sosyal Turizm
- Lüks Turizm

2.1.3.4. Ziyaret Edilen Yere Göre Turizm

- İç Turizm
- Dış Turizm (Aktif Dış Turizm, Pasif Dış Turizm)

2.1.3.5. Katılanların Amaçlarına Göre Turizm

- Deniz/Kıyı Turizmi
- Tarih ve Kültür Turizmi
- Kış (Dağ) Turizmi
- Kongre Turizmi
- Sağlık ve Termal Turizmi
- İnanç Turizmi
- Ekoturizm
- Av Turizmi
- Yat Turizmi
- Kruvaziyer Turizmi
- Golf Turizmi
- Özel İlgi Turizmi
 - ✓ Botanik (Bitki İnceleme) Turizmi
 - ✓ Yayla Turizmi
 - ✓ Agro (Çiftlik) Turizm
 - ✓ Gastronomi Turizmi

- ✓ Etkinlik Turizmi
- ✓ Hüzün (Dark) Turizmi
- ✓ Kırsal Turizm
- ✓ Fuar Turizmi
- ✓ Rafting Turizmi
- ✓ Trekking Turizmi
- ✓ Mağara Turizmi
- ✓ Kamp Karavan Turizmi
- ✓ Sualtı Dalış Turizmi
- ✓ Su ve Hava Sporları Turizmi
- ✓ Sportif Olta Balıkçılığı
- ✓ Spor ve Eğlence Turizmi
- ✓ Bisiklet Turizmi
- ✓ Manzara Seyri
- ✓ Kuş Gözlemciliği
- ✓ Jeep Safari ve Off-Road
- ✓ Fotosafari

2.2. Turizmin Etkileri

Turizm olayına sadece ekonomik kaynak oluşturmaya amaçlı bakılmamalıdır. Turizm olayı, insanların bir yerden başka bir yere geçmesiyle sadece coğrafi mekan değişikliği değil; aynı zamanda eğitim, kültürel, sosyokültürel, ekonomik, sosyolojik, psikolojik, çevresel gibi birçok olayda da doğrudan veya dolaylı olarak etkide bulunmaktadır. Bu bağlamda turizm olayını incelerken veya ele alırken, yaptığı ve yapacağı etkiyi de göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bu hususa dayanarak turizmin olumlu ve olumsuz etkileri genel olarak şu şekilde (Tablo 1) belirtilebilir:

Tablo 1: Turizmin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

ETKİ ALANI	OLUMLU ETKİLER	OLUMSUZ ETKİLER
Çevre / Ekoloji	-Turizm, çevreyi korumayı teşvik eder. -Ekoturizme katkı sağlar.	-Su, katı atık, gürültü, hava kirliliğinin artması, doğanın tahribatı artması, doğal yapının bozulması.
Ekonomi	-Yerel halk için yeni iş olanakları. -Vergi gelirlerinde artış olur. -Yeni teşvik ve yatırımlar sağlar.	-Geleneksel endüstrinin yıkılması. -Düşük maaşlı vasıfsız personeller. -Yerel fiyatlarında artış. -Yerel halkın statüsünde düşüş. -Ekonomi üzerindeki yerli kontrolün azalması.
Eğitim	-Seyahat yapanlardan öğrenme (Kültürel Eğitim). -Seyahat sırasında öğrenme (Kültürel Turizm). -Yerel miras farkındalığı konusunda bilincin artması. -Turizm çalışmaları ve turizm eğitim çalışmaları.	-Yerel şartların kısmen anlaşılması. -Turizmin çok yönlü doğasını görmekte zorlanma. -Yaşanan göç olayları sebebiyle artan nüfus için eğitim ve okul yetersizliği.
Kültür	-Yerel kültür ve geleneklere saygı. -Farklı kültürler arası etkileşim, karşılıklı öğrenme, etkilenme.	-Bir günlüğüne kültürü ödünç almak. -Kaba turistler. -Sosyal gerilim. -Uyuşturucu, alkol ve fuhuş. -Yabancı düşmanlığı.
Cinsiyet	-Genç eğitimli kadınlar için daha geniş ufuklar. -Yerli kadınlar için daha fazla fırsat.	-Seks amaçlı turizm. -Çocuk istismarlığı. -Yerel kadınların düşük seviyelerdeki iş kollarında kümelenmesi durumu.
Sağlık	-Dinlenme ve sağlığını geri kazanma eğilimi. -Aile arası etkileşimin artması.	-Düşük seviye sanitasyon. -Sağlıksız gıdalar. -Temel hijyen eksikliği. -Hastalık ithalatı/ihracatı. -Uyuşturucu ve alkol sorunları.
Tarım / Balıkçılık	-Yerel ürün talebinin artması.	-Tarım ve balıkçılıkta azalma. -Arazi değerlerinin ve vergilerin yükselmesi.
Özel Mülkiyet	-Yere sahiplenmenin artması. -Yerel halk özel mülkiyet değerinin ve bu bağlamdaki bilincin artması.	-Yerel sahiplenme gücünün azalması, kaybolması. -Arazi spekülasyonları. -Mülkiyet hakkı çatışmaları.
Gelecek Beklentiler	-Sürdürülebilir turizm. -Turist ahlakı.	-Turizmde kalabalıklaşma. -Kirlilik. -Memnuniyetsiz seyahatler.

(Kaynak: Oliveira, J. P. D., "Governmental Responses to Tourism Development: Three Brazilian Case Studies", Tourism Management, 2003'ten güncellenmiştir).

2.3. Turizm Talebini Etkileyen Faktörler

Turizm olayına katılan bireylerin talep ve beklentileri olmaktadır. Bu beklentiler genel itibariyle bireyin seyahat edeceği destinasyon veya turizm merkezinin seçimini etkilemektedir. Bu bağlamda turizm talebini etkileyen ekonomik, sosyal, psikolojik faktörler Şekil 1'deki gibi sınıflandırılabilir. Sınıflandırmanın dışında bazı dışsal faktörlere de değinmek gerekmektedir. Bu dışsal faktörler, doğal afetler, erişim kolaylığı veya zorluğu, terör ve savaş olayları, teknolojiadaki gelişmeler, kentleşme seviyesi, uluslararası siyasi zemin, vergilendirmelerin çokluğu ve seyahat kısıtlamaları, devlet kontrolleri ve kısıtlamaları, alt ve üst yapı şartları, ekonomik durgunluk, özel etkinlik ve faaliyetler şeklinde ifade edilebilir.

Şekil 1: Turizm talebini etkileyen faktörler (Kozak vd., 2012'den güncellenmiştir).

2.4. Taşıma Kapasitesi

Turizm olayında, doğal çevreyi ve kültürel varlıkları koruma, sürdürülebilir kalkınma baz alınarak, bir destinasyon ve turizm alanının kaynakları, toplum, kültür, ekonomi gibi bileşenler üzerinde olumsuz etki oluşturmayacak şekilde ve aynı zamanda turizm olayına katılan bireylerin müşteri memnuniyetlerini ve tatmin seviyelerini düşürmeden, destinasyondan ve turizm alanında maksimum düzeyde faydalanma durumu, ekolojik dengeyi bozmadan korunduğu nokta, kabul edilebilir seviye olarak tanımlanabilir. Taşıma kapasitesi bir destinasyon veya turizm alanında belli başlı kategorilere ayrılabilir (Çavuş, 2002; Edaw, 2004):

- *Ekolojik Taşıma Kapasitesi;* Turizmin doğal çevreye olan etkisini ve tabii kaynakların kullanımı konusundaki maksimum taşıma seviyesini ifade eder. Kapasitesinin üzerinde ziyaretçi kabul eden destinasyon ve turizm alanlarında bitki örtüsü ve bazı hayvan türleri zarar görebilmektedir.
- *Fiziksel Taşıma Kapasitesi;* Turizm olayında, turizm destinasyonu veya turizm alanını ziyaret eden bireylerin oluşturduğu maksimum konaklama ve turistin kaplayabileceği alanın maksimum taşıma kapasitesi fiziksel kapasiteyi ifade eder. Ziyaretçi sayısının fazla olmasıyla beraber yollardaki yoğunluk, trafik sıkışıklığı vb çevresel sorunlar yaşanmakta, turizm faaliyet alanlarında (plaj ve çarşıdaki aşırı kalabalık) problemlere neden olmaktadır.
- *Psikolojik Taşıma Kapasitesi;* Turizm olayında farklı yerlerden gelen turistlerin, tatil ve bölgelere göre farklılık gösteren algı durumları, tatmin ve memnuniyet durumlarını ifade eder. Algısal taşıma kapasitesi olarak da ifade edilir.
- *Sosyal Taşıma Kapasitesi;* Turizm olayının, yerel halkın turizm olayına karşı tutumunu etkileyecek olan sosyokültürel etkilerini ifade eder. Sayıca kalabalık

olan turistler, yöre halkının turistlere karşı iyi niyet taşıyamamalarına neden olabilmektedir.

- *Ekonomik Taşıma Kapasitesi*; Turizm olayında, turizm destinasyonu ve turizm alanının ekonomik anlamda arz talep ve kazanç bağlamında taşıyabileceği maksimum düzeyi ifade eder. Turizm destinasyon ve turizm alanlarındaki turist ve ziyaretçilere sunulacak olan turistik mal ve hizmetlerin bütününe, turistin gereksinimine cevap verecek düzeyde olması durumunu ifade eder.

2.5. Turizm Sektörünün Özellikleri, Turizm Sektörünün Sorunları, Turizm Kentinin Sorunları

2.5.1. Turizm Sektörünün Özellikleri

Globalleşen dünya konjonktüründe ve gelişen teknolojiyle beraber insanlar, yaşamlarını idame ettirebilmek için çeşitli istihdam ve çalışma faaliyetlerinde bulunurlar, Bu faaliyetler içerisinde aynı işi yapan insan toplulukları kendi içerisinde sektör kavramını oluşturur. Turizm sektörü ise, yerli ve yabancı turistlerin ülke sınırları içerisindeki turizm hareketliliğini arttırmak, iç ve dış turizm aktivitelerinde birey ve toplulukların seyahatlerini belli kıstaslar çerçevesinde düzenlemek ve bu süreçlerdeki planlama, teşvik, yatırım, tedbir ve uygulama faaliyetlerinin tümü turizm sektörünün kapsamını oluşturur.

Turizm sektörünü ve bu sektörün kapsam genişliğini daha iyi kavrayabilmek açısından turizm sektörünün bazı karakteristik özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz (Kozak vd., 2012):

- Turizm sektöründe arz talebinin karşılanabilmesi için yüksek düzeyde yatırım gerektirir.
- Turizm sektöründe mevsimsel olarak çalışan işletmeler dışında yılın tamamında devamlılık sağlayan bir çalışma gerektirir.

- Turizm sektörü hizmet üretmeye dayalı bir sektördür, müşterinin tatmin ve memnuniyeti ön plandadır.
- Turizm sektöründe tüketici konumundaki turistlerin talep ve ihtiyaçları kısa sürede değişkenlik gösterebilir, bu yüzden kalite kontrol sorunu meydana gelebilmektedir.
- Turizm sektöründe tüketici tercihleri sürekli değişkenlik gösterdiği için, turizm işletmeleri bu ihtiyaç ve değişkenliği göz önünde bulundurarak pazarlanan ürün veya hizmetin süresi dolmadan yenisiyle değiştirilmesi gerekmektedir.
- Turizm sektöründe pazarlanan ürün ve hizmetler heterojen bir yapıya sahip olup doğal ve beşeri güzelliklerin tüketicilerin zihinlerinde olumlu etki bırakacak kalitede arz edilmelidir. Başka bir ifadeyle, turistik bir otel işletmesini, o bölgede bulunan plaj hizmetlerinden veya bir kafe işletmesinden bağımsız düşünemeyiz, bu tür işletmelerin tüketicinin tatmin ve memnuniyetinin sağlanması ile ilgili bir anlayış ve işbirliği gerektirir.
- Turizm ürünü hizmet ağırlıklı bir sektör içerisinde olduğu için soyuttur. Hizmet sektörü bireysel, toplumsal veya psikolojik bir etkileşim içerisinde cereyan ettiği için turizm ürünü soyuttur.
- Turizm sektöründe eşzamanlı üretim ve tüketim söz konusudur. Yani arz-talep dengesi içerisinde tüketimin de gerçekleştiğini ifade etmek mümkündür.
- Turizm sektöründe, turizm arzı farklılık ve değişkenlik gösterir. Yani tüketicilerin sosyoekonomik, demografik, kültürel ve psikolojik özelliklerine uygun olarak mal ve hizmetlerin arz edilmesini gerektirir.
- Turizm sektörü hizmet ağırlıklı bir sektör olduğu için turistik ürünün pazarlanması diğer fiziksel ürünlerin pazarlama stratejilerinden farklılık gösterir.

- Turizm sektörü, büyük ölçüde insan gücünün sunduğu hizmetlerden (yatağın hazırlanması, yiyecek içeceklerin hazırlanması ve servis edilmesi vb) oluştuğu için emek yoğun bir sektördür.
- Turizm sektörü doğal afetler, salgınlar, çatışma veya savaş durumları, siyasi veya ekonomik çalkantılar gibi birçok gelişmeden etkilenmektedir.
- Turizm sektöründe dağıtım hizmeti ters yönde işler, yani bir tüketicinin turizm faaliyet ve hizmetlerinden yararlanabilmesi için, arzın gerçekleştiği destinasyon veya turizm alanına bizzat gitmesi söz konusudur.

2.5.2. Turizm Sektörünün Sorunları

Birbiriyle ilintili istihdam alanları, gelişen ve değişen dünya arenasında bazı sorunlar yaşamaktadır. Özellikle de hizmetler sektörünün en önemli alanlarından biri olan turizm sektörü, bu gelişme ve değişmelerden olumsuz yönde etkilenmektedir. Dünya ve ülke çapında yaşanan doğal afetleri salgınlar, ekonomik kriz gibi büyük olaylar, turizm sektörünün ciddi anlamda yara almasına neden olmaktadır. Bu bağlamda turizm sektörünün başlıca sorunlarını şu şekilde sıralamak mümkündür (Kozak vd., 2012):

- Tanıtım ve pazarlama eksikliği,
- Alt ve üst yapı sorunları,
- İşletmecilik sorunları ve mali düzenlemeler,
- Konaklama işletmelerinin yanlış yapılanması,
- Çevre kirliliğinin meydana getirdiği sorunlar,
- Turizmin çeşitlendirilmesi sorunları,
- Turizm destinasyon ve merkezlerde meydana gelen mevsimsel yoğunluk,
- Kapsamlı ve uzun vadeli turizm politikalarının oluşturulamaması sorunları,
- Sektörde yaşanan ulaşım sorunları,

- Sektör içerisindeki arz mekanizmasına sahip otoritelerin örgütlenme sorunları,
- Sektördeki intiba ve imaj sorunu,
- Dünyada ve ülkede yaşanan siyasal ve sosyoekonomik gelişmeler.

2.5.3. Turizm Kentinin Sorunları

Turizm sektörü, hizmet sektörleri içerisinde belki de en dinamik sektördür. Sektörün dinamikliği, hem sektörün kendi iç yapısı içerisinde sorunlar yaratmasına hem de sektörün geliştiği kentlerde sorunlar ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Sürekli olarak değişen insan ihtiyaçları, tatmin ve memnuniyet duygusu ile hareket etme çabası içerisinde olan bu sektör, ilerde daha büyük sorunlar ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda turizm sektörünün geliştiği turizm kentlerinde yaşanan ve yaşanması muhtemel olan bazı sorunlara değinilecektir.

- *Kentleşme ve Nüfus Baskısı*; Turizmin hızla gelişmesine bağlı olarak ortaya çıkan sorunların başında kentleşme ile beraber nüfus yoğunluğunun oluşturduğu nüfus baskısıdır. Özellikle yüksek sezon diye tabir ettiğimiz aylarda, kentlerde aşırı şekilde bir hareketlilik meydana gelmekte ve bu hareketliliğe cevap verebilmek için hızlı ve çarpık kentleşme sorunları ve planlama hataları ortaya çıkmaktadır.
- *Ekonomik Sorunlar*; Turizm sektörünün kent merkezine, bölgeye ve ülke ekonomisine katkı sağladığı bir gerçektir. Ancak birçok turizm kentinin sezonluk olarak faaliyet göstermesinden dolayı düşük sezon diye tabir ettiğimiz ve turizm hareketliliğinin oldukça düşük olduğu zamanlarda istihdam şartları olumsuz etkilenmekte ve bu durum da toplumsal açıdan sosyal bir maliyet ortaya çıkarmaktadır.
- *İdari ve Yönetimsel Sorunlar*; Turizm bölgelerinde özellikle de yüksek sezonlarda hızla artan nüfus baskısı, kamu hizmetleri ve yerel hizmetlere olan talebi de

arttırdığı için bu hizmetlerin karşılanması, idare edilmesi ve yönetilmesi noktasında sorunlar yaşanmaktadır.

- *Mekansal Yapılanma Sorunu;* Turizm kentlerinde turizmin gelişmesine paralel olarak meydana gelen sorunların başında gelmektedir. Artan turist nüfusu hareketliliğine bağlı olarak ihtiyaçlara cevap verme noktasında plansız yapılanmalar ortaya çıkmakta ve birçok doğal alan, sit alanları, kıyı şeridi vb alanlar tahrip edilmekte ve bu alanlar tesisleşmeye ve konut alanlarına peşkeş çekilmektedir. Bununla beraber arsa spekülasyonları ortaya çıkmakta ve yapıların ruhsatları konusunda problemler meydana gelmektedir.

Bölüm III: Bozcaada Hakkında Genel Bilgiler

3.1. Bozcaada İsminin Toponomisi

Tarihsel süreçlerin ve yaşayış biçimlerinin getirdiği sürekli değişimin de etkisiyle birçok coğrafi alan, mekan ve merkezde olduğu gibi Bozcaada da bu tarihsel süreç içerisinde farklı isimlerle anılmıştır. Bu isimlerin bazıları; Leukophrys, Tenedos, Boşada (Boş-Ada), Bohçaada (Bohça-Ada), Bozada (Boz-Ada) ve Bozcaada'dır.

Leukophrys, adanın antik çağdaki ismidir. Kökeni Yunanca olup “Beyaz Kaş” anlamına gelmektedir. Adanın bazı noktalarında bulunan beyaz mermerler ve günün belirli saatlerinde adanın üzerine beyaz bulutların meydana getirdiği görsellikle, anakaradan bakıldığında beyaz bir kaşı andırdığı için bu isimle anıldığı rivayet edilmektedir (Ercan, 1996; Aygen, 1985’ten akt. Durmuş, 2006).

Tenedos, Bozcaada isminin kullanılmaya başlanmadan önceki en çok bilinen ve halen birçok ülkede de kullanılan adıdır. Tenedos ismi, Yunan mitolojisinden gelmektedir. Yasak bir aşkın ortaya çıkmasıyla gözden çıkarılan Tenes isimli gencin, bir sandığın içine konularak denize atılması ve ada kıyılarına kadar gelen sandığın ada sakinlerince bulunmasıyla beraber, Tenes’in adaya kral olarak hüküm sürmesiyle meydana gelen mitolojik bir hikayeden gelmektedir.

Boşada (Boş-Ada), Ber. Randolph’un 1687’de yaptığı *The Present State Of The Islands in The Archipelago* adlı çalışmasında, çok uzun bir süre boyunca hiç kimsenin adada bulunmaması sebebiyle Türklerin buraya Boşada dediklerini ifade etmektedir. Bozcaada için Bizanslılar, Venedikliler ve Cenevizliler çok uzun süren mücadeleler verdiler. Bu mücadeleler sonucunda Torino anlaşması imzalanarak ada tamamen boşaltıldı. Ada, bu anlaşma gereği 1381-1439 tarihleri arasında boş kalmıştır. Bu süreç içerisinde Osmanlı Devleti de bölgede hakimiyet kurmaya çalışmıştır. Bu bölgeye uğrayan Türklerin adada insan yerleşimine dair

izler göremediklerini ve bu yüzden de adaya Boşada dedikleri ileri sürülmektedir (Orhunlu, 1992'den akt. Durmuş, 2006).

Bohçaada (Bohça-Ada), Bohçaada ismine ilk olarak 18. Yüzyıllarda yazılan kaynaklarda rastlanmaktadır. Bunun dışında adada bulunan Alaybey Camii Hazinesi'ndeki iki mezar taşında ve Aburga Ahmet Dede mezarlığında bulunan kitabede de Bohçaada ismi geçmektedir. Adaya niçin Bohçaada denildiği tam olarak bilinmemekle birlikte, adanın uzaktan bakıldığında bir bohçayı andırdığından dolayı bu isimle anıldığı rivayet edilmektedir.

Bozada (Boz-Ada), coğrafi yapısı itibariyle, etrafının denizlerle çevrili olmasından dolayı yılın hemen her döneminde şiddetli rüzgarların hüküm sürdüğü bir alandır. Bu şiddetli rüzgarların etkisiyle adanın yüksek noktalarının bulunduğu yerlerde bitki örtüsü yetişmemektedir. Anakaradan bakıldığında ve denizcilerin gördükleri görsellik itibariyle boz bir tepeyi andıran ada, zamanla Bozada olarak anılmış ve süreç içerisinde telaffuzun değişimi itibariyle de Bozcaada olarak dilimize yerleşmiştir.

3.2. Boğazönü Adalarının Jeostratejik Yapısı ve Bozcaada

Boğazlar güvenliğinin sağlandığı sistem içerisinde Çanakkale Boğazı'nı tamamlayıcı ve bütünleyici bir sistem olarak görülen Boğazönü adalar grubu, Ege Denizi'nin kuzeyinde ve Çanakkale Boğazı'na geçiş kısmında bulunan beş adadan oluşmaktadır. Bu adalar; Limni (Lemnos), Semadirek (Samathraki), Gökçeada (İmroz), Bozcaada (Tenedos) ve Tavşan adalarından oluşmaktadır. Bu adalara bazı kaynak veya yörelerde “Kuzey Ege Adaları” ve “Trakya Adaları” da denilmekle beraber “Boğazları Koruyan Adalar” olarak da ifade edilmektedirler.

Boğazönü adalarının tarihsel süreç içerisinde ne kadar önemli bir stratejik konumda oldukları su götürmez bir gerçeklik olmakla beraber, denizcilik ve turizm faaliyetlerinin etkisiyle ekonomik anlamda büyük bir getiri yönü de mevcuttur. Ancak tarihsel süreç

içerisinde bu adaların stratejik anlamda önemi hiçbir zaman azalmamıştır. Türk boğazlarının güvenlik şemsiyesi olarak da tabir edebileceğimiz bu adalar, geçmişte çok büyük savaşlara maruz kalmış ve hakimiyet savaşlarına tanık olmuşlardır. 1770 yılındaki Osmanlı-Rus savaşlarında boğazları zorlamak isteyen Ruslar bu adalar üzerinde hakimiyet kurmaya çalışmıştır. Bunun yanı sıra tarihin gördüğü en büyük savaşlardan olan Çanakkale Savaşları'nda da bu adalar birer üs olarak kullanılmış olup boğazların hakimiyeti konusunda ne kadar önemli bir yere sahip oldukları apaçık ortadadır. Boğazların anahtarı konumundaki bu adalar geçmiş tarihte olduğu kadar günümüzde de stratejik konumunu ve önemini sürdürmektedir (Asaroğlu, 2016).

Bozcaada, Çanakkale Savaşları'nda da müttefik kuvvetler tarafından bir üs olarak kullanılmış olup, boğazı ele geçirmek ve hakimiyet kurmak için başlatılmış olan savaşlarda, Bozcaada'da bulunan hava üsleri müttefiklere stratejik konumu itibarıyla önemli ölçüde avantajlar sağlamıştır.

Antik çağda Leukophrys, Yunan mitolojisinde Tenedos ve tarihsel süreç içerisinde Boşada, Bohçaada, Bozada gibi isimlerle anılan Bozcaada'nın ilk sakinleri, MÖ 2000 yıllarına kadar dayanan ve Akalar'ın bir kolu olduğu düşünülen Pelasg (Pallaziler)'lerdir. Akaların hükmünden sonra süreç içerisinde Fenikeliler, Atinalılar ve Yunanlıların hakimiyeti de söz konusu olmuştur. MÖ 493 yılında Pers saldırılarına uğramış ve MÖ 334 yılında Büyük İskender Pers hakimiyetine son vererek kendi hakimiyeti altına almıştır. Süreç içerisinde hakimiyet anlamında el değiştiren ve Bergamalıların hakimiyetine giren ada, MÖ 168 yılında da Roma İmparatorluğu'nun hakimiyeti altına girmiş, Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesiyle beraber Bizanslıların hakimiyeti altına geçmiştir (Bozcaada Kaymakamlığı, 2019).

Bizans İmparatorluğu'nun 1328 yılına kadar hüküm sürdüğü ada, Türklerle Aydınoğulları döneminde tanışmıştır. Bizans, Venedik ve Cenevizliler arasında sürekli bir hakimiyet mücadelesine sahne olan ada, 1455 yılında Fatih Sultan Mehmet devrinde Osmanlı topraklarının hakimiyetine geçmiştir. Piri Reis'in Kitab-ı Bahriye'sinde ve Evliya Çelebi'nin Seyahatname eserlerinde de bahsi geçen adanın, Rus işgalinde büyük tahribat yaşamıştır. Bu savaşta hemen hemen tamamı yıkılmış olan kale ise II.Mahmut döneminde 1816'da yeniden yaptırılmıştır. 1912 yılındaki Balkan Savaşları sonrasında Yunan kontrolüne geçmiş, Çanakkale Savaşları sırasında ise Fransız ve İngilizler tarafından üs olarak kullanılmıştır. Lozan Antlaşması'yla birlikte 20 Eylül 1923 tarihinde yeniden Türkiye topraklarına katılmıştır (Akşit vd., 2019).

Boğazlar giriş anahtarı niteliğinde olup stratejik anlamda güvenlik veya boğazın kontrol noktalarından biri olarak kullanılmasının yanı sıra, Osmanlı döneminden başlayıp Cumhuriyet döneminde de devam eden sürgün olaylarında da dikkat çekici bir noktaya gelmiştir. En dikkat çekici sürgün olaylarından biri ise Sadrazam Halil Hamit Paşa'nın adaya sürgün edilmesidir. Osmanlı idaresinde bulunan adada Rumlar ve Türkler birbirlerinin sosyokültürel değer ve yapılarına karşı son derece hoşgörülü olup sevgi, saygı ve barış içerisinde yaşamlarını devam ettirmektedirler (Durmuş, 2006).

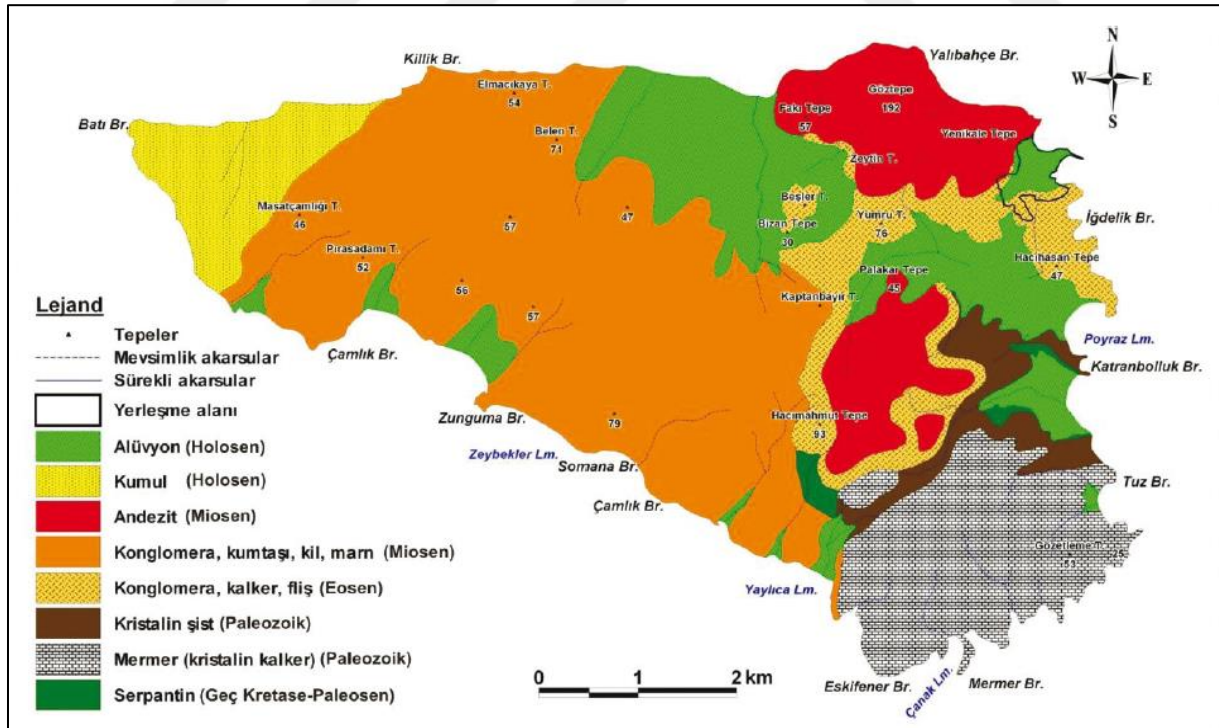
Yapılan arkeolojik kazılardan elde edilen buluntulara göre, bazı kaynaklarda da yer alan bilgilere göre Bozcaada'da çeşitli paralar bulunmuştur. Bu durumdan hareketle Bozcaada'nın bir zamanlar darphane olarak kullanıldığı ve bulunan paraların Persler'den önceye dayandığı, bu bilgiden hareketle de adanın tarihinin MÖ 3000'li yıllara kadar dayandığı ifade edilmektedir (Bildin, 2019).

Adası olarak geçen adacığın toplam yüz ölçümü 0,8 km²'dir. Bozcaada'nın etrafında yer alan diğer adacıklar; Piresa Adası, Orak Adası, Yılan Adası, Fener Adası, İos Adası, Kaşık Adası, Gökçe Ada ve Sınacık Adası'dır (Pekcan, 2002).

Bozcaada, hem coğrafi konum hem de stratejik olarak çok önemli bir noktada yer almaktadır. Boğazların giriş anahtarı olarak nitelendirilen adanın konumu, geçmişte olduğu gibi günümüzde de önemini devam ettirmektedir. Ülkemizin boğazlardaki güvenliğini sağlama noktasında da büyük bir öneme sahiptir.

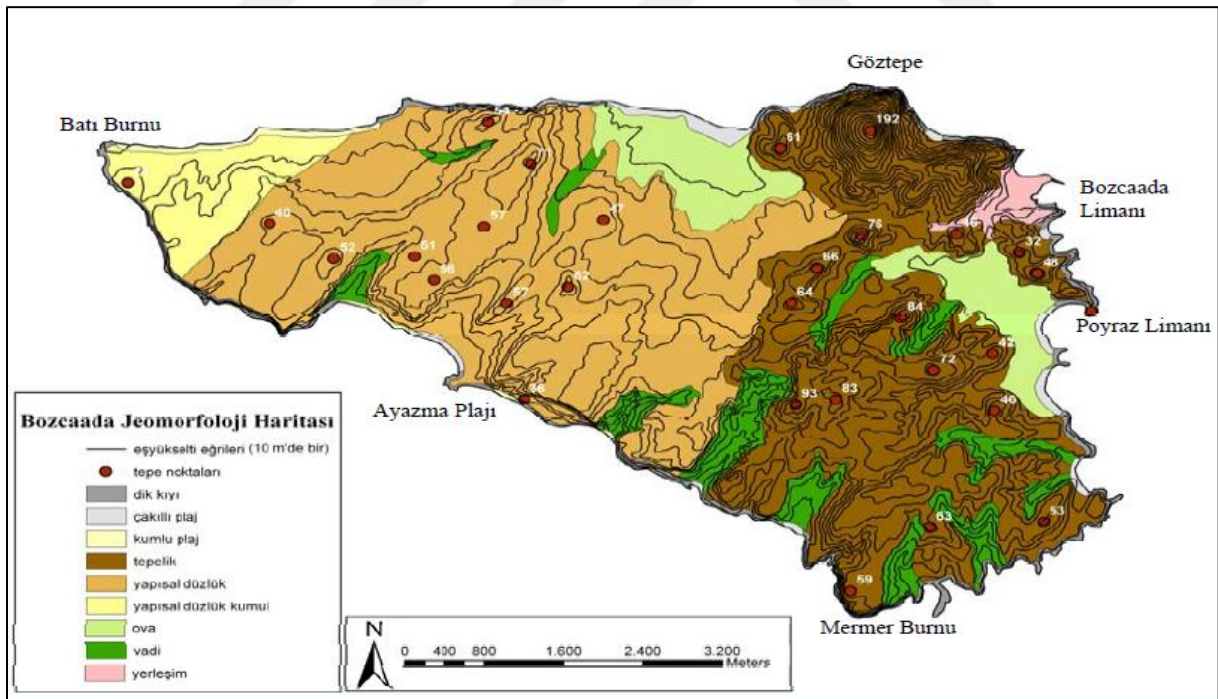
3.4. Jeoloji ve Jeomorfolojisi

Marmara Bölgesi ve Türkiye'nin nadide adalarından biri olan Bozcaada, coğrafi konumu itibariyle önemli bir noktadadır. Büyüklük bakımından Türkiye'nin 3. büyük adası olan Bozcaada, kuzey-güney yönlü kuş uçuşu mesafesi 6,5 km, doğu-batı yönlü kuş uçuşu mesafesi ise 11 km'dir. Yükseltisi azdır ve genel itibariyle sade bir coğrafi yapıya sahiptir.

Şekil 3: Bozcaada'nın jeoloji haritası (Doğan, 2011).

Bozcaada, jeolojik bakımdan olduğu kadar jeomorfolojik olarak da Biga yarımadasının uzantısı olarak devam eder. Bu bakımdan birçok farklı jeolojik zamanlardan oluşan jeolojik malzemelere rastlamak mümkündür. Şekil 3'te de görüldüğü gibi, Bozcaada ilçesinin yerleşim alanının olduğu alanda holosen döneme ait alüvyal kalıntılara rastlanır. İlçe yerleşiminin bulunduğu alanın etrafında ise eosen döneme ait konglomera, fliş ve kalker gibi yapılara rastlanır. İlçe merkezinin kuzeybatısında yer alan Göztepe, Fakı Tepe, Yenikale Tepe ve Zeytin Tepe'nin yer aldığı ve biraz daha güney kısımdaki alanlarda miosen devrine ait andezitlere rastlamak mümkündür. Adanın güneydoğu kısmında bulunan ve Mermer Burnu olarak bilinen alanlarda ise paleozoyik döneme ait mermer (kristalin kalker) yapıları mevcuttur. Adanın orta kısımları ve güney alanlarda ise miosen döneme ait konglomera, kumtaşı, kil, marn gibi yapılar vardır. Adanın batı kısımlarında Batı Burnu'nun da yer aldığı alanları ise holosen döneme ait kumullar oluşturur.

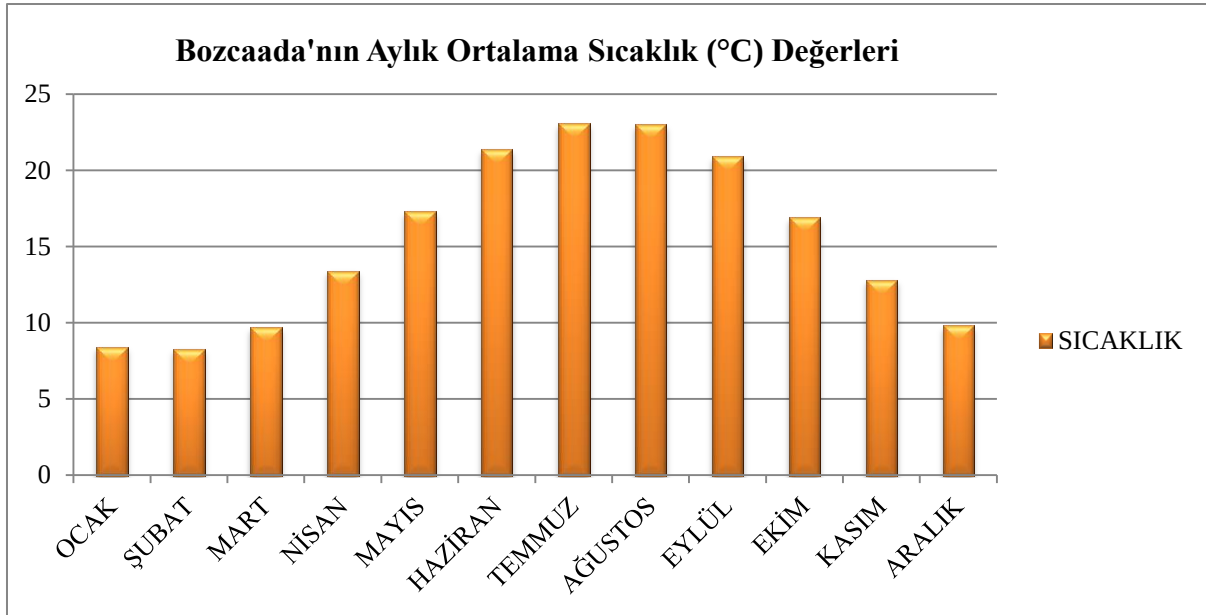
Şekil 4: Bozcaada'nın jeomorfoloji haritası (Ayhan, 2007).

Bozcaada'da genel itibariyle doğudan batıya doğru gidildikçe yükseltisi düşmektedir ve aynı zamanda bazı yerlerde yükselti güneyden kuzeye doğru azalmaktadır (Şekil 4). Bozcaada'nın yükseltisi fazla olmayıp rakımı 5 m'dir. Adanın en yüksek noktası ise 192 m ile Göztepe'dir. Göztepe'den sonra yükseltisi en fazla olan diğer yerlerin başında Yenikale Tepesi (115 m), Hacı Mahmut Tepesi (92 m), Tuzburnu Tepesi (84 m), Kaplan Tepe (75 m), Yalama Tepe (65 m), Fakı Tepe (57 m) gelmektedir. Bunların haricinde adada coğrafi olarak göze çarpan diğer yükseltiler ise, Mermer Burnu Tepesi, Zeybek Damarı Sırtı, Hacı Hasan Tepesi, Koca Ali Tepe, Karakule Tepe, Seremit Tepe, Ayazma Tepe, Damgazan Sırtı, Mısıroğlu Bayırı'dır.

Bozcaada'nın jeomorfolojisini oluşturan en önemli faktörlerden biri de liman ve koy özelliği gösteren birçok alanın varlığıdır. Liman Koyu, Değirmenler Koyu, Poyraz Limanı, Çanak Limanı, Çapraz Limanı, Kocatarla Limanı, Lagor Limanı, Ayana Limanı, Ayazma Koyu, Sulubahçe Koyu, Habbele Koyu, Beylik Koyu, Çayır Koyu, Tuzburnu Koyu ve Akvaryum Koyu gibi büyüklü küçüklü birçok koy vardır. Bu alanlarda çeşitli turizm faaliyetleri de gerçekleştirilmektedir.

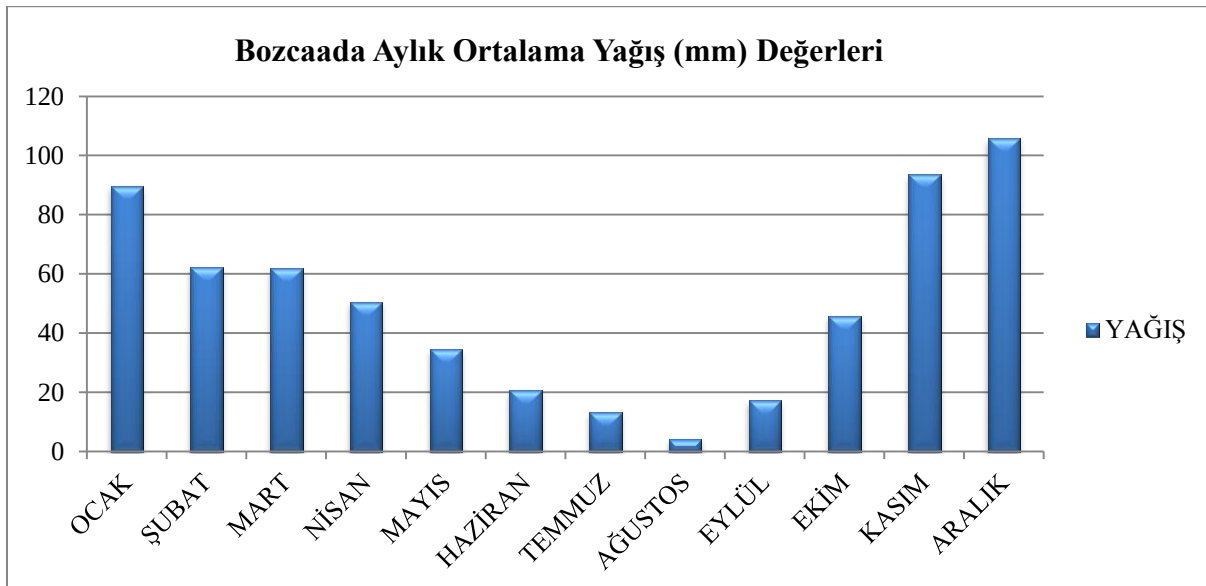
3.5. İklim

Tipik Akdeniz ikliminin hakim olduğu Bozcaada'da, yazlar kurak ve serin, kışları az yağışlı, ılık ve aşırı rüzgarlı, ilkbahar ve sonbahar aylarında ise serin ve yağışlı geçmektedir. Ada, coğrafi konumu itibariyle boğazın çıkış noktasında yer aldığı için genel itibariyle bütün aylar rüzgarlıdır. Yaz aylarında güneşlenme süresi uzundur. Kış aylarında ise bulutluluk oranı fazla olduğu için güneşlenme süresi de kısadır. Bozcaada'da şubat ayı sıcaklık ortalaması 8,3°C iken nisan aylarında 13,4°C düzeyine çıkmakta ve temmuz ayında 23,1°C ile yılın en yüksek sıcaklık seviyesine ulaşmaktadır. Aralık ayı ortalama sıcaklık değeri 9,8°C olan Bozcaada'da yıllık ortalama sıcaklık değeri ise 15,4°C'dir (Şekil 5).

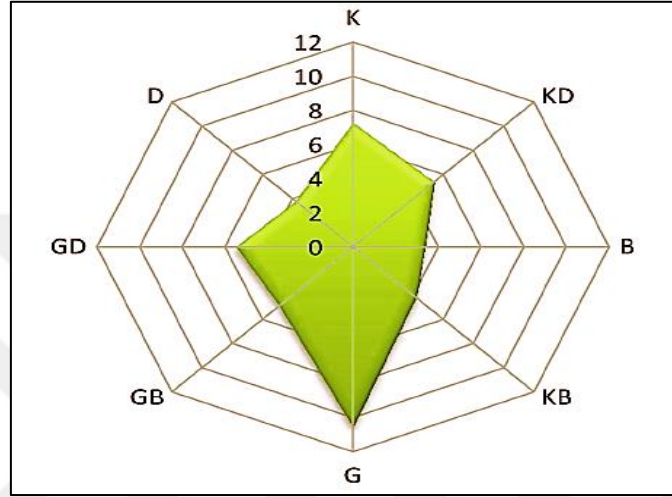
Şekil 5: Bozcaada'nın aylık ortalama sıcaklık (°C) değerleri.

Bozcaada'da şubat yağış ortalaması 62,4 mm iken nisan aylarında 50,6 düzeyine inmektedir. Aralık ayı ortalama yağış miktarı 105,8 mm ile yılın en yüksek yağış değerine ulaşır. Ağustos ayında ise 4,2 mm'ye kadar düşer. Bozcaada'da yıllık ortalama yağış değeri ise 599,6 mm'dir (Şekil 6).

Şekil 6: Bozcaada'nın aylık ortalama yağış (mm) değerleri.

Ada, matematiksel konumu itibariyle $39^{\circ} 48'$ kuzey enlemi üzerinde bulunduğundan, batı rüzgarlarının etkisi altındadır (Şekil 7). Bu rüzgarlar, adanın nem, yağış, basınç ve rüzgar gibi iklimsel faktörleri etkilemektedir. Ada, coğrafi konumu itibariyle Akdeniz ikliminin hakim olmasının yanında, Trakya'ya yakınlığından dolayı karasal iklimin etkisi de göze çarpmaktadır.

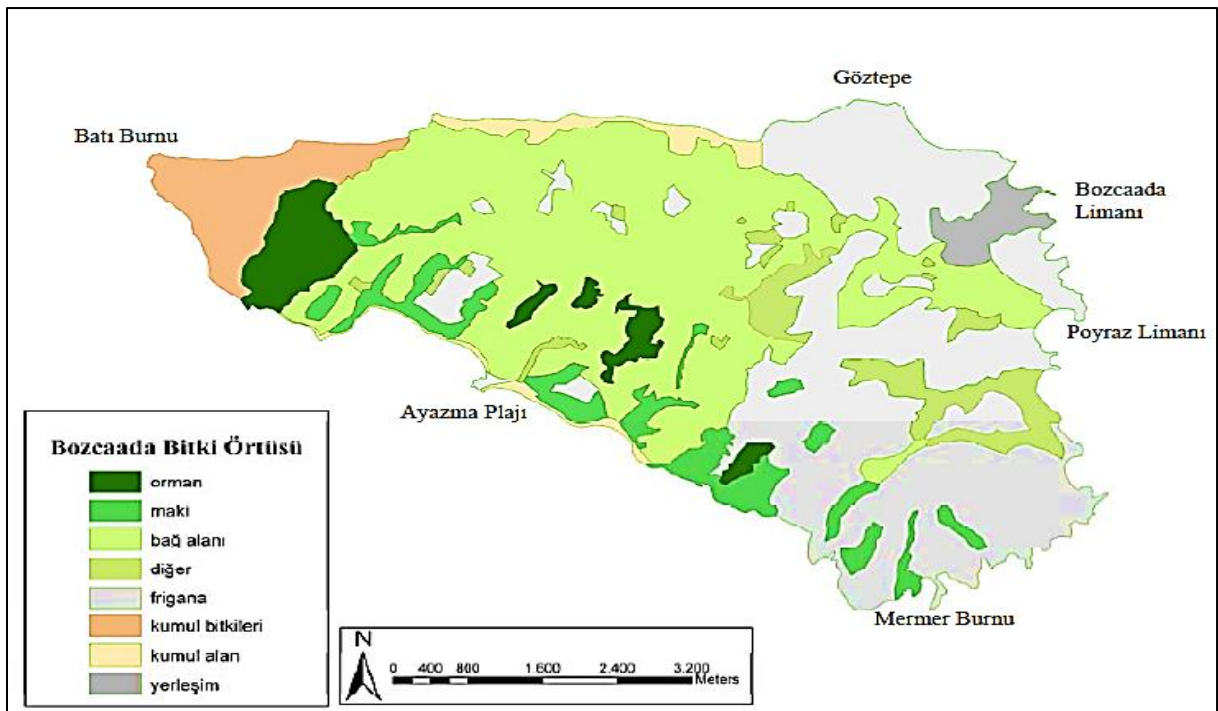

Şekil 7: Bozcaada'da yıllık ortalama rüzgar istikametleri (Doğan, 2011).

3.6. Bitki Örtüsü, Flora ve Fauna

Bozcaada, boğazın çıkış noktasında bulunan coğrafi konumu ve ada olması itibariyle şiddetli rüzgarların etkisindedir. Bu şiddetli rüzgarlar hemen hemen bütün iklim elemanları üzerine etki etmektedir. Göztepe mevki, yılın büyük çoğunluğunda şiddetli rüzgarlara maruz kaldığı için bitki örtüsü bulunmamaktadır. Bozcaada, şiddetli rüzgarların etkisiyle bitki örtüsünün oldukça az olması sebebiyle tarihte Boz Ada olarak isimlendirilmiş olup sonradan Bozcaada adını aldığı bilinmektedir. Adanın rüzgar alan alanlarının çoğu bitki örtüsünden mahrum kalmış olup, adanın iç kesimlerinde yer yer çam ağaçları ve ormanlık alanlara da rastlanır. Doğal bitki örtüsü maki ve çalılıklardan oluşan adanın bir diğer önemli bitki topluluğu ise adanın yaklaşık % 31'lik kısmını kaplayan üzüm bağlarıdır (Şekil 8). Bozcaada İlçe Tarım Müdürlüğü ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ) Ziraat Fakültesi'nin

yaptıkları çalışmalara göre Bozcaada'da 65 familyaya ait 437 tür bitkinin olduğu tespitine ulaşılmıştır. Adaya özgü olup endemik olmayan bitki türleri; Borçanka, Sakız Ağacı, Kum Sütleğeni, Abdestbozan, Sarı Gelincik, Yatık Nakıl, Akıllı Geven, Kum Zambağı, Deniz Geveni'dir. Bu bitki türlerinin haricinde Begonvil, Makasotu, Kazayağı, Basık Kaynanadili gibi egzotik bitki türlerinin de olduğu tespit edilmiştir. Gelibolu Yarımadası ve Bozcaada'da kayıtları bulunan endemik yaban karanfili, Bozcaada'da nesli tükenme tehlikesi taşıyan endemik bir bitkidir (Turizm Master Planı 2018-2027).

Şekil 8: Bozcaada'nın bitki örtüsü haritası (Ayhan, 2007).

Bozcaada, coğrafi açıdan ada olması sebebiyle, deniz canlıları bakımından oldukça zengindir. Adanın lezzetli kalamarı oldukça ün yapmıştır. Adada palamut, torik, lüfer, sardalye, kalamar gibi göçmen diye tabir edilen deniz canlı türlerinin yanı sıra barbun, sinarit, mercan, çipura, levrek, ahtapot, melanurya, karagöz, sargöz (sarı göz), kocagöz, tekir, mezgir gibi birçok yerli deniz canlısı da mevcuttur. Adada kümes hayvancılığı da yapılmaktadır. Adada az da olsa küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır.

3.7. Demografik Yapı

Bozcaada, kır yerleşmesi bulunmaması sebebiyle kendisine bağlı köyü olmayan tek ilçedir. Bu yüzden, merkez yerleşiminin dışında bazı yerlerde bağ evleri ve müstakil evler bulunmasına rağmen % 100'lük şehirleşme oranına sahip bir ilçedir.

Bozcaada'da 1831 yılında ilk kez yapılan nüfus sayımında, 439'u Müslüman, 793'ü Hristiyan olmak üzere toplamda 1232 kişinin yaşadığı belirlenmiştir. 1927 yılında yapılan nüfus sayımında 1631 kişi, 1985 yılındaki sayımda 2030 kişi olduğu tespit edilmiştir. 1990 yılında yapılan sayımda ise az bir düşüş seyri gözlemlenmiş ve adada 2003 kişinin yaşadığı belirlenmiştir (Tablo 2). 1997 yılına gelindiğinde ise toplam nüfus sayımında % 27'lik bir artış meydana gelmiş ve 2543 nüfusa ulaştığı tespit edilmiştir. 2000 yılına gelindiğinde ise, bir önceki sayıma göre % 4,8'lik bir düşüş gözlemlenmiş ve adada yaşayan toplam nüfusun 2427 olduğu kayıt altına alınmıştır (Turizm Master Planı 2018-2027).

Bozcaada'da 2010 yılının nüfus verilerine göre ise 1106'sı kadın, 1248'i erkek olmak üzere toplamda 2354 nüfusun olduğu tespit edilmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin 2019 yılının nüfus verilerine göre Bozcaada'da 1378'i kadın, 1610'u erkek olmak üzere toplamda 2988 nüfusun olduğu belirlenmiştir. 2020 yılının nüfus verilerine göre ise Bozcaada'da 1387'si kadın, 1665'i erkek olmak üzere toplamda 3052 nüfusun olduğu tespit ve ilan edilmiştir. Bozcaada'da kış aylarında nüfus zaman zaman 1000'in altına düşebiliyorken, turizm sezonunun yüksek olduğu yaz aylarında ise 10000'in üzerine rahatlıkla çıkabilmektedir. Adada Cumhuriyet Mahallesi ve Alaybey Mahallesi olmak üzere sadece iki mahalle bulunmaktadır. Adada çok uzun yıllardır Türkler ve Rumlar saygı, sevgi, hoşgörü ve barış içerisinde birlikte yaşamlarını sürdürmektedirler.

Tablo 2: *Bozcaada'nın Yıllar İçerisinde Kadın-Erkek ve Toplam Nüfus Değişimi* (Doğan, 2011; TÜİK, 2019; 2020'den güncellenmiştir)

SAYIM YILI	KADIN NÜFUS	ERKEK NÜFUS	TOPLAM NÜFUS
1935	868	823	1691
1940	846	1046	1892
1945	849	856	1705
1950	850	931	1781
1955	860	826	1636
1960	839	966	1805
1965	913	1228	2141
1970	871	1160	2031
1975	703	1176	1879
1980	691	1031	1722
1985	798	1132	2030
1990	-	-	2003
2000	961	1466	2427
2007	1001	1275	2276
2008	1136	1475	2611
2009	1139	1357	2496
2010	1106	1248	2354
2011	1075	1397	2472
2012	1073	1392	2465
2013	1185	1458	2643
2014	1260	1494	2754
2015	1194	1449	2643
2016	1178	1435	2613
2017	1197	1533	2730
2018	1338	1685	3023
2019	1378	1610	2988
2020	1387	1665	3052

3.8. Eğitim ve Sağlık

Bozcaada %99'un üzerinde olan okuryazarlık oranıyla Türkiye'nin genel ortalamasının üstündedir. Bu oranla ilçe bazında Türkiye'nin ilk sırasında yer almaktadır. Bozcaada'da 1 anaokulu, 1 ilkokul, 1 ortaokul ve 1 lise olmak üzere toplamda 4 eğitim kurumu bulunmaktadır (Tablo 3). Bunun yanı sıra ilçede Halk Eğitim Merkezi ve İlçe Halk Kütüphanesi mevcuttur.

Bozcaada'da 24 saat esasına dayalı hizmet veren sağlık ocağı statüsünde bulunan bir sağlık kuruluşu mevcuttur. Toplum Sağlığı Merkezi olarak hizmet veren kamu kurumu dışında herhangi bir kuruluş yoktur. Bu merkezde röntgen cihazı ve laboratuvar bulunmaktadır. İlçede hizmet veren 1 tane eczane bulunmaktadır (Bozcaada Kaymakamlığı, 2020).

Tablo 3: *Bozcaada'daki Eğitim Kurumları ve Öğrenci-Öğretmen Sayıları*

OKUL ADI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
Bozcaada Anaokulu	46	2
İstiklal İlkokulu	50	5
İstiklal Ortaokulu	52	10
Gazi Anadolu Lisesi	18	6

(Kaynak: Bozcaada Kaymakamlığı, 2020'den güncellenmiştir).

3.9. Ulaşım

Bozcaada'ya ulaşımın sağlanması açısından çeşitli alternatifler bulunmaktadır. İstanbul, Tekirdağ istikametinden gelen yolcular Çanakkale'nin Gelibolu ilçesinden arabalı feribotla Lapseki ilçesine veya Eceabat/Kilitbahir üzerinden arabalı feribotla Çanakkale'ye geçiş sağlanıp, buradan da İzmir istikametine doğru giderken Geyikli Beldesi'ne geçmek kaydıyla ve oradan da GESTAŞ'a ait arabalı feribotlarla Bozcaada'ya ulaşabilir. İzmir istikametinden gelen yolcular ise Geyikli-Bozcaada güzergah tabelalarını takip ederek Geyikli üzerinden aynı şekilde GESTAŞ'a ait arabalı feribotlarla ulaşım sağlayabilir. Bunun yanı sıra özellikle turizm faaliyetlerinin yoğun olduğu yaz aylarında Çanakkale-Bozcaada arasında GESTAŞ'a ait deniz otobüsü ile de ulaşım sağlanmaktadır.

Bozcaada'da karayolları yol ağı olarak tabir edilen mevcut yolların tamamı asfalt kaplama olup önemli koy ve plajlara bağlantı sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra bağ ve bahçe yolları stabilize yol, kaplama yol veya toprak yollardan oluşmaktadır. Bozcaada'da ada içi yolcu taşımacılığı hizmeti veren minibüs ve taksiler mevcut olup adada araç, motosiklet ve bisiklet kiralamak da mümkündür.

Bozcaada'da turizm faaliyetlerinin yüksek olduğu yaz aylarında, adaya hızlı ulaşım sağlayabilmek için 2012 yılında İstanbul, Gökçeada, Alaçatı ve Gemlik'ten Bozcaada'ya 20 kişilik yolcu kapasiteli deniz uçakları seferleri yapılmaya başlanmışsa da şirketin yaşadığı maddi sorunlar nedeniyle 2015 yılında bu seferler sonlandırılmıştır.

3.10. Ekonomi

Ekonomi dalları, insanların geçimlerini sağlayabilmeleri için vazgeçilmez faaliyetlerdir. Ada ekonomileri, diğer ekonomilere göre çok daha sınırlı bir çerçevede gelişme kaydetmek durumundadır. Bozcaada'da yaşayan insanlar da bu sınırlı faaliyetler çerçevesinde kendi ekonomik faaliyetlerini oluşturmak durumunda kalmışlardır. Adanın kısıtlayıcı etmenlerinden dolayı birçok alanda kendi kendine yetebilme politikasıyla hareket edilmekte olup son zamanlarda turizm faaliyetlerinin gelişmesiyle beraber farklı bir seyir yoluna girilmiştir.

Bozcaada ilçesinin ekonomisi genel olarak bağcılık, şarapçılık, balıkçılık ve turizm faaliyetleri üzerinedir. Geçmişte, ekonomik faaliyetler içerisinde süngercilik de önemli bir yer tutarken, günümüzde süngercilik yapılmamaktadır. Adada özel sektöre ait 6 adet şarap fabrikası bulunmaktadır. Bu fabrikalarda toplamda 63 kişinin istihdamı sağlanmakta olup bu fabrikaların 6 bin ton şarap üretim kapasiteleri mevcuttur. Bunun yanı sıra ilçede 1 adet şarap 1 adet de reçel imalathanesi vardır. Tarımsal alanlarda bağcılık, tarla bitkileri, küçük çapta zeytincilik faaliyetleri, sebzecilik ve meyvecilik faaliyetleri yapılmakta olup birincil tarımsal faaliyet olarak bağcılık ön sıradadır (Bozcaada Kaymakamlığı, 2020). Ayrıca özel sektöre ait rüzgar enerji santrali mevcut olup burada üretilen elektrik enerjisi adanın enerji ihtiyacını karşılamakta ve üretim fazlası elektriği de dışarıya vermektedir.

Bozcaada'nın kısıtlı coğrafi imkanları çerçevesinde bazı tarım alanlarında az miktarda da olsa tahıl üretimi yapılmakta olup pazara sunulmadan, tüketimi ilçe sakinleri tarafından

yapılmaktadır. Ancak bağcılık ve şarapçılık ada ekonomisinde çok önemli bir gelir kaynağı durumundadır. Adada hayvancılık faaliyetleri son dönemde azalmakla beraber küçük çapta kümes hayvancılığı yapılmaktadır. Adanın bir diğer ekonomik faaliyet kolu ise balıkçılıktır. Balıkların göç yolları üzerinde bulunan adada, balıkçılık sektörü de önemli bir gelir kalemi oluşturmaktadır. Adanın en önemli gelir kaynaklarının başında ise hizmetler sektörü içerisinde bulunan turizm sektörü gelmektedir. 1996 yılında başlayan arabalı feribot seferleriyle turizmde hareketlilik önemli ölçüde bu dönem ve sonrasındaki hareketlilik başlamış oldu. Bu sektör, özellikle yaz aylarında adaya büyük bir ekonomik hareketlilik sağlamak ve birçok alanda istihdam alanı oluşturmaktadır.

3.11. Sosyo-Kültürel Yapı

Bozcaada'da birçok beşeri faktörün şekillenmesinde, ada olmasının rolü büyüktür. Adaların sosyal ve kültürel yapıları anakara parçalarına göre farklı olarak şekillenmektedir. Dışarıya kapalılık söz konusu olduğundan, sosyokültürel yapının kısa vadede değişimi oldukça yavaş düzeyde seyretmektedir.

Bozcaada, tarihten beri süregelen coğrafi konumunun önemi itibariyle çeşitli kültürlerle ev sahipliği yapmış olup, bu kültürlerin etkisi ve izleri günümüzde de devam etmektedir. Adanın Osmanlı İmparatorluğu bünyesine katılmasından itibaren adada bulunan Türk ve Rum nüfusun oluşturduğu kültürel yaşamın etkisi ve ardından 1960'lı yıllardan sonra istihdam amaçlı olarak Çanakkale'nin Bayramiç ilçesinden göç edip adaya yerleşenlerin oluşturduğu sosyokültürel yapı göze çarpmaktadır. 1970'li yıllara kadar Türk ve Rum kökenli vatandaşlar, ekonomik anlamda ortaklıklar da yapmışlar ve birlikte ticari faaliyetler gerçekleştirmişlerdir. 1974'teki Kıbrıs Barış Harekatı'nın siyasi ve sosyolojik anlamda yarattığı etkiyle, adadaki bazı Rum kökenli vatandaşlar adadan göç etmişlerdir. 1974 süreci öncesinde de bazı göçler gerçekleşmiştir ancak Kıbrıs Barış Harekatı, adadan gerçekleşen göçleri daha da arttırmıştır.

Yunanistan'ın 1981'de AB'ye girmesiyle birlikte Bozcaada'daki bazı Rum kökenli vatandaşlar bu durumdan mütevellit ekonomik, siyasi, dini, kültürel ve eğitim gibi bir çok nedenin etkisiyle Yunanistan'a göç etmişlerdir. Fakat bu göç hareketi kitlesel olarak değil, genel olarak bireysel göç hareketi şeklindedir. Günümüzde ise yaklaşık 5 ailenin oluşturduğu 15-20 kadar Rum kökenli vatandaş adada yaşamlarını sürdürmektedir. Bozcaada'dan göç eden kişilerin Bozcaada başta olmak üzere Türkiye ile gönül bağları ve aidiyet duyguları devam etmektedir.

Bozcaada'da eski mahalle ve sokaklarda klasik yapı geleneği korunmaktadır. Adanın bütünüyle doğal ve arkeolojik sit alanı olmasından dolayı, adadaki bütün yapılar ve bu yapıların onarımları Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca denetlendiğinden, adada kaçak veya çarpık kentleşmeye olanak sağlayacak bir durum söz konusu olmamaktadır. Adada, eski mimari doku bütünüyle korunmakta ve yapılan tadilat ve restorasyonlar, yalnızca eski mimari dokunun yapısı dikkate alınarak yapılabilmektedir (Bozcaada Belediyesi, 2020).

Bozcaada, köyü ve bucağı olmayıp, geçmişte Türklerin çoğunlukta yaşadığı Alaybey Mahallesi ve Rumların çoğunlukta yaşadığı Cumhuriyet Mahallesi adıyla iki mahalleden oluşmakta ve bu mahalleler hemen herkes tarafından Türk Mahallesi-Rum Mahallesi olarak anılmaktadır. Bu tabir, uzun yıllardan beri dillere yerleşen bir tabir olup ayrıştırıcı bir durum ifa etmemektedir. Bozcaada, uzun yıllar boyunca farklı kültür ve inanç yapılarına sahip kişilerin bir arada yaşıyor olmasıyla barışın ve kültürel kaynaşmanın sağlandığı en önemli örneklerinden birini oluşturur. Bozcaada'da Rum kültürüne ait doğum, evlilik, cenaze töreni, noel, misafir adetleri, paskalya ve Ayazma Panayırı gibi birçok gelenek ve görenekler hala devam etmektedir. Türk kültürüne ait geleneklerin başında ise genelde evlilik ve doğum gibi önemli günlerin ilahi olarak kutsanması anlamında gerçekleştirilen Mübareke gelmektedir.

Bozcaada'da dini ve sosyal yapılar mahallelere göre farklılık gösterse de sosyokültürel yaşamın pozitif kaynaşması ve birlikteliği hususunda bu farklılık göze çarpmamaktadır. Bu bağlamda geçmişte Türklerin çoğunlukta yaşadığı Alaybey Mahallesi'nde cami, namazgah, çeşme ve hamam gibi Türk kültürüne ait yapılar göze çarparken; kilise ve küçük şapel gibi yapılar ise geçmişte Rumların çoğunlukta yaşadığı Cumhuriyet Mahallesi'nde yer almaktadır. 1990'lı yıllardan sonra İstanbul'dan aldığı göçlerin, adanın sosyokültürel ve ekonomik yapısı üzerinde etkisi olduğu da gözlemlenmektedir (Turizm Master Planı 2018-2027).

Bozcaada'da özellikle de turizmin yoğun olarak yaşandığı ve yüksek sezon olarak tabir edilen yaz ayları dışında büyük bir demografik hareketlilik yaşanmamaktadır. Bu bağlamda demografik hareketliliğin olmaması sebebiyle sosyokültürel etkinliklerin çoğu turizm hareketliliğinin olduğu yaz aylarında yapılmaktadır. Bu sayede adadaki sosyal hayat oldukça canlılık kazanmaktadır. Bu sosyokültürel etkinlik, aktivite ve şenlikleri şu şekilde sıralayabiliriz (Bozcaada Belediyesi ve Bozcaada Kaymakamlığı, 2020 kaynaklarından yararlanılarak güncellenmiştir):

- Şarap Tadım Günleri (Haziran)
- Uçurtma Şenliği (Haziran)
- Ayazma Panayırı (Temmuz)
- Kabotaj Bayramı (1 Temmuz)
- Açık Deniz Yat Yarışları (Temmuz)
- Dostluk Gecesi (25 Temmuz)
- Ozanın Günü ve Homeros Okumaları (Ağustos)
- Bağbozumu Festivali (Eylül)
- Bozcaada Yerel Tatlar Festivali (Eylül)
- Bozcaada'nın Kurtuluşu (20 Eylül)

- Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Festivali (Ekim)
- Dağ Bisikleti Festivali (Kasım)

3.12. İdari Yapı

Türkiye’de kendisine bağlı bucak ve köyü olmayan tek ilçe konumundaki Bozcaada, Çanakkale iline bağlıdır. Genel İdare Kuruluşlarının yanı sıra Belediye Başkanlığı ve 25.06.1927 tarih ve 1151 sayılı Bozcaada ve Gökçeada Kazalarının Mahalli İdareleri Hakkında Kanun gereğince kurulmuş ikinci bir yerel yönetim birimi olan Mahalli İdare Başkanlığı vardır (Bozcaada Kaymakamlığı, 2020). Adanın kuzeydoğusunda yer olan Bozcaada ilçesinin, Cumhuriyet Mahallesi ve Alaybey Mahallasi olmak üzere iki mahallesi bulunmaktadır. Türkiye’nin köyü olmayan tek ilçesi olması sebebiyle Bozcaada Belediyesi adanın tamamına hizmet vermektedir.

Bölüm IV: Geçmişten Günümüze Bozcaada Turizmi ve Bozcaada'daki Turizm İşletmelerinin Ada Turizmine Yönelik Değerlendirmeleri

4.1. Turizmin Dünya ve Türkiye Ekonomisindeki Yeri

Küreselleşen dünya ekonomileri, sürekli bir arayış içerisinde. Yeni sektörler veya entegre sektör arayışları, hızla gelişen teknoloji ile beraber hızlı bir değişim seyri içerisinde. Teknolojik gelişmeler ve siyasi gelişmelerin beraberinde getirdiği küresel köy olgusu, günümüz dünyasında psikolojik temele dayalı ekonomi savaşlarına sahne olmaktadır. Bu gelişmelere bağlı olarak ülkeler, kendi ekonomilerini daha güçlü kılmak için çeşitli arayış ve faaliyet içerisine girmektedirler. Bu arayış ve faaliyetlerin temelinde ise hizmetler sektörünün en önemli gelir kalemlerinden birini oluşturan turizm sektörüdür. Turizm, ülke sınırları içerisindeki bölgeler arasındaki endüstrileşme farklılıkları ve temel ekonomik dengesizlikler arasındaki açığı kapatmaya yönelik en önemli kaynakların başında gelmektedir. Gelişen dünya ekonomisi ve teknolojik hamlelerin beraberinde getirdiği stresli yaşam, insanların farklı yerlere kaçış faaliyetlerini tetiklemektedir. Birçok kültürde ve ülkemizde de bacasız sanayi olarak tabir edilen bu sektör, ülkelerin ekonomileri için çok önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır.

Tablo 4: *Uluslararası Turist Sayıları ve Sağladıkları Gelir Miktarı* (BM Dünya Turizm Örgütü, 2020'den güncellenmiştir)

YILLAR	TURİST SAYISI (Milyon Kişi)	Gelir Miktarı (Milyar Dolar)
1970	165	18
1980	287	102
1990	435	262
1995	528	403
2000	675	475
2005	798	679
2008	917	939
2009	882	851
2010	940	919
2015	1184	1050
2017	1325	1245
2019	1500	-

Tablo 4'te de görüldüğü üzere, dünyada turizm sektörü hızla gelişmekte ve gelir anlamında büyük bir büyüme göstermektedir. 1970'li yıllarda uluslararası turizm faaliyetlerine katılan kişi sayısı 165 milyon kişi olup 18 milyar dolarlık bir ekonomik hareketlilik sağlarken, sadece on yıl sonra hem turist sayısında hem de turizm gelirlerinde büyük bir sıçrama meydana gelmiş olup 1980 yılında turist sayısı 287 milyon kişiye ulaşmış ve turizm gelirleri de 102 milyar dolar gibi oldukça yüksek bir rakama ulaşmıştır. 2000'li yıllara gelindiğinde ise uluslararası turist sayısı 675 milyona ulaşmış, turizm gelirleri ise 475 milyar dolar gibi yüksek bir rakama ulaşmıştır. Zaman zaman dünyadaki siyasi gelişmeler ve ekonomik krizler her sektör gibi turizm sektörünü de etkilemiştir. Bu bağlamda 2009 yılındaki turist sayısı ve turizm gelirlerinin düşüşü siyasi ve ekonomik gelişmelerdeki olumsuz etkilere dayanmaktadır. 2015 yılına gelindiğinde uluslararası turist sayısı 1 milyar 184 milyon kişiye ulaşmış olup 1050 milyar dolarlık devasa bir ekonomik hareketlilik sağlanmıştır. 2017 yılında ise 1 milyar 325 milyonluk uluslararası turist sayısına ulaşılmış, toplam 1245 milyar dolarlık bir gelir elde edilmiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise turist sayısındaki artış devam etmiş ve 1 milyar 500 milyonu aşan uluslararası turist sayısına ulaşılmıştır (Tablo 4).

Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi, turizm sektörü Türkiye için de çok önemli bir gelir kaynağıdır. Bulunduğu matematiksel ve özel konumu itibarıyla dört mevsimi belirgin bir şekilde yaşaması, dört mevsimin aynı anda yaşanabildiği nadir dünya ülkelerinden olması ve tarihsel geçmişi, medeniyetlere beşiklik etmesi, zengin kültürü, coğrafi zenginliğin varlığı vb. birçok faktörün etkisiyle, ülkemizde turizm faaliyetleri son yıllarda büyük önem kazanmış ve daha da gelişmesi için çeşitli yatırım programları ve uygulamalar yapılmaya başlanmıştır..

Tablo 5’de görüldüğü gibi 2003 yılında Türkiye’yi ziyaret eden 16 milyon 302 bin 53 kişi, ortalama 850 dolar harcama yaparak 13.854.866 dolarlık bir turizm getirisi sağlamış oldu. 2008 yılına gelindiğinde ortalama 820 dolar harcama yapan 30.979.979 kişi toplamda 25.415.067 dolarlık bir turizm getirisi Türkiye’ye sağlamış oldu.

Tablo 5: *Türkiye’yi Ziyaret Eden Yabancı Turist Sayıları ve Turizm Gelirlerinin Yıllara Göre Değişimi* (TÜİK, 2020’den güncellenmiştir)

YILLAR	ZİYARETÇİ SAYISI	ORTALAMA HARCAMA (\$)	TURİZM GELİRİ (1000 \$)
2003	16 302 053	850	13 854 866
2004	20 262 640	843	17 076 606
2005	24 124 501	842	20 322 112
2006	23 148 669	803	18 593 951
2007	27 214 988	770	20 942 500
2008	30 979 979	820	25 415 067
2009	32 006 149	783	25 064 482
2010	33 027 943	755	24 930 997
2011	36 151 328	778	28 115 692
2012	36 463 921	795	29 007 003
2013	39 226 226	824	32 310 424
2014	41 415 070	828	34 305 904
2015	41 617 530	756	31 464 777
2016	31 365 330	705	22 107 440
2017	38 620 346	681	26 283 656
2019	45 058 000	766	34 520 332

2012 yılında Türkiye’yi ziyaret eden 36.463.921 kişi, toplamda 29.007.003 dolarlık bir turizm getirisi sağlamıştır. 2014 yılına gelindiğinde 41.415.070 kişinin Türkiye’yi ziyaret

etmesiyle 34.305.904 dolarlık bir turizm getirisi sağlanmıştır. Küreselleşen dünyanın siyasi ve ekonomik gelişmelerden etkilenmesine bağlı olarak ülkemizde de bu tür gelişmelerin etkisi önemli ölçüde hissedilmektedir. Bu siyasi ve ekonomik gelişmelerin etkisiyle 2016 ve 2017 yıllarında hem turist sayısı hem de turizm gelirlerinde bir önceki yıla göre düşüş gözlemlenmektedir. 2019 yılına gelindiğinde ise turist sayısı ve turizm gelirlerinde önemli bir artış meydana gelmiştir. 2019 yılında Türkiye, turist sayısı ve turizm gelirleri bakımından tüm zamanların rekorunu kırarak dünyada en çok turist çeken 6. ülke konumuna gelmiştir. Dünya Turizm Örgütü'nün açıklamış olduğu 2019 verilerine göre en çok turist çeken ülke sıralaması; Fransa, İspanya, Amerika Birleşik Devletleri, Çin Halk Cumhuriyeti, İtalya, Türkiye, Meksika, Tayland, Almanya, İngiltere şeklindedir.

4.2. İç Turizmin Gelişmesinin Ülke Turizmi Açısından Faydaları

Turizm olayı, dünyadaki bütün ülkelerin kendi içerisindeki ekonomik dengelerini sağlamak, bu dengeyle beraber ülkedeki bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını en aza indirmek ve kişi başına düşen milli gelirin yükselmesi açısından oldukça önemli bir husustur. Bu yüzden özellikle son yıllardaki teknolojik gelişmelerle beraber insanların ihtiyaçlarının da değişmesi üzerine, ülkelerdeki turizm faaliyetlerinde de gelişme kaydedilmektedir. Özellikle de bölgeler arası gelişmişlik farkını düşürmek için, her ülkede olduğu gibi Türkiye'de de çeşitli alanlarda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Ülkelerdeki ekonomik hareketliliğin sağlanmasında, turizm gelirlerinin üst düzeylere kadar çıkarılmasında, ülkeye giren döviz miktarının en üst düzeyde tutulmasında dış turizm talebinin karşılanması önemi olduğu kadar iç turizm hareketinin de büyük oranda katkısı vardır. Genel olarak milli para ile turizm hareketine katılan vatandaşlar, turizm alanları, turizm bölgeleri ve turizm merkezlerinin gelişmelerine katkı sağlamakta ve bu bağlamda da arz talep durumunu dengelemek noktasında önemli bir pay sahibi olmaktadır. Bu bağlamda

Ülkelerin turizm plan ve projelerinde iç turizm hareketliliğinin sağlanması hususu da önemli bir yer edinmektedir. İ turizmin gelişmesinin ülke turizmi açısından faydalarını şu şekilde ifade edebiliriz:

- lke içerisinde bölgeler arası sosyokültürel kaynaşmayı sağlar.
- lke içerisinde doğal ve beşeri değerlerin, tarihi, kültürel mirasın öğrenilmesi, benimsenmesi ve sahiplenmesi sağlanır.
- Turizm olayında turizm bilincinin gelişmesini sağlar, yabancı turistlerin psikolojik olarak anlaşılmasına yardımcı olur ve bu bağlamda ülke için turizm bilincinin oluşmasına büyük katkı sağlar.
- İç turizm faaliyetlerinin gelişmesiyle beraber, ülke içinde istikrarlı bir ekonomi yapısı sağlanarak dış etkenlere karşı daha dirençli bir ekonomi yapısı oluşturulmasına katkı sağlar.
- Yurt dışına turizm amacıyla çıkmak isteyen vatandaşların, ülke değerlerinin yeterli düzeyde tanıtımı ve bazı avantajların sağlanmasıyla beraber ülke içerisinde turizm faaliyetlerine katılımları sağlanmış olup, döviz ihracatının önüne geçilmesi sağlanır.
- İç turizm faaliyetleri, bölgeler arası gelir dağılımına olumlu yönde katkı sağlar ve sanayileşmenin düşük seviyede olduğu, tarımsal faaliyetlerin sınırlı olduğu alanlarda hizmet sektöründe istihdam olanakları sağlar ve söz konusu yerlerin ekonomisine katkı sağlar.
- İç turizm faaliyetlerinin hareketliliği sayesinde ülke içerisinde yeni yerlerin keşfedilmesine olanak sağlanmış olup yeni destinasyonların ortaya çıkarılması ve tesisleşmenin sağlanmasına yardımcı olur.
- İç turizm faaliyetlerinde yaşanılan deneyimler sayesinde milli birlik ve beraberlik duygusunun oluşmasına katkı sağlar.

- İç turizm faaliyetlerinin gelişmesiyle beraber turizm sektörünün uzun soluklu olması sağlanır ve sağlam temeller üzerine oturtularak turizmin yılın tamamına yayılmasına olanak sağlar.
- İç turizmin faaliyetlerinin gelişmesiyle beraber, ziyaretçileri memnuniyeti ve hareketliliğin devamı noktasında alt ve üst yapıların modernize edilmesini sağlar.
- Turizm sektörü, hizmetler sektörünün en önemli temel taşlarından birisi olması sebebiyle sosyokültürel bilincin gelişmesini ve insanlar arasındaki diyalogun daha sağlıklı yürütülmesine olanak sağlar.
- İç turizmin gelişmesi, muhtemel küresel çaptaki siyasi, askeri, ekonomik krizlerin yaşanması sonrasında ülke içerisindeki turizm faaliyetlerinin daha az seviyede etkilenmelerini ve sektörel faaliyetlerin devamlılığını sağlar.

4.3. Bozcaada Turizmini Etkileyen Siyasal Süreçler

Bozcaada, gerek coğrafi konumu itibariyle gerekse tarihten beri süregelen siyasi gelişmelerden etkilenmiştir. Tarihsel süreç içerisinde birçok siyasi gerilim ve savaşlara sahne olan bu coğrafyalar, Bozcaada'nın da etkilenmesine neden olmuştur. Bu bağlamda Bozcaada'yı siyasi ve ekonomik yönde etkileyen siyasi süreçler şu şekilde ifade edilebilir (Güzel, 2012):

- Bozcaada'nın jeopolitik konumundan kaynaklanan süreçler
- 1956-1957 yıllarında yaşanan olaylar
- 1974 yılında gerçekleşen Kıbrıs Barış Harekati'nin oluşturduğu etki
- Yunanistan'ın Avrupa Birliği (AB)'ne girmesi sonucu oluşan gelişmeler
- Türkiye'nin AB'ye adaylık sürecine girilmesi
- Türkiye'nin adalara yönelik politikalarının zamanla değişmesi, adalara yönelik düzenli gemi seferlerinin düzenlenmesi ve sit alanı olarak ilan edilmeleri

- Türkiye’deki turizm politikalarının oluşturduğu etki.

Troia Savaşlarında Akha karargahı olarak kullanılan ada, bu dönemde ilk stratejik önemini bu süreçte ortaya koymuştur. Osmanlı İmparatorluğu’nun adaya hükmetmesinin ardından adada Rum kültürünün yanında Müslüman kültürünün de yerleşmesiyle beraber adanın dikkat çekici stratejik konumunun yanı sıra sosyokültürel anlamda da dikkat çekici bir noktaya gelmiştir.

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde adanın stratejik önemi oldukça artmaya başlamış ve Lozan görüşmelerinde adanın Türkiye’nin güvenliği açısından oldukça önemli olduğu vurgulanmış ve adanın Türkiye’ye bırakılması konusunda talepte bulunulmuştur. Bu talep haklı görülmüş ve ada Türkiye’ye bırakılmıştır. Bozcaada, 1923 yılında imzalanan Lozan Anlaşmasıyla birlikte bir sınır adası olma durumuna geçmiş ve stratejik önemi biraz daha artmıştır. Bozcaada’nın beşeri ve demografik yapısı ilçe olması için yeterli olmamasına rağmen Çanakkale’ye bağlı bir ilçedir ve ilçeye bağlı bir köy yerleşmesi yoktur. Beşeri ve demografik niteliklerin yetersizliğine rağmen ilçe statüsünde olması, güvenlik ve stratejik konumuyla ilgili bir husustur.

Bozcaada turizmini etkileyen bir diğer siyasi süreç ise 1956-1957 yıllarında yaşanan olaylardır. 1950’li yıllardan sonra Rumların enosis yönündeki faaliyetleri aralıksız devam etmekteydi. İkinci Dünya Savaşından sonra başlayan soğuk savaş döneminde Türkiye, Sovyetler Birliği’nden ciddi anlamda aldığı tehditlerden ötürü güvenlik bunalımı yaşamıştır. Türkiye’nin bu süreçte Batı Bloğu içerisinde bulunmak isteme çabaları yüzünden Kıbrıs sorunuyla ilgilenememiştir. Bundan dolayı Yunanistan halkı yapılan referandum sonuçlarının tanınması için konuyu 1954 yılında Birleşmiş Milletler (BM)’e götürmüştür. Türkiye ise bu süreçte Kıbrıs Türklerinin oylamaya katılmadığını, dolayısıyla bu referandumun geçersiz olduğu tezini savunmuş ve BM tarafından haklı bulunmuştur. Bu sayede söz konusu oylama

sonuçları kabul edilmemiştir. Bunun üzerine Kilise silahlı mücadele kararı almış ve bu yönde hızlı bir şekilde çalışmalar yapmışlardır. Bu bağlamda Kıbrıs özelinde yaşanan bu süreçler Bozcaada'yı da etkilemiştir.

Kıbrıs'ta yaşanan bu siyasi gelişmeler, 1956-1957 yıllarındaki olayların etkisi devam etmiş ve 1974'lü yıllara kadar sürmüştür. 1974'teki Kıbrıs Barış Harekatı'yla olayların seyri başka bir boyuta taşınmıştır. Kıbrıs konusunda, Türkler ve Yunanlılar arasındaki gerginlik ve askeri gelişmeler bölgeyi olumsuz anlamda etkilemiş, psikolojik olarak da olsa Bozcaada'da yaşayan Türkleri ve Rumları da tedirgin etmiştir. 1974'teki Kıbrıs Barış Harekatının siyasi ve sosyolojik anlamda yarattığı etkiyle, adadaki bazı Rum kökenli vatandaşlar adadan göç etmişlerdir. 1974 süreci öncesinde de bazı göçler gerçekleşmiştir ancak Kıbrıs Barış Harekatı, adadan gerçekleşen göçleri daha da arttırmıştır. Yunanistan'ın 1981'de AB'ye girmesiyle birlikte Bozcaada'daki bazı Rum kökenli vatandaşlar bu durumdan mütevellit ekonomik, siyasi, dini, kültürel ve eğitim gibi bir çok nedenin etkisiyle Yunanistan'a göç etmişlerdir (Yüksel, 2009'dan akt. Güzel, 2012).

Yunanistan'ın 1981'de AB'ye girmesiyle Kıbrıs'taki siyasi gelişmeler yaşanmaya devam etmiş ancak taraflar arasında sıcak çatışmaya mahal verecek gelişmeler yaşanmamıştır. Türkiye'nin AB'ye adaylık süreci taraflar arasında bazı anlaşmazlıklara sebebiyet verse de önemli gelişmeler yaşanmamıştır. Ancak bütün bu siyasi gelişmeler gerek siyasi, gerek askeri, gerek ekonomik ve psikolojik olarak hem Kıbrıs'taki Türk ve Rumları, hem de Bozcaada'daki Türk ve Rumları zaman zaman etkilemiş ve tedirgin etmiştir. Uzun yıllardan beri sevgi, saygı ve barış içerisinde yaşamlarını sürdüren Bozcaada'daki Türkler ve Rumlar günümüzde de adanın barışın en önemli simgelerinden biri haline gelmesinde etkili olmuşlardır (Ünay, 2007'den akt. Güzel, 2012).

4.4. Geçmişten Günümüze Bozcaada Turizmi

Bozcaada, gerek matematiksel konumu gerekse özel konumunun sağladığı stratejik konumu sayesinde Türkiye için çok önemli bir yapıya sahiptir. Ege Denizi'ndeki siyasal ve askeri etkinliğe pozitif değerde katkı sağlayan ve boğazların giriş kısmında yer alması sebebiyle boğazlardaki güvenlik hususunda da önemli bir yer edinmiştir. Bozcaada'da askeri birliğin bulundurulması ile birlikte güvenlik hususunda daha aktif bir role bürünmüştür. 1970'li yıllarda jandarma komando birliği olarak yaklaşık 100 kadar asker Bozcaada'da görev yapmaktaydı. Bu birliğin bütün ada sakinleriyle olumlu anlamda iletişimleri vardı ancak günümüzde 45-50 kadar piyade komando görev yapmakta ve bu askerlerin ada sakinleriyle iletişimi önceki yıllara göre daha alt düzeyde olduğu ifade edilmektedir. Tarihsel süreç içerisinde önemli gelişmelere sahne olan Bozcaada, farklı kültür ve inanç yapısındaki nüfusa ev sahipliği yapmıştır. Bu durumdan hareketle günümüzdeki sosyokültürel ve ekonomik yapısının ne kadar köklü bir geçmişe sahip olduğu da dikkate değer bir noktadadır.

Tarihsel süreç içerisinde birçok siyasal ve askeri süreçlerden de geçen Bozcaada, ada olmanın getirdiği kısıtlılık ve sağladığı avantajlarla da kendine özgü bir sosyoekonomik ve sosyokültürel yapıya sahip olmasını sağlamıştır. Ada olmanın getirdiği kısıtlılık ve sağladığı avantajlar sayesinde tarım, hayvancılık, süngercilik, zeytincilik, bağcılık, şarapçılık, balıkçılık gibi ekonomik faaliyetlerle beraber son zamanlarda turizm faaliyetlerine dayalı bir ekonomik hareketlilik de başlamıştır. Bozcaada'da özellikle son yıllar içerisinde çok önemli turizm hareketliliği yaşanmıştır. Bu bağlamda Bozcaada turizminin geçmişten günümüze kadar süreç içerisinde geçirdiği değişimi ele almak faydalı olacaktır.

Bozcaada, henüz turizm sektöründe gelişimini devam ettiren bir destinasyondur. Bozcaada'da özellikle de 1990'lı yıllarda turizmin gelişmesiyle beraber, ada nüfusunun geçimini sağlayabilmek adına gerçekleştirdiği ekonomik faaliyetlerin doğrudan veya dolaylı

olarak turizm faaliyetleri üzerine kurulmuş olduğu görülmektedir (Bozcaada Turizm Master Planı 2018-2027).

Bozcaada'da önemli faaliyetlerin başında gelen bağcılık ve şarapçılık faaliyetleri, adanın tanınırlığını ve çekiciliğini arttırmıştır. 1970'li yıllarda İstanbul'dan gelen misafir ziyaretçiler, ada sakinlerinin evlerinde misafir olarak ağırlanmış ve bu misafirlerin daha sonra adayı kendi arkadaşlarına tavsiye etmeleri üzerine hareketliliğin kıvılcımını yakmışlardır.

Bozcaada, 1990'lı yıllardan sonra turizm sektöründe önemli bir hareketlilik yaşamaya başlamıştır. Bu yıllardan sonra ulaşım faaliyetlerinin gelişmesi, adaya feribot seferlerinin de başlamasıyla beraber adanın tanınırlığı artmaya başlamıştır. Özellikle de bozulmamış tarihi dokusu, keşfedilmeyi bekleyen sayısız doğal güzelliği, bakir koy ve limanlarıyla önemli bir turizm destinasyonu olma yolunda ilk sinyali vermiştir. Gelen misafirlerin adayı çok beğenmesi ve her sene yakın çevrelerine tavsiye etmeleri üzerine misafir ağırlama olayı turizm olayına dönüşmeye başlamış ve bu durumda da ev pansiyonculuğu oluşmaya başlamıştır.

Farklı kültür ve inanç yapısındaki bireylerin bir arada hoşgörü içinde yaşamaları, adanın doğal güzelliği ve adanın kendine has kültürü, İstanbul'dan gelen ziyaretçiler başta olmak üzere gelen ziyaretçilerin dikkatini çekmiştir. Bu bağlamda da İstanbullular 1990'lı yıllardan itibaren adadan arazi ve ev satın almaya başlamışlardır. Yıllarca hoşgörü kültürünün hakim olduğu Bozcaada, bu hareketliliği de olgunlukla karşılamış ve yadırgama yoluna girmemişlerdir. Bu durum, Bozcaada'daki hareketliliğin hızlı gelişmesine rağmen, adanın yerlileri popüler kültürü de saygı ve hoşgörü içerisinde karşılamışlardır.

Bozcaada'da turizm hareketliliği devam ederken, 1995 yılına gelindiğinde Geyikli'nin eski iskelesi olan Odunluk İskelesi faaliyetlerini devam ettirirken, Bozcaada'daki hareketliliğe cevap verecek yeni bir iskele inşasına başlanmıştır. 1996 yılında Geyikli İskelesi ile Bozcaada

arasında eski çıkarma gemileri yerine arabalı feribot seferlerine başlanmıştır. Bu bağlamda Bozcaada'ya ulaşımında belli bir düzen oluşmaya başlamıştır. Bozcaada'ya arabalı feribot seferlerinin başlaması, adanın turizm faaliyetlerindeki hareketliliğini iyice arttırmıştır (Güzel, 2012).

Bozcaada'da 2006 yılında Turizm Bakanlığı'nca belgelendirilen 2 otel, belediye belgeli 9 otel ve belediye belgeli 16 pansiyon işletmesi mevcuttu. 2006 yılında toplamda 27 konaklama işletmesinin yatak kapasitesi ise 995'ti. 2007 yılında ise kısa bir zaman içerisinde toplam konaklama işletmesi sayısı 67'ye çıkmış olup yatak kapasitesi de 1818'e ulaşmıştır. 2007 yılı ile 2010 yılları arasındaki süreçte ise konaklama işletmesi ve yatak sayılarında büyük bir fark olmamış olup 2011 yılında toplam konaklama işletmesi sayısı 115'e yükselmiş ve yatak sayısı da 2303 sayısına ulaşmıştır. 2012 yılında ise 143'e ulaşan konaklama işletmesiyle toplamda 2606 yatak kapasitesine ulaşılmıştır. 2013 yılında ise toplam yatak kapasitesi 2606'dan 2489 sayısına gerilemiştir (Tablo 6).

2014 yılına gelindiğinde özellikle de belediye belgeli pansiyon sayısında önemli bir artış olmuş olup belediye belgeli pansiyon sayısı 86'dan 108'e ulaşarak toplam yatak kapasitesinin de 3042'ye ulaşmasını sağlamıştır. 2015 yılında turizm işletme belgeli 4 konaklama işletmesi, belediye belgeli 52 otel ve belediye belgeli 111 pansiyonun ulaştığı toplam yatak kapasitesi ise 3054'tür. 2016 yılında toplam 182 konaklama işletmesine ulaşan Bozcaada, toplamda 3236 yatak kapasitesine sahip bir turizm yılı geçirmiştir. 2017 yılında toplam 197 sayısına ulaşan konaklama işletmelerinin yatak kapasitesi ise 3420'ye ulaşmıştır. 2018 yılında da hareketli bir turizm sezonu geçiren Bozcaada, toplamda 237 konaklama işletmesi sayısına ulaşarak yatak kapasitesini de 3493'e çıkarmıştır. 2019 yılında turizm belgeli 7 konaklama işletmesi, 53 belediye belgeli konaklama işletmesi ve belediye belgeli 176 pansiyonun toplam yatak kapasiteleri de 3720 sayısına ulaşmıştır (Tablo 6).

Bozcaada Belediyesi'nin 2020 mayıs ayı verilerine göre, Bozcaada'da konaklama işletmesi ruhsatına sahip toplamda 66 otel ve 205 pansiyon bulunmaktadır. Toplamda 1931 odaya sahip olan bu konaklama işletmelerinin toplam yatak kapasitesi ise 4361'dir (Tablo 6). Ayrıca Bozcaada'da toplamda 56 restoran ve 69 kafe-büfe-kahvehane vb. işletmeler faaliyet halinde olup toplam 7706 sandalyelik bir kapasiteye sahiptirler.

Bozcaada'da turizmin gelişmesiyle beraber adaya gelen ziyaretçilerin sayısında da yıllar içerisinde önemli artışlar meydana gelmiştir. Geçmişten günümüze zaman zaman ziyaretçi oranında düşüşler ve yükselişler meydana gelmiştir. Ancak genel olarak bakıldığında Bozcaada'yı tercih eden ziyaretçi sayıları sürekli artmıştır. 2003 yılında 54.547 aracın feribotla geçiş yapmasıyla 106.777 ziyaretçi sayısına ulaşıldığı saptanmıştır. 2007 yılında ise 45.421 araç adaya geçiş yapmış ve toplamda 149.098 yolcu geçişi olmuştur. 2008 yılına gelindiğinde ise 103.174 araç geçiş sayısına ulaşılmış ve 500 bine yakın yolcu geçişi gerçekleşmiştir. 2013 yılına ait GESTAŞ verilerinin önceki yıllarla tutarsızlık içerisinde olduğu göze çarpmaktadır. Bu bağlamda verilerin GESTAŞ tarafından işlenmesi sırasında rakamsal hatalardan kaynaklanmış olabileceği ihtimalini göz önünde bulundurmakla beraber, GESTAŞ'ın araç ve yolcu biletleme işlemleri sırasında yaşanan sorunlardan da kaynaklanmış olabileceği ifade edilmektedir. 2014 yılında 160.467 aracın geçiş yapmasıyla beraber toplamda 580.701 yolcu geçişi de sağlanmıştır. Sürekli artan artış gösteren araç ve yolcu sayısı, 2016 yılında 176.508 araç geçişi olup toplamda 676.916 yolcunun da geçişi gerçekleşmiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise toplamda 227.515 aracın geçişi gerçekleşmiş olup toplamda 825.952 yolcunun da geçişi gerçekleşmiştir (Tablo 7).

Tablo 7: Geyikli-Bozcaada Arasında Yıllara Göre Araç ve Yolcu Geçiş İstatistikleri

YILLAR	ARAÇ SAYISI	YOLCU SAYISI
2003	54.547	106.777
2004	41.991	105.490
2005	40.413	95.964
2006	42.955	109.661
2007	45.421	149.098
2008	103.174	329.386
2009	109.666	448.568
2010	115.630	532.146
2011	140.884	588.126
2012	134.435	530.732
2013 *	70.833*	255.655*
2014	160.467	580.701
2015	137.866	495.381
2016	176.508	676.916
2017	197.033	692.443
2018	206.232	820.302
2019	227.515	825.952

(Kaynak: GESTAŞ, 2020'den güncellenmiştir. * ile belirtilen yıla ait verilerde tutarsızlık olduğu tespit edilmiş olup yine de bu verilerin tabloya eklenmesi uygun görülmüştür).

Bozcaada'yı ziyaret eden ziyaretçilerin 2009 ile 2018 yılları arasında belediye belgeli otelleri tercih eden yabancı ve yerli ziyaretçilerin ortalama kalış süreleri ve otellerin yıllara göre doluluk oranları Tablo 8'de verilmiştir. Tablo 8'de de görüldüğü gibi yabancı turistlerin belediye belgeli otellerde kalış süresinde genel bir ortalama göze çarpmaktadır. Otellerin yıl ortalaması olarak doluluk oranlarında da önemli bir fark göze çarpmamaktadır. Yaz aylarında doluluk oranlarının % 90'dan fazla olduğu otellerde, kış aylarında bu oran oldukça düşmektedir, hatta birçok otel kış aylarında hizmet vermemektedir.

Tablo 8: 2009-2018 Yılları Arasında Belediye Belgeli Otelleri Tercih Eden Yabancı ve Yerli Ziyaretçilerin Ortalama Kalış Süreleri ve Otellerin Yıllara Göre Doluluk Oranları

YILLAR	ORTALAMA KALIŞ SÜRESİ		DOLULUK ORANI
	YABANCI	YERLİ	
2009	2,7	2,1	21,74
2010	1,5	1,7	23,65
2011	1,6	2	35,46
2012	1,5	1,3	18,26
2013	1,4	1,2	44,60
2014	2,2	1,7	23,69
2015	1,8	1,8	13,99
2016	1	2	13,67
2017	2,5	1,94	35,97
2018	2,3	1,9	35,28

(Kaynak: Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, 2019'dan güncellenmiştir).

Bozcaada'yı ziyaret eden ziyaretçilerin 2009 ile 2018 yılları arasında turizm işletme belgeli otelleri tercih eden yabancı ve yerli ziyaretçilerin ortalama kalış süreleri ve otellerin yıllara göre doluluk oranları Tablo 9'da verilmiştir. Tablo 9'da da görüldüğü gibi yabancı turistlerin turizm işletme belgeli otellerde kalış süresinde genel bir ortalama göze çarpmaktadır. Otellerin yıl ortalaması olarak doluluk oranlarında da önemli bir fark göze çarpmamaktadır. Yaz aylarında doluluk oranlarının % 90'dan fazla olduğu otellerde, kış aylarında bu oran oldukça düşmektedir.

Tablo 9: 2009-2018 Yılları Arasında Turizm İşletme Belgeli Otelleri Tercih Eden Yabancı ve Yerli Ziyaretçilerin Ortalama Kalış Süreleri ve Otellerin Yıllara Göre Doluluk Oranları

YILLAR	ORTALAMA KALIŞ SÜRESİ		DOLULUK ORANI
	YABANCI	YERLİ	
2009	2,4	2,5	34,35
2011	4,5	1,3	28,28
2012	1,6	1,4	41,14
2013	2,2	1,9	31,97
2014	2,9	2,2	29,27
2015	2	1,1	27,50
2016	1,8	2,1	37,01
2017	2,09	2,03	43,09
2018	2,6	2,3	41,89

(Kaynak: Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, 2019'dan güncellenmiştir).

4.5. Bozcaada'daki Turizm İşletmelerinin Ada Turizmine Yönelik Değerlendirmeleri

Bozcaada, Türkiye'nin ada turizmi bakımından en önemli destinasyonlarından biridir. Zengin coğrafi çekiciliğiyle, bozulmamış mimari dokusuyla, zengin sosyokültürel yapısıyla, tarihi ve kültürel eserleriyle turizm sektörü için çok önemli bir potansiyele sahiptir. Bozcaada, uzun yıllardan beri çevre iller başta olmak üzere Türkiye ve dünyanın birçok yöresinden ziyaretçi ağırlamaktadır. Her geçen gün daha da gelişme gösteren Bozcaada'nın turizm hareketliliği, ada sakinleri başta olmak üzere bölge ve ülke ekonomisine önemli düzeyde katkı sağlamaktadır.

Bozcaada, çok az sayıda yerleşik nüfus barındırmasına karşın yüksek sezon diye tabir edilen yaz mevsiminde büyük bir ziyaretçi akınına uğramaktadır. Bu bağlamda adadaki turizm işletmeleri başta olmak üzere ada sakinlerinin sosyoekonomik düzeylerinin ve ekonomik hareketliliğin artmasını sağlamaktadır. Bozcaada'nın ekonomisinde en büyük payın turizm sektörü olduğu düşünüldüğünde, turizm hareketliliğinin ne kadar büyük bir öneme sahip olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Bu bağlamda da Bozcaada'da faaliyet halinde olan turizm

işletmelerine yönelik nitel bir çalışma (görüşme-mülakat) yapılması uygun görülmüştür. Bu çalışmayla beraber ada turizminde işletmelerin mevcut arz potansiyeli, mevsimsel doluluk oranları, turizm işletmelerinin işletme sorunları, adanın genel turizm faaliyetlerindeki temel sorunlar, ada ölçeğinde alt ve üst yapı sorunları, adadaki turizm işletmelerini tercih eden ziyaretçi profilleri ve Bozcaada'nın uluslararası turizm sahnesinde yer alabilmesini sağlayacak öneriler başta olmak üzere birçok konuda görüşme sağlanıp rapor haline getirilmiştir.

Bozcaada'nın turizm işletmelerine yönelik yapılan bu araştırmada; ada merkezindeki işletmeler, koy ve limanlardaki işletmeler, turizm belgeli işletmeler, belediye belgeli işletmeler, aile işletmeleri, çadır kamp işletmesi, pansiyon işletmeleri, konaklama işletmeleri, yiyecek-içecek işletmeleri vb. birçok işletmeyle görüşme sağlanarak, her kesimden ziyaretçi kabul eden işletmeleri bu araştırmanın bünyesinde barındırmak için büyük bir hassasiyet gösterilmiştir. Bu sayede Bozcaada turizminin geleceği için en önemli noktaların her kesimden işletme sahiplerinin katılımıyla belirlenmesi, sorunların irdelenmesi ve çözümü için daha sağlam bir zemine oturtulması amaçlanmıştır. 2019 yılında ortaya çıkan ve bütün sosyal hayatı etkileyen koronavirüs pandemisi (Covid 19) turizm faaliyetlerini de etkilemiştir. Turizm faaliyetlerini etkilemenin yanı sıra bu alanda akademik çalışmalar yapan akademisyenleri de olumsuz yönde etkilemiştir. Bazı işletme sahipleri tedbir amaçlı olarak bu araştırmada yüz yüze görüşmeyi kabul etmemiş, mail yoluyla iletişim sağlanması veya telefon görüşmesi yapılmasını uygun görmüşlerdir. Bu hassasiyete uygun davranılarak bazı işletmelere mail yoluyla görüşme formundaki sorular iletildi ve daha sonra da mobil görüşmeler yapılarak teyitler alındı ve görüşmelerin son hali raporlaştırıldı. Tablo 10'da araştırmaya katılım sağlayan konaklama ve yiyecek-içecek işletmelerinin sayısal değerleri verilmiştir.

Tablo 10: Görüşmenin Yapıldığı Turizm İşletmeleri Sayısı

Görüşmenin Yapıldığı Turizm İşletmeleri Sayısı	
Konaklama İşletmesi	Yiyecek-İçecek İşletmesi
16	14

Tablo 11’de konaklama işletmelerinin yatak kapasiteleri, yaz mevsimi doluluk oranları, kış mevsimi doluluk oranları ve yaz mevsimi genel ortalama doluluk oranları verilmiştir. Tablo 11’e bakarak, işletmelerin yatak kapasitelerinin işletmeye göre değişiklik gösterdiği görülmektedir. Bu işletmeler turizm işletme belgeli, belediye belgeli, çadır kamp işletmeciliği ve pansiyon işletmeleri olarak çeşitli gruba ayrılmaktadırlar. Tablo 11’de de görüldüğü gibi birçok işletme, yüksek sezon olarak tabir edilen yaz aylarında % 70 ile % 100 arasında bir doluluk oranına sahiptirler. Araştırmaya dahil edilen konaklama işletmelerinin yaz mevsimi genel ortalaması doluluk oranı ise % 88,12’dir. Yaz mevsimi dışındaki aylarda konaklama işletmelerinin çoğu kapalı olmakla birlikte hizmet veren az sayıda işletmeler de mevcuttur. Yaz mevsimi dışındaki aylarda açık olan işletmelerin doluluk oranı % 20 civarında olup genel olarak adadaki konaklama işletmelerinin bu aylarda kapalı olduğu ve hizmet vermedikleri belirlenmiştir.

Tablo 11: *Görüşmenin Yapıldığı Konaklama İşletmelerinin Arz Kapasiteleri ve Mevsimsel Doluluk Oranları*

Konaklama İşletmeleri			
İşletme Sıra No	İşletme Yatak Kapasitesi	Yaz Mevsimi İşletme Doluluk Oranları	Diğer Mevsimlerde İşletme Doluluk Oranları
1. İşletme	120	% 80	Kapalı
2. İşletme	45	% 100	% 20
3. İşletme	16	% 70	Kapalı
4. İşletme	18	% 90	Kapalı
5. İşletme	16	% 70	Kapalı
6. İşletme	18	% 100	Kapalı
7. İşletme	42	% 80-90	Kapalı
8. İşletme	21	% 70-80	Kapalı
9. İşletme	18	% 100	Kapalı
10. İşletme	400	% 100	Kapalı
11. İşletme	50	% 80-90	Bahar Aylarında % 20 Diğer Aylar Kapalı
12. İşletme	52	% 100	Kapalı
13. İşletme	16	% 80-90	Kapalı
14. İşletme	36	% 90	Kapalı
15. İşletme	46	% 80-90	Kapalı
16. İşletme	6	% 100	Kapalı
		Yaz Mevsimi Ortalama Doluluk Oranı: % 88,12	

Tablo 12’de yiyecek-içecek işletmelerinin sandalye kapasiteleri, yaz mevsimi doluluk oranları, yaz mevsimi dışındaki aylardaki doluluk oranları ve yaz mevsimi genel ortalama doluluk oranları verilmiştir. Tablo 12’ye bakarak, işletmelerin sandalye kapasitelerinin işletmeye göre değişiklik gösterdiği görülmektedir. Tablo 12’de de görüldüğü gibi birçok işletme, yüksek sezon olarak tabir edilen yaz aylarında % 50 ile % 100 arasında bir doluluk oranına sahiptirler. Araştırmaya dahil edilen yiyecek-içecek işletmelerinin yaz mevsimi genel ortalaması doluluk oranı ise % 85,35’tir. Birçok yiyecek-içecek işletmesinin Covid_19 pandemisi sebebiyle yapılan tedbir çalışmaları kapsamında sandalye kapasitelerini önemli oranda düşürdükleri gözlemlenmiş ve raporlaştırılmıştır. Sandalye kapasitesinin düşürülmesi,

doluluk oranında ve turizm faaliyetlerinde de azalmaya neden olmuştur. Yaz mevsimi dışındaki aylarda yiyecek-içecek işletmelerinin çoğu kapalı olmakla birlikte kış aylarında hizmet veren işletmeler de mevcuttur. Yaz mevsimi dışındaki aylarda açık olan işletmelerin ortalama doluluk oranı % 20 civarında olup genel olarak adadaki yiyecek-içecek işletmelerinin bu aylarda kapalı olduğu ve hizmet vermedikleri belirlenmiştir.

Tablo 12: *Görüşmenin Yapıldığı Yiyecek-İçecek İşletmelerinin Arz Kapasiteleri ve Mevsimsel Doluluk Oranları*

Yiyecek-İçecek İşletmeleri			
İşletme Sıra No	İşletme Sandalye Kapasitesi	Yaz Mevsimi İşletme Doluluk Oranları	Diğer Mevsimlerde İşletme Doluluk Oranları
1. İşletme	70 (Yaz mevsiminde ayakta 1000 kişi ağırlanmaktadır)	% 100	Kapalı
2. İşletme	90	% 100	% 10
3. İşletme	150	% 80	Kapalı
4. İşletme	60	% 100	% 20
5. İşletme	250 (Pandemiden dolayı 154)	% 70	Kapalı
6. İşletme	100 (Pandemiden dolayı 84)	% 50-60	Kapalı
7. İşletme	100	% 90	Kapalı
8. İşletme	75	% 100 (Pandemiden dolayı % 60-70)	Kapalı
9. İşletme	150	% 90	% 10
10. İşletme	40	% 100	Kapalı
11. İşletme	200 (Pandemiden dolayı 100)	% 70	Kapalı
12. İşletme	110	% 70-80	Kapalı
13. İşletme	27	% 70-80	Kapalı
14. İşletme	120	% 90	% 20-30
		Yaz Mevsimi Ortalama Doluluk Oranı: % 85,35	

Bozcaada'daki konaklama ve yiyecek-içecek işletmelerine yönelik yapılan araştırmada; konaklama işletmeleriyle yapılan görüşmelerde, yaz aylarında mevsimsel doluluk oranlarının ortalama % 88,12 olduğu tespit edilmiştir. Yaz ayları dışında genelde

konaklama işletmelerinin kapalı olduğu veya çok az sayıda işletmenin hizmet verdiği belirlenmiştir. Yaz ayları dışında da hizmet veren konaklama işletmelerinin ortalama doluluk oranı % 15 ile % 20 civarında olduğu saptanmıştır.

Bozcaada'daki konaklama işletmelerini; yüksek gelirli kişiler, beyaz yakalılar, memurlar, öğrenciler, kalite ve fiyat dengesini önemseyen bireyler, Bursa, İstanbul ve yakın illerden gelen ziyaretçiler olduğu belirtilmekle beraber Bozcaada'daki konaklama işletmelerini hemen her kesimden ziyaretçilerin tercih ettiğini söylemek mümkündür. Adadaki konaklama işletmelerinin büyük bir çoğunluğu, işletmelerinde kalifiye eleman ve personel sorunu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bazı işletmelerin de kalifiye eleman ve personel sorunuyla karşılaşmamak ve daha rahat bir işletme anlayışına sahip olmak düşüncesinden yola çıkarak aile işletmesi olarak hizmet verdikleri belirlenmiştir (Tablo 13).

Bozcaada'daki konaklama işletmelerinin, adayı ziyarete gelen günübirlik ziyaretçiler hakkında genel olarak pek olumlu yargılar taşımadıkları saptanmıştır. Yaz aylarında yoğun bir ziyaretçi akınına uğradıklarını belirten işletmeciler, günübirlikçilerin adada büyük bir çevre kirliliğine sebep olduklarını, plaj ve sahilleri bilinçli şekilde kullanmadıklarını, adanın turizm ekonomisine pek bir kazanç sağlamadıklarını, kuru kalabalık oluşturduklarını ve yataklı müşterilerin bu konudan pek hoşnut olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra bazı konaklama işletme sahipleri de günübirlik ziyaretçilerin adaya olumlu anlamda bir hareket kattıklarını, bazı küçük esnafların günübirlikçiler sayesinde ekonomik kazanç elde ettiklerini belirttiler. Bununla beraber tatil ve gezme hakkının herkes tarafından özgür bir şekilde kullanılabilen bir hak olduğunu ifade ettiler.

Bozcaada'daki konaklama işletmeleri, turizm işletmelerinin ürün ve hizmet fiyatlandırması hakkında; fiyatların birçok turizm merkezine göre çok daha uygun olduğunu, verilen kaliteli hizmetlere göre fiyatlandırmanın uygun düzeyde olduğunu, fiyatların

belirlenmesi noktasında maliyetlerin yüksek olmasının da göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade ettiler. Bunun yanı sıra adadaki bazı konaklama işletmeleri, ürün fiyatlandırmalarının çok yüksek olduğunu ancak turizm sezonunun kısa sürmesine bağlı olarak bunun normal bir durum olduğunu ifade ettiler.

Bozcaada'daki konaklama işletmeleri, adaya ulaşım ve ada içi ulaşım ağının genel olarak yetersiz olduğunu, geliştirilmesi gerektiğini ifade ettiler. Konaklama yapan ziyaretçilerin saatlerce süren feribot kuyruğundan muzdarip ve çok şikayetçi olduklarını, bu durumun tatil keyfini gölgede bıraktığını dile getirdiklerinden bahsettiler. Ada içi ulaşım ağının da yenilenmesi ve geliştirilmesi gerektiğini ifade eden işletmeciler, adada önemli düzeyde otopark sorunu yaşadıklarını, ziyaretçilerin kendi araçlarıyla seyahat etmelerinin çileye dönüştüğünü ifade ettiler. Bunun yanı sıra ada içi toplu ulaşım faaliyetlerinin de geliştirilmesi, araç sefer sayısının ve hizmet kalitesinin artırılması gerektiğini belirttiler. Aynı zamanda adanın mevcut alt yapısının turizm faaliyetleri açısından oldukça yetersiz kaldığını belirten işletmeler, kanalizasyon sularının denize döküldüğünü ve bu durumun hem plajları kirlettiğini hem de sualtı canlı yaşamını tehdit ettiğini iddia ve ifade ettiler. Ayrıca adanın taşıma kapasitesinin sadece belirli bir düzeyde ziyaretçi sayısını (ortalama 10 bin ziyaretçi) kaldırabilecek kadar alt ve üst yapıya sahip olduğunu belirttiler.

Bozcaada'daki konaklama işletmeleri; adanın tarih, kültür ve coğrafya bakımından turizm talebini karşılamada yeterli olduğunu; ancak yine de adadaki turizm faaliyet çeşitliliğinin artırılması gerektiğini, adanın tarih ve kültürünü yansıtacak müze benzeri yapıların geliştirilmesi gerektiğini belirttiler. Bozcaada'daki konaklama işletmeleri, mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) arz kapasitelerinin, turizm talebini genel olarak karşılayabildiğini ancak özellikle turizmin yüksek sezonu olan yaz aylarında yetersiz kaldığını ifade ettiler. Bunun yanı sıra kaliteli hizmet veren işletmelerin yetersiz olduğunu da belirten işletmeciler, kalitenin artırılması gerektiğini özellikle

vurgulamışlardır. Bozcaada'daki konaklama işletmeleri, mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) hizmet kaliteleri, ziyaretçilerin beklentilerini (ziyaretçi memnuniyeti) genel olarak karşıladıklarını düşündüklerini belirttiler. Özellikle de bazı ziyaretçilerin restoran fiyatlarının yüksek olduğundan şikayetçi olduklarını belirten konaklama işletmeleri, herkesi memnun etmenin zor olduğunu ancak yine de verdikleri kaliteli hizmetler sayesinde ziyaretçilerin % 80-90 gibi bir düzeyde memnun ayrıldıklarını belirtmişlerdir.

Bozcaada'daki mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) temel eksikliklerinin, maliyetlerin çok yüksek olması sebebiyle standart bir fiyatlandırma yapmanın zor olduğunu, otel odalarının büyüklüğünün ziyaretçileri tatmin etmediğini, soğuk hava deposu sorunu yaşadıklarını, yağışlı havalarda kapalı mekanlarının olmamasının problem teşkil ettiğini, kalifiye eleman ve personel sorunu yaşadıklarını, personellerin daha iyi bir şekilde barınmalarını sağlayacak düzeyde personellere iyi imkanlar sunamadıklarını, personellerin de yoğun çalışma saatleri ve yüksek çalışma temposundan şikayetçi olduklarını ifade ettiler. Bunun yanı sıra temel eksiklerin başında altyapı, ürün tedarik sorunu, yüksek maliyetler, bazı esnaf ve işletme sahiplerinin bilinçsiz davranışları, esnaf bilincinin ve turizm bilincinin tam oluşmadığını, tamamen ticaret odaklı çalışan esnaf ve işletmelerin olduğunu ifade eden işletme sahipleri de vardır.

Bozcaada'da turizm faaliyetleri açısından en temel sorunların; altyapı, ulaşım, kaliteli hizmet, çevre kirliliği, otopark sorunu, günübirlikçiler, turizm bilincinin olmaması, sağlık hizmetlerinin yetersiz olması, kamu hizmetlerinin yetersizliği, bankacılık hizmetlerinin yetersizliği, toplu taşımanın plansız ve yetersiz olması, kalifiye eleman ve personel sorunu, adanın taşıma kapasitesinin üzerinde ziyaretçi kabul etmesi, temiz su sorunu, feribot ve ulaşım sorunu, işletmelerin ürün ve hizmet standartlarının fiyatlandırılmasındaki tutarsızlık vb. şeylerin en temel sorunlar olduğunu ifade ettiler. Bu sorunların çözümü için önerileri

sorulduğunda ise genelde turizm bilincinin arttırılması gerektiğini, otopark için yeni alanlar oluşturulması gerektiğini veya adaya araç kabulünün sınırlandırılması gerektiğini ve en önemlisi de ada merkezinde bulunan feribot iskelesinin adanın başka bir yerine taşınmasını öneren işletmeciler olmuştur.

Bozcaada'daki konaklama işletmeleri, turistik destinasyon olarak Bozcaada'yı çok beğendiklerini, burada işletme hizmeti vermenin kendilerini çok mutlu ettiğini ve şanslı hissettirdiğini ifade ettiler. Bunun yanı sıra, adanın güvenli bir yer olması, temiz deniz ve plajlarının olması, bakir koyları, huzur veren doğası, otantik mimarisi, zengin bir tarihi ve kültürel geçmişe sahip olması sebebiyle çok önemli bir destinasyon olduğunu, bu hususların yabancı ziyaretçilerin de dikkatini çektiğini belirttiler.

Bozcaada'daki konaklama işletmeleri, adanın uluslararası turizm sahnesinde yer alabilmesi için; küçük çaplı da olsa bir havaalanına ihtiyaç duyulduğunu, deniz uçağı faaliyetlerinin yeniden başlaması gerektiğini, kruvaziyer turizme yönelik çalışmaların mutlak suretle ivedilikle yapılması gerektiğini, sahil ve plajlarda "Mavi Bayrak" projelerinin mutlaka hayata geçirilmesi gerektiğini, adadaki yat limanının geliştirilmesi ve yat bağlama kapasitesinin arttırılması gerektiğini, uluslararası festival, tanıtım ve organizasyonların arttırılması gerektiğini, komşu ülkelere Bozcaada'yı tanıtan tanıtım ofisleri açılması gerektiğini ve kaliteli hizmet veren seyahat acentelerinin varlığına ihtiyaç duyulduğunu ifade ettiler.

Tablo 13: *Bozcaada'daki Turizm İşletmeleriyle Yapılan Görüşmede, Konaklama İşletmelerine Sorulan Sorular ve İşletme Sahiplerinin Genel Olarak Verdikleri Cevaplar*

Soru Sırası	Sorulan Sorular	Genel Olarak Verilen Cevaplar (Konaklama İşletmeleri)
1. Soru	İşletmenizin mevcut kapasitesi nedir? Yatak..... Sandalye.....	6 ile 400 arasında Yatak kapasiteleri var
2. Soru	İşletmenizin mevsimsel doluluk oranı nedir? Yaz Ayları..... Diğer Aylar.....	Yaz ayları genel ortalaması, Doluluk Oranı: % 88,12 Diğer aylarda genel olarak Kapalı (Açık olanların Ortalama Doluluk Oranı: % 15-20)
3. Soru	İşletmenizi tercih eden ziyaretçi profilleri nasıldır? (öğrenci, memur, yüksek gelirli kişiler, devamlı gelenler/tavsiye üzerine gelenler/kalite-fiyat dengesi kıstası)	Yüksek gelirli kişiler; Beyaz yakalılar; Tavsiye üzerine gelenler; Öğrenciler; Memurlar; Kalite-fiyat dengesine bakanlar; İstanbul, Bursa ve yakın illerden misafirler geliyor; Genel olarak her kesimden ziyaretçiler gelmektedirler.
4. Soru	İşletme sahibi biri olarak kalifiye eleman sorunu yaşıyor musunuz?	Genelde çok fazla kalifiye eleman sorunu yaşıyoruz; Aile işletmesi olarak işletiyoruz
5. Soru	Günübirlik ziyaretçiler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?	Yaz aylarında büyük sorun oluyorlar; Çevre kirliliğine neden oluyorlar; Adaya hareketlilik katıyorlar; Yataklı müşteriler rahatsız oluyor; Adanın imkanlarını düzgün kullanmıyorlar; Sınırlı sayıda alınmalılar; Tatil herkesin hakkı ama bilinçli davranmalılar.
6. Soru	Bozcaada'daki turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) ürün ve hizmet fiyatlandırması hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?	Fiyatlar birçok turizm merkezine göre daha uygun; Verilen hizmete göre fiyatlar uygun; Maliyet yüksek olunca fiyatlara da yansıyor; Fiyatlar yüksek; Turizm sezonu kısa sürdüğü için fiyatlar normal; Fiyatlar genelde verilen hizmete göre uygundur.
7. Soru	Bozcaada'ya ulaşım ve ada içerisindeki ulaşım ağını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce mevcut ulaşım ağı, turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi konusunda yeterli midir?	Feribot sorunu büyük bir sorundur; Feribot kuyruğu ziyaretçileri bezdiriyor; Plansız ulaşım; Otopark sorunu; Ulaşım her zaman sıkıntı oluyor; Ulaşım ağı her açıdan geliştirilmelidir. Ada içi ulaşım yetersizdir.
8. Soru	Bozcaada'da turizm faaliyetlerinin devamlılığı açısından mevcut alt ve üst yapı sistemleri yeterli midir?	Yeterli değildir; Otopark sorunu büyük bir sorun; Kanalizasyon suları denize boşaltılıyor; Adanın altyapısı 10 bin kişiden sonrasını kaldıramıyor; Üst yapı genelde yeterli denebilir.
9. Soru	Bozcaada; tarihi, kültürü ve coğrafyası bakımından turizm talebini karşılamada yeterli midir?	Genelde yeterlidir; Adadaki turizm faaliyet çeşidi artırılmalı; Geliştirilmesi gereken alanlar var; Adanın tarihi, kültürünü yansıtacak müze ve alanlar yetersizdir, geliştirilmelidir.
10. Soru	Bozcaada'daki mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) arz kapasitelerinin, turizm talebini karşıladığını düşünüyor musunuz?	Genel olarak karşılıyor ama yaz aylarında yetersiz kalıyor; Kaliteli işletme ve hizmet az; Belli bir noktaya kadar karşılıyor ama yoğun sezonda yetersiz kalıyor; Turizm işletmelerinin arz kapasitelerinin kalitesini yükseltmeleri gerekmektedir.
11. Soru	Bozcaada'daki mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) hizmet kaliteleri, ziyaretçilerin beklentilerini (ziyaretçi memnuniyeti) karşılıyor mu sizce?	Evet, genel olarak karşılıyor; Gelen müşteri bir daha geliyor; Herkesi % 100 olarak memnun etmek imkansızdır ama adaya gelenlerin % 80-90'ı memnun ayrılıyor; Restoranların pahalılığından şikayetçi olanlar var; Yorumuz.
12. Soru	Sizce Bozcaada'daki mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) temel eksiklikleri nelerdir?	Maliyetlerin çok yüksek olması; Odaların m ² olarak küçük olması; Soğuk hava deposunun olmaması; Kışın kapalı mekan sorunu; Kalifiye eleman sorunu; Personel barınma yeri sorunu; Altyapı; ürün tedarik sorunu; Esnafın bilinçsiz davranması; İşletmelerin kaliteli hizmet verememesi; Yüksek maliyetler.
13. Soru	Bozcaada'da turizm faaliyetleri açısından en temel sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümü için önerileriniz var mı?	Altyapı; Ulaşım; Kalifiye eleman; Kaliteli hizmet; Çevre kirliliği; Otopark sorunu; Taşıma kapasitesi; Günübirlikçiler; Bilinçsizlik; İskelenin merkezde olması; Sağlık hizmetleri, Kamu hizmetleri; Bankacılık; Toplu taşıma; Çöp; Pahalılık; Temiz su sorunu; Fiyat standardının olmaması; Feribot sorunu; İskelenin ada merkezinden taşınması gerekmektedir.
14. Soru	Turistik destinasyon olarak genel anlamda Bozcaada'yı nasıl değerlendiriyorsunuz?	Bakir koyları; özgürlüğün simgesi; Sakin; Temiz; Güvenlikli olması; Huzur verici; Cezbedici güzellikleri, Zengin kültürü.
15. Soru	Siz yabancı biri olsaydınız, tatil için neden Bozcaada'yı tercih ederdiniz?	Ada coğrafyası olması; Sakin olması; Deniz ve plajları; Tarihi, kültürü, doğal yapısı; Otantik mimarisi; Ege'de olması.
16. Soru	Bozcaada'nın uluslararası turizm sahnesinde yer alabilmesi için önerileriniz var mıdır?	Küçük çaplı havalimanı; Kruvaziyer turizm; Reklam ve tanıtım; Mavi bayrak projeleri; Yat limanının geliştirilmesi; Uluslararası festival, tanıtım ve organizasyonlar; Komşu ülkelere tanıtım ofisleri açmak; Kaliteli seyahat acentesi.

Bozcaada'daki konaklama ve yiyecek-içecek işletmelerine yönelik yapılan araştırmada; yiyecek-içecek işletmeleriyle yapılan görüşmelerde, yaz aylarında mevsimsel doluluk oranlarının ortalama % 85,35 olduğu tespit edilmiştir. Yaz ayları dışında genelde yiyecek-içecek işletmelerinin kapalı olduğu veya çok az sayıda işletmenin hizmet verdiği belirlenmiştir. Yaz ayları dışında da hizmet veren yiyecek-içecek işletmelerinin ortalama doluluk oranı % 15 ile % 20 civarında olduğu saptanmıştır (Tablo 12).

Bozcaada'daki yiyecek-içecek işletmelerini; yüksek gelirli kişiler, beyaz yakalılar, memurlar, öğrenciler, kalite ve fiyat dengesini önemseyen bireyler, genç ziyaretçiler, yaşlı misafirler, paket turlarla gelenler, İzmir, Bursa, İstanbul ve yakın illerden gelen ziyaretçiler olduğu belirtilmekle beraber Bozcaada'daki yiyecek-içecek işletmelerini hemen her kesimden ziyaretçilerin tercih ettiğini söylemek mümkündür. Adadaki yiyecek-içecek işletmelerinin büyük bir çoğunluğu, işletmelerinde kalifiye eleman ve personel sorunu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bazı işletmelerin de kalifiye eleman ve personel sorunuyla karşılaşmamak ve daha rahat bir işletme anlayışına sahip olmak düşüncesinden yola çıkarak küçük çaplı aile işletmesi olarak hizmet verdikleri belirlenmiştir (Tablo 14).

Bozcaada'daki yiyecek-içecek işletmelerinin, adayı ziyarete gelen günübirlik ziyaretçiler hakkında genel olarak pek olumlu yargılar taşımadıkları saptanmıştır. Yaz aylarında yoğun bir ziyaretçi akınına uğradıklarını belirten işletmeciler, gnbirlikilerin adada büyük bir evre kirliliğine sebep olduklarını, plaj ve sahilleri bilinçli şekilde kullanmadıklarını, adanın turizm ekonomisine pek bir kazanç sağlamadıklarını, kuru kalabalık oluşturduklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra bazı konaklama işletme sahipleri de günübirlik ziyaretçilerin adaya olumlu anlamda bir hareket kattıklarını, restoran ve kafelere hareketlilik kazandırdıklarını, bazı küçük esnafların günübirlikçiler sayesinde ekonomik kazanç elde ettiklerini belirttiler. Bununla beraber tatil ve gezme hakkının herkes tarafından zgr bir şekilde kullanılabilen bir hak olduğunu ifade ettiler.

Bozcaada'daki yiyecek-içecek işletmeleri, turizm işletmelerinin ürün ve hizmet fiyatlandırması hakkında; fiyatların birçok turizm merkezine göre çok daha uygun olduğunu, verilen kaliteli hizmetlere göre fiyatlandırmanın uygun düzeyde olduğunu, maliyetlerin yüksek olmasının da göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade ettiler. Bunun yanı sıra adadaki bazı yiyecek-içecek işletmeleri, ürün fiyatlandırmalarının çok yüksek olduğunu ancak turizm sezonunun kısa sürmesine bağlı olarak bunun normal bir durum olduğunu ifade ettiler.

Bozcaada'daki yiyecek-içecek işletmeleri, adaya ulaşım ve ada içi ulaşım ağının genel olarak yetersiz olduğunu, geliştirilmesi gerektiğini ifade ettiler. Araçlarıyla gelen ziyaretçilerin saatlerce süren feribot kuyruğundan çok muzdarip ve şikayetçi olduklarını, bu durumun tatil keyfini gölgede bıraktığını dile getirdiklerinden bahsettiler. Ada içi ulaşım ağının da yenilenmesi ve geliştirilmesi gerektiğini ifade eden işletmeciler, adada büyük düzeyde otopark sorunu yaşadıklarını, ziyaretçilerin kendi araçlarıyla seyahat etmelerinin ileye dönüştüğünü ifade ettiler. Bunun yanı sıra ada içi toplu ulaşım faaliyetlerinin de geliştirilmesi, ada içi ring seferlerinin başlaması gerektiğini, araç sefer sayısının ve hizmet kalitesinin arttırılması gerektiğini belirttiler. Aynı zamanda adanın mevcut alt yapısının turizm faaliyetleri açısından oldukça yetersiz kaldığını belirten işletmeler, kanalizasyon sularının denize döküldüğünü ve bu durumun hem plajları kirlettiğini hem de sualtı canlı yaşamını tehdit ettiğini iddia ve ifade ettiler. Ayrıca adanın taşıma kapasitesinin belirli bir düzeyde ziyaretçi sayısını (ortalama 10 bin ziyaretçi) kaldırabilecek kadar alt ve st yapıya sahip olduğunu belirttiler.

Bozcaada'daki yiyecek-içecek işletmeleri; adanın tarih, kültür ve coğrafya bakımından turizm talebini karşılamada yeterli olduğunu ancak yine de adadaki turizm faaliyet çeşitliliğinin arttırılması gerektiğini, adanın tarih ve kültürünü yansıtacak müze benzeri yapı ve hizmetlerin geliştirilmesi gerektiğini belirttiler. Bozcaada'daki yiyecek-içecek işletmeleri, mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) arz kapasitelerinin,

turizm talebini genel olarak karşılayabildiğini ancak özellikle turizmin yüksek sezonu olan yaz aylarında yetersiz kaldığını ifade ettiler. Yiyecek-içecek işletmeleri olarak yaz aylarında bazen yeterli sandalye kapasitesine sahip olmadıkları için bazı ziyaretçilerin (müşteri) ayakta sıra beklediğini ifade ettiler. Bunun yanı sıra kaliteli hizmet veren işletmelerin yetersiz olduğunu da belirten işletmeciler, kalitenin artırılması gerektiğini özellikle vurgulamışlardır. Bozcaada'daki yiyecek-içecek işletmeleri, mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) hizmet kaliteleri, ziyaretçilerin beklentilerini (ziyaretçi memnuniyeti) genel olarak karşıladıklarını düşündüklerini belirttiler. Özellikle de bazı ziyaretçilerin restoran fiyatlarının yüksek olduğundan şikayetçi olduklarını belirten yiyecek-içecek işletmeleri, herkesi memnun etmenin zor olduğunu, yoğun geçen zamanlarda yiyecek-içecek hizmet kalitesinin nispeten düşebildiğini, her ziyaretçinin hizmet talebine cevap vermede bazen yetersiz kaldıklarını, ancak yine de verdikleri kaliteli hizmetler sayesinde ziyaretçilerin % 80-90 gibi bir düzeyde memnun ayrıldıklarını belirtmişlerdir (Tablo 14).

Bozcaada'daki mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) temel eksikliklerinin, maliyetlerin çok yüksek olması sebebiyle standart bir fiyatlandırma yapmanın zor olduğunu, otel odalarının büyüklüğünün ziyaretçileri tatmin etmediğini, soğuk hava deposu sorunu yaşadıklarını, yağışlı havalarda kapalı mekanlarının olmamasının problem teşkil ettiğini, kalifiye eleman ve personel sorunu yaşadıklarını, personellerin daha iyi bir şekilde barınmalarını sağlayacak düzeyde personellere iyi imkanlar sunamadıklarını, personellerin de yoğun çalışma saatleri ve yüksek çalışma temposundan şikayetçi olduklarını ifade ettiler. Bunun yanı sıra temel eksiklerin başında altyapı, ürün tedarik sorunu, yüksek maliyetler, esnaf ve işletme sahiplerinin bilinçsiz davrandıklarını, esnaf bilincinin ve turizm bilincinin tam oluşmadığını, tamamen ticaret odaklı olarak günü kurtarma yönelik bir anlayışa sahip olan esnaf ve işletmelerin olduğunu ifade eden işletme sahipleri de vardır.

Bozcaada'da turizm faaliyetleri açısından en temel sorunların; altyapı, ulaşım, kaliteli hizmet, çevre kirliliği, otopark sorunu, günübirlikçiler, turizm bilincinin olmaması, sağlık hizmetlerinin yetersiz olması, kamu hizmetlerinin yetersizliği, bankacılık hizmetlerinin yetersizliği, toplu taşımanın plansız ve yetersiz olması, kalifiye eleman ve personel sorunu, adanın taşıma kapasitesinin üzerinde ziyaretçi kabul etmesi, temiz su sorunu, feribot ve ulaşım sorunu, işletmelerin ürün ve hizmet standartlarının fiyatlandırılmasındaki tutarsızlık vb. şeylerin en temel sorunlar olduğunu ifade ettiler. Bu sorunların çözümü için önerileri sorulduğunda ise genelde turizm bilincinin arttırılması gerektiğini, otopark için yeni alanlar oluşturulması gerektiğini veya adaya araç kabulünün sınırlandırılması gerektiğini ve en önemlisi de ada merkezinde bulunan feribot iskelesinin adanın başka bir yerine taşınmasını öneren işletmeler olmuştur.

Bozcaada'daki yiyecek-içecek işletmeleri, turistik destinasyon olarak Bozcaada'yı çok beğendiklerini, burada işletme hizmeti vermenin kendilerini çok mutlu ettiğini ve şanslı hissettirdiğini ifade ettiler. Bunun yanı sıra, adanın güvenli bir yer olması, temiz deniz ve plajlarının olması, bakir koyları, huzur veren doğası, sakin ve salaş olması, bazı ünlü dergilerde yer almış olması, otantik mimarisi, zengin bir tarihi ve kültürel geçmişe sahip olması sebebiyle çok önemli bir destinasyon olduğunu, bu hususların yabancı ziyaretçilerin de dikkatini çektiğini belirttiler.

Bozcaada'daki yiyecek-içecek işletmeleri, adanın uluslararası turizm sahnesinde yer alabilmesi için; küçük çaplı da olsa bir havaalanına ihtiyaç duyulduğunu, deniz uçağı faaliyetlerinin yeniden başlaması gerektiğini, kruvaziyer turizme yönelik çalışmaların mutlak suretle ivedilikle yapılması gerektiğini, sahil ve plajlarda "Mavi Bayrak" projelerinin mutlaka hayata geçirilmesi gerektiğini, adadaki yat limanının geliştirilmesi ve yat bağlama kapasitesinin arttırılması gerektiğini, uluslararası festival, reklam, tanıtım ve organizasyonların arttırılması, seyahat acentesi hizmeti verilmesi gerektiğini ifade ettiler.

Tablo 14: Bozcaada'daki Turizm İşletmeleriyle Yapılan Görüşmede, Yiyecek-İçecek İşletmelerine Sorulan Sorular ve İşletme Sahiplerinin Genel Olarak Verdikleri Cevaplar

Soru Sırası	Sorulan Sorular	Genel Olarak Verilen Cevaplar (Yiyecek-İçecek İşletmeleri)
1. Soru	İşletmenizin mevcut kapasitesi nedir? Yatak..... Sandalye.....	27 ile 250 arasında Sandalye kapasiteleri var.
2. Soru	İşletmenizin mevsimsel doluluk oranı nedir? Yaz Ayları..... Diğer Aylar.....	Yaz ayları genel ortalaması, Doluluk Oranı: % 85,35 Diğer aylarda genel olarak Kapalı (Açık olanların Ortalama Doluluk Oranı: % 15-20)
3. Soru	İşletmenizi tercih eden ziyaretçi profilleri nasıldır? (öğrenci, memur, yüksek gelirli kişiler, devamlı gelenler/tavsiye üzerine gelenler/kalite-fiyat dengesi kıstası)	Tavsiye üzerine gelenler; Öğrenciler; Memurlar; Kalite-fiyat dengesine bakanlar; İstanbul, Bursa Ankara, İzmir ve yakın illerden misafirler geliyor; Yüksek gelirli kişiler; Beyaz yakalılar; Genç kesim; Genel olarak her kesimden ziyaretçiler gelmektedirler.
4. Soru	İşletme sahibi biri olarak kalifiye eleman sorunu yaşıyor musunuz?	Yaz aylarında sorun yaşıyoruz; Genelde çok fazla kalifiye eleman sorunu yaşıyoruz; Aile işletmesi olarak işletiyoruz.
5. Soru	Günübirlik ziyaretçiler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?	Yaz aylarında büyük sorun oluyorlar; Çevre kirliliğine neden oluyorlar; Adaya hareketlilik katıyorlar; Adanın imkanlarını düzgün kullanmıyorlar; Sınırlı sayıda alınmalılar; Tatil herkesin hakkı ama bilinçli davranmalılar; Kural tanımıyorlar; Yorumsuz.
6. Soru	Bozcaada'daki turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) ürün ve hizmet fiyatlandırması hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?	Fiyatlar yüksek; Turizm sezonu kısa sürdüğü için fiyatlar normal; Fiyatlar genelde hizmete göre uygundur; Fiyatlar birçok turizm merkezine göre daha uygun; Verilen hizmete göre fiyatlar uygun; Maliyet yüksek olunca fiyatlara da yansıyor.
7. Soru	Bozcaada'ya ulaşım ve ada içerisindeki ulaşım ağını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce mevcut ulaşım ağı, turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi konusunda yeterli midir?	Feribot sorunu büyük bir sorundur; feribot iskelesi ada merkezi dışına taşınmalı; Feribot kuyruğu ziyaretçileri bezdiriyor; Ada içi ulaşım yetersizdir; Plansız ulaşım; Otopark sorunu; Ulaşım her zaman sıkıntı oluyor; Ulaşım ağı her açıdan geliştirilmelidir.
8. Soru	Bozcaada'da turizm faaliyetlerinin devamlılığı açısından mevcut alt ve üst yapı sistemleri yeterli midir?	Üst yapı genelde yeterli denebilir; Altyapı yeterli değildir; Otopark sorunu büyük bir sorun; Kanalizasyon suları denize boşaltılıyor; Su hatları kesinlikle yenilenmelidir.
9. Soru	Bozcaada; tarihi, kültürü ve coğrafyası bakımından turizm talebini karşılamada yeterli midir?	Adadaki turizm faaliyet çeşidi artırılmalı; Geliştirilmesi gereken alanlar var; Genelde yeterlidir; Adanın tarihi, kültürünü yansıtacak müze ve alanlar yetersizdir, geliştirilmelidir.
10. Soru	Bozcaada'daki mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) arz kapasitelerinin, turizm talebini karşıladığını düşünüyor musunuz?	Belli bir noktaya kadar karşılıyor ama yoğun sezonda yetersiz kalıyor; Genel olarak karşılıyor ama yaz aylarında yetersiz kalıyor; Turizm işletmelerinin arz kapasitelerinin kalitesini yükseltmeleri gerekmektedir; Kaliteli işletme ve hizmet çok az.
11. Soru	Bozcaada'daki mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) hizmet kaliteleri, ziyaretçilerin beklentilerini (ziyaretçi memnuniyeti) karşılıyor mu sizce?	Herkesi % 100 olarak memnun etmek imkansızdır ama adaya gelenlerin % 80-90'ı memnun ayrılıyor; Evet, genel olarak karşılıyor; Restoranların pahalılığından şikayetçi olanlar var; Yorumsuz.
12. Soru	Sizce Bozcaada'daki mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) temel eksiklikleri nelerdir?	Odaların m ² olarak küçük olması; Soğuk hava deposunun olmaması; Maliyetlerin çok yüksek olması; Kışın kapalı mekan sorunu; Kalifiye eleman sorunu; Personel barınma yeri sorunu; Altyapı; ürün tedarik sorunu; Esnafın bilinçsiz davranması, günü kurtarmaya yönelmeleri; İşletmelerin kaliteli hizmet verememesi
13. Soru	Bozcaada'da turizm faaliyetleri açısından en temel sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümü için önerileriniz var mı?	Taşıma kapasitesi; Günübirlikçiler; Bilinçsizlik; Sağlık hizmetleri, Kamu hizmetleri; Bankacılık; Altyapı; Ulaşım; Kalifiye eleman; Kaliteli hizmet; Çevre kirliliği; Otopark sorunu; Toplu taşıma; Çöp; Pahalılık; Temiz su sorunu; Fiyat standardının olmaması; Feribot sorunu; İskelenin ada merkezinden taşınması gerekmektedir. Denetimler artırılmalıdır.
14. Soru	Turistik destinasyon olarak genel anlamda Bozcaada'yı nasıl değerlendiriyorsunuz?	Sakin; Salaş; Temiz; Güvenlikli olması; Bakir koyları; Özgürlüğün simgesi; Huzur verici; Cezbedici güzellikleri, Zengin kültürlü; Türk-Rum kültürünün olması çok güzel.
15. Soru	Siz yabancı biri olsaydınız, tatil için neden Bozcaada'yı tercih ederdiniz?	Ada coğrafyası olması; Sakin olması; Tarihi, kültürü, doğal yapısı; Otantik mimarisi; Ünlü dergilere çıkmış olması.
16. Soru	Bozcaada'nın uluslararası turizm sahnesinde yer alabilmesi için önerileriniz var mıdır?	Kruvaziyer turizm; Reklam ve tanıtım; Mavi bayrak projeleri; Küçük çaplı havalimanı; Yat limanının geliştirilmesi; Uluslararası festival, tanıtım ve organizasyonlar; Komşu ülkelere tanıtım ofisleri açmak; Kaliteli seyahat acentesi.

Bölüm V: Bozcaada’da Potansiyel Turizm Olanakları

5.1. Turizm Potansiyeli ve Potansiyeli Belirleyici Faktörler

Turizm; bir kişi veya gurubun dinlenmek, eğlenmek, gezmek, görmek, tanımak, kültürel etkileşim kurmak vb. amaçlarla bir yılı aşmamak kaydıyla bir yerden başka bir yere seyahat etmeleri; yani yer değiştirmeleri sonucu yapılan faaliyetler; bu faaliyetlerin yapılabilmesi amacıyla ekonomik, kültürel, teknik önlemler bağlamında bütüncül olarak birbiriyle entegre bir şekilde gerçekleşen faaliyetlerin tümü olarak ifade edilebilir. Turizm potansiyeli ise, bir turistik alanın, turistik bölgenin veya bir turistik merkezin bünyesinde bulundurduğu, doğal, fiziki ve çevresel kaynakların; beşeri ve kültürel kaynakların ve de turistik faaliyetlerinin, başka bir turizm alanı, turizm bölgesi veya turizm merkezine karşı sağlamış olduğu rekabet, çekicilik ve cezbedici unsurlarının üstünlüğü olarak ifade edilebilir.

Turizm potansiyeli, turistik destinasyonlar için çok önemli bir husustur. Özellikle turizm ürünlerini çeşitlendirme konusunda, destinasyonlardaki potansiyeli belirlemek ve bu bağlamda yatırımlar yapmak, destinasyonların çekiciliğini arttırıcı faaliyetlerde bulunmak önemli bir konudur. Bu çerçevede bakıldığında, turizm potansiyelini belirleyen bazı faktörlerin varlığından söz etmek mümkündür. Turizm destinasyonlarındaki taşıma kapasitesi, alt ve üst yapı yatırımları, doğal kaynaklar ve iklim koşulları gibi fiziksel faktörler; gelir seviyesinin artması, turizm işletmeleri için nitelikli iş gücünün artması, eğitim ve kültürel gelişmişlik gibi beşeri faktörler; fiziksel motivasyon, kültürel motivasyon, bireylerarası motivasyon ve prestij/statü motivasyonu gibi psikolojik faktörler turizm potansiyelini belirlerler. Turizm potansiyelini belirleyen faktörler Şekil 9’da gruplandırılmıştır.

Şekil 9: Turizm potansiyelini belirleyen faktörler (Güzel, 2012'den güncellenmiştir).

5.2. Bozcaada'nın Çekicilik Faktörleri

Turizm alanı, turizm bölgesi ve turizm merkezlerinin turistik faaliyetler çerçevesinde turistlere sunacağı birçok çekicilik faktörleri olabilir. Farklı turist profiline hitap edebilmek, turist beklentilerinin karşılanabilmesi, arz talep dengesi ve çekicilik faktörlerinin bir araya gelmesiyle birlikte turistik hareketlilik başlar. Arz edilen turistik çekicilikler, taleplerin karşılanması durumunda hızlı bir turistik hareketliliğe zemin hazırlar. Bozcaada, gerek coğrafi konumu ve coğrafi yapısı, doğal güzellikleri, tarihi, kültürel ve mimari yapıları, zengin gastronomik ürünleri, ulusal ve uluslararası etkinlik ve festivalleri, farklı inanç ve kültür yapısına sahip bireylerin bir arada sevgi, saygı, hoşgörü ve barış içinde yaşayıp bu minvalde en önemli simgelerden biri haline gelmiş olması hususunda Türkiye'nin önemli turizm destinasyonlarından biri olarak yoluna devam etmektedir. Bu bağlamdan yola çıkarak, Bozcaada'nın turistik çekicilik faktörlerini doğal ve beşeri çekiciliklerin varlığı ana başlıklarından hareketle, çeşitli kriterleri göz önünde bulundurarak kategorize etmekteyiz.

5.2.1. Doğal ve Coğrafi Çekicilikler

Bozcaada, coğrafi yapısı itibariyle ülkemizin nadide adalarından biridir. Ada olma kıstaslarının sunduğu özellikleri, birçok jeomorfolojik zenginliğin oluşmasını sağlamıştır. Bozcaada, zengin koy ve körfezleri, manzara seyirlik alanları, temiz ve berrak deniz suyu ve geniş-uzun ve temiz plajlarının olmasıyla birçok turistik çekicilik sunmaktadır.

5.2.2. Deniz Turizmi

Deniz turizmi, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Türkiye’de de en fazla rağbet gören turizm türlerinden biridir. Özellikle de deniz, kum ve güneş üçlüsü olarak ifade edilen bu turizm türü, ülkemizde oldukça gelişme göstermiştir. Üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye’de iklimsel koşulların da elverişli olması sayesinde deniz turizmi ve deniz turizmi çerçevesinde gelişme gösteren birçok alanda önemli bir potansiyele sahiptir. Türkiye’de özellikle son yıllarda turizm teşvik ve yatırımlarının artmasıyla beraber deniz turizminde Akdeniz ülkeleri içerisinde en çok ziyaretçi ağırlayan ülkelere biri haline gelmiştir. Türkiye, deniz turizmi ve bu çerçeve içerisinde yer alan paydaş turizm çeşitlerinin gelişmesi için gerekli kıyı uzunluğuna, ince taneli kumsal ve plajlara, kıyılardaki doğal ve kültürel çekiciliklere, temiz kıyılara, berrak sulara ve yeterli oranda bakir koylara sahiptir.

Türkiye için bahsettiğimiz deniz turizmi ve potansiyelini, Bozcaada özelinde de ifade etmek mümkündür. Bozcaada, boğazların giriş kısmında yer alması sebebiyle stratejik öneminin yanında deniz turizmi için de büyük bir potansiyele sahiptir. Yeterli düzeydeki kıyı uzunluğuna, kumsal ve plajlara, temiz ve berrak deniz suyuna, bakir koylara sahip bir turizm destinasyonudur. Bu bağlamda Bozcaada’da kıyı turizminin sağlıklı bir şekilde uzun yıllar boyunca devam edebilmesi için, ada coğrafyasının tanınması, potansiyelinin ortaya çıkarılması, gereken önemin verilmesi ve en önemlisi de planlama ve stratejilerin işin ehli olan kişilerinin öncülüğünde planlı bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Aksi takdirde Bozcaada’nın turizm bağlamındaki hikayesi çok da uzun olmayacaktır.

Bozcaada'nın deniz turizminde önemli bir destinasyon haline gelebilmesi için gereken önem ve önlemler ışığında sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmekte ve turizm paydaşları tarafından deniz turizminin sadece yaz aylarındaki yığınlık ve yoğunluğundan kurtarılması gerekmektedir. Adada özellikle de yaz aylarında yaşanan yoğunluk sebebiyle ekolojik, fiziksel, psikolojik, sosyal ve ekonomik taşıma kapasitelerini her yönüyle oldukça zorlamaktadır. Bu bağlamda otoritelerin, adadaki deniz turizm faaliyetlerini bütün yıla yayma çalışmaları ve planlamaları yapılmalıdır.

Bozcaada'daki deniz turizmi faaliyetlerini göz önünde bulundurduğumuzda, kıyı turizmi, yat turizmi, kruvaziyer turizmi ve su altı dalış turizmi olanaklarının gelişmiş, gelişmekte ve önemli bir gelişme potansiyelinin olduğunu rahatlıkla ifade edebiliriz.

5.2.2.1. Kıyı Turizmi

Bozcaada, jeolojik ve jeomorfolojik faktörlerin de etkisiyle kıyı turizmi için gerekli olan çekiciliklere sahiptir. Bu çekiciliklerin başında da bakir koylar ve plajlar gelmektedir. Ada, oldukça uzun ve genişliği 20 ile 60 metre aralığında değişen plajlara sahiptir.

Şekil 10: Akvaryum Koyu (sol), Mermer Burnu ve Çanak Limanı (sağ).

Kıyı turizmi açısından yüksek potansiyel sağlayan bu plajlar ve bakir koylar, özellikle de yaz aylarında yüksek sayıda ziyaretçi ağırlamaktadır. Bozcaada'da İğdelik Koyu, Poyraz Limanı, Çapraz Koyu, Tekirbahçe (Çapraz Limanı) Koyu, Tuzburnu Koyu, Akvaryum Koyu, Ayana Koyu, Beylik Koyu, Ayazma Plajı, Sulubahçe Koyu ve Plajı, Habbele Plajı, Batı Burnu Feneri (Tuzburnu) Plajı, Çayır Koyu Plajı gibi çok önemli koy ve plajlar mevcuttur. Ancak turizm sezonunun yüksek olduğu yaz aylarında ziyaretçilerin en çok tercih ettikleri yerler Ayazma Plajı başta olmak üzere Akvaryum Koyu, Beylik Koyu, Tekirbahçe Koyu'dur.

Tablo 15: *Bozcaada'da Bulunan Liman, Koy, Plajlar ve Uzunlukları* (Doğan, 2011'den güncellenmiştir)

Liman, Koy ve Plajlar	Uzunlukları (metre)
Çayır Koyu ve Plajı	1178
Sulubahçe Koyu ve Plajı	770
Ayazma Plajı	740
Poyraz Limanı	724
Tekirbahçe (Çapraz Limanı) Koyu	548
Habbele Plajı	500
Tuzburnu Koyu	467
Ayana Koyu ve Plajı	405
Beylik Koyu ve Plajı	317
Akvaryum Koyu	168
İğdelik Koyu	116

Bozcaada'da en çok bilinen ve ziyaretçiler tarafından tercih edilen plajların başında Ayazma Plajı gelmektedir. Uzun ve geniş bir yapıya sahip bu plajda, kumlar sarı ve ince tanelidir. Aynı zamanda soğuk ve berrak olan deniz suyu, ziyaretçileri cezbetmektedir. Plaja yakın konumda olan yiyecek ve içecek işletmeleri de mevcut olup ziyaretçilere özellikle yaz aylarında kaliteli hizmet vermektedirler. Ayazma Plajı 740 metrelik plaj uzunluğuyla adanın en önemli turistik çekiciliklerinden biridir.

Şekil 11: Ayazma Plajı.

Konaklama işletmeleri, yiyecek-içecek işletmeleri gibi turizm işletmeleri olmamasına rağmen Bozcaada'da ziyaretçilerin en çok tercih ettikleri koylardan biri de soğuk ve berrak suyu, sakinliği ve bakir koy olma özelliğiyle bilinen Akvaryum Koyu'dur. Akvaryum Koyu'na toplu ulaşım araçlarının olmaması sebebiyle, ziyaretçiler ancak kendi imkanlarıyla gidebilmektedirler. Akvaryum Koyu 168 metrelik bir uzunluğa sahiptir.

Şekil 12: Akvaryum Koyu ve Plajı.

Bozcaada'da konaklama ve yiyecek-içecek işletmeleri gibi turizm işletmelerinin olduğu ve bu sayede ziyaretçilerin sıkça tercih ettikleri koylardan biri apraz Koyu'dur. Ulaşım imkanlarının da diğer birçok koya nazaran daha kolay olması, ziyaretçilerin burayı tercih etmelerini sağlamaktadır. Çapraz Koyu 548 metrelik bir uzunluğa sahip olup oldukça cezbedici bir güzelliğe sahiptir.

şekil 13: Çapraz Koyu ve turizm işletmeleri.

Bozcaada'da bulunan diğer önemli plajlardan biri de Ayazma Plajı'nın hemen batı yönünde bulunan ve 770 metrelik uzun bir şeride sahip olan Sulubahçe Plajı'dır.

şekil 14: Sulubahçe Plajı.

Bozcadaa'da bulunan diğerk önemli koylardan biri de Habbele Plajı'dır. Sulubahçe Plajının yanında yer alan bu plaj, 500 metrelik bir uzunluğasa sahiptir. Plaja yakın konumda bulunan konaklama ve yiyecek-içecek işletmeleri de mevcuttur. Aynı zamanda yaz aylarında plajda şezlong ve şemsiye hizmeti de verilmektedir.

Şekil 15: Habbele Koyu ve Plajı.

Şekil 16: Habbele Koyu ve Plajı.

Bozcaada'nın bir diğerkoy ve plajlarından biri de Beylik Koyu ve Plajıdır. 317 metrelik uzunluğu olan plaja, ziyaretçiler kendi araçlarıyla gidebilmekte ve buradaki sakinliğin verdiği huzuru tadabilmektedir. Beylik Koyu ve Plajı, temiz ve berrak bir deniz suyuna sahip olmasının yanı sıra bitki örtüsünün sağladığı temiz havanın etkisi de hissedilmektedir.

Şekil 17: Beylik Koyu ve Plajı.

Bozcaada'nın 1178 metrelik uzunluğuyla adanın en uzun plajı olma özelliğine sahip plajı ise Çayır Koyu ve Plajı'dır. Burası kuzeyden esen rüzgarların etkisiyle soğuk bir alan oluşturmasından dolayı ziyaretçilerin çok fazla tercih etmedikleri bir yerdir. Fakat uzun ve geniş plajıyla bazı ziyaretçilerin özel ilgisini çekmekte ve burayı az da olsa tercih etmelerini sağlamaktadır. Ada merkezine yakın olması sebebiyle diğerkoy ve plajlara göre ulaşımı da daha kolaydır.

Şekil 18: Bozcaada'nın en yüksek noktası olan Göztepe ile Çayır Koyu ve Plajı.

5.2.2.2. Yat Turizmi

Bozcaada gerek tarihi, gerek kültürel, gerekse de doğal güzellikleri ve coğrafi konumu itibariyle önemli turizm destinasyonlarından biridir. Deniz turizminin en önemli yapı taşlarından biri olan yat turizmi, Bozcaada için önemli bir potansiyele sahiptir. Birçok koy ve limana sahip olan Bozcaada, Akdeniz ve Ege adalarını ziyaret eden yat turistlerinin en önemli uğrak destinasyonlarından biri haline getirilebilir.

Şekil 19: Bozcaada'nın bakir koyları.

Harcama gücü yüksek ve yüksek gelir grubundaki ziyaretçilerin oluşturduğu yat turizmi hareketliliği, Bozcaada için en önemli gelir kaynaklarından biri haline getirilebilir. Yıl içerisinde Akdeniz ve Ege Denizi'ndeki turizm destinasyonlarına doğru rotalarını oluşturan yat tatilcilerini (yat turistleri, yat ziyaretçileri) Bozcaada'ya çekebilmek için çeşitli çalışmalar, planlamalar yapılmalıdır. Soğuk, temiz ve berrak deniz suyu, bakir koyları, bozulmamış doğal güzellikleri, sakin bir ada coğrafyasına sahip olması vb birçok konuda avantajı olan Bozcaada, yat turizmi noktasında hem Türkiye için hem de Bozcaada için en önemli turizm gelirlerinden biri haline gelecektir.

Şekil 20: Bozcaada Kalesi'nden Bozcaada Yat Limanı'na bakış.

Bozcaada, gerçek anlamda donanımlı bir marinaya sahip değildir. Feribot iskelesi ve Bozcaada Kalesi'nin bulunduğu mevkide 45 yat bağlama kapasitesine sahip küçük bir yat limanına sahiptir. Şiddetli rüzgarlara karşı korunaklı bir yapıya sahip olan bu yat limanı, ziyaretçilerin İstanbul başta olmak üzere diğer turizm merkezlerine gidiş dönüşlerinde uğradıkları bir limandır. Limanın işletmesi belediyeye ait olup buradan sadece yakıt ikmali, elektrik ihtiyacı, su teminatı ve tonoz hizmeti alınabilmektedir.

Şekil 21: Bozcaada Yat Limanı.

Yat bağlama kapasitesinin ve hizmet kalitesinin artırılması; hizmet arzının da artırılmasıyla beraber Akdeniz ve Ege Denizi'nde dolaşım halinde bulunan ve harcama gücü yüksek olan ziyaretçileri Bozcaada'ya çekmek mümkündür. Bu konuda gerekli alt yapı ve hizmetlerinin iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu sayede Bozcaada turizm destinasyonu, harcama gücü yüksek olan ve turizmin kalitesini arttıracak ziyaretçilerin buraya gelmesini sağlayacaktır.

5.2.2.3. Kruvaziyer Turizmi

Bozcaada tarihi geçmişi, sosyokültürel özellikleri, doğal güzellikleri, farklı kültür ve inançlara sahip insanların bir arada barışçıl bir şekilde yaşadığı önemli bir yerdir. Bu bağlamda Bozcaada, sadece iç turizm için değil dış turizm için de büyük bir potansiyele sahiptir. Ulusal ve uluslararası festival ve şenlikleri, dini inanç ve ibadetlerin yerine getirilebilmesi açısından önemli bir yere sahip olan Bozcaada, kruvaziyer turizm için de önemli bir destinasyondur. Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü (2016; 2020) verilerinden elde edilen rakamlara göre, 2014 yılında Bozcaada'ya hiçbir kruvaziyer gemi uğramamışken, 2015

yılında 12 kruvaziyer gemiyle toplamda 14.970 yolcu ziyareti sağlanmıştır. Fakat 2016 yılında sadece 3 kruvaziyer gemiyle toplam 1.336 yolcu ziyareti sağlanabilmiştir. 2019 yılında ise sadece 1 kruvaziyer gemi Bozcaada'yı ziyaret etmiştir. Kruvaziyer gemilerin zaman zaman uğrak yerlerinden biri olan Bozcaada, mevcut altyapının geliştirilmesi ve tanıtımın artırılması ile birlikte ulusal ve uluslararası turizm arenasında önemli bir noktaya gelebilecek potansiyele sahiptir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın "Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Hedefleri"nde Çanakkale Kruvaziyer Limanı projesi de yer almaktadır. Bu bağlamda Çanakkale'de gerçekleşecek olan bu gelişme, Bozcaada kruvaziyer turizmini de olumlu yönde etkileyecektir.

5.2.2.4. Su Altı Dalış Turizmi

Bozcaada, tarihi geçmişi ve kültürel geçmişe sahip, İstanbul'un kuşatılması ve fethini de içine alan büyük savaşlara tanıklık etmiş, özellikle de Çanakkale Savaşları'nda önemli bir rol oynamıştır. Bozcaada, yerüstü zenginliğinin yanında önemli ölçüde sualtı zenginliğine de sahip bir coğrafyadır. Ancak bu alandaki faaliyetler yeterli düzeyde değildir. Bu bağlamda sualtı zenginliğini keşfetmeyi bekleyen ziyaretçiler mevcuttur. Çanakkale il genelinde 8 tane sualtı dalış okulu olup, bu dalış okullarının iki tanesi de Bozcaada'da bulunmaktadır. Zaman zaman talep durumuna göre faaliyette bulunan bu okullar, turizm için de önemli bir turizm kaynağı oluşturmaktadır. Bu bağlamda sualtı dalış sporlarını geliştirici faaliyetlerin artırılması, adanın turizminin kalitesini arttıracak ve buna göre turizm faaliyetleri gerçekleşecektir.

Bozcaada'nın birçok yeri farklı sualtı dalış spor faaliyetlerini bünyesinde barındıracak bir potansiyele sahiptir. Adanın az eğimli ve alçak kıyı özelliği gösteren doğu, kuzey, güney ve güneydoğu kıyılarında bulunan birçok mevki dalış turizmi için önemli olmakla beraber ekseriyetle eğitim dalışları için tercih edilebilecek yerlerdir. Bozcaada'nın çevresinde bulunan

irili ufaklı adacıklar da sualtı dalış turizmi için önemli alanlar olup önemli bir potansiyele sahiptir. Bozcaada'da bazı sualtı arkeoloji alanları, deniz suyunun temizliği ve berraklığı, denizaltı flora ve fauna zenginliği sualtı dalış turizmi için önemli faktörleri bünyesinde barındırmaktadır.

Bozcaada kıyıları, sualtı dalış turizmi açısından tarihin izlerini taşıyan batıklar açısından zengin bir coğrafyadır. Adanın kıyıları, antik dönemden günümüze kadar deniz ticaretine tanıklık eden ve önemli deniz savaşlarının izlerini taşıyan önemli batıklara sahiptir (Akkoç, 2013).

Şekil 22: Bozcaada kıyıları sualtı dalış mevkileri.

Bozcaada kıyılarında sualtı dalış turizmine sahiplik yapabilecekleri ve sualtı dalış okullarının eğitim faaliyetlerini sürdürebilecekleri dalış mevkilerinin başında Mauna Adası, Bozcaada Limanı bölgesi, Poyraz Limanı mevkii, Mermer Burnu (Çanak Limanı) mevkii, Kalın Burun mevkii, Ayazma Koyu mevkii, Sulubahçe Koyu mevkii, Baklataşları mevkii,

Tavşan Adaları mevkiinde gelmektedir (Şekil 22). Bunun yanı sıra Bozcaada kıyılarında 18 Mart 1915 tarihlerine ait Kiremit Batığı, Batı Burnu Batıkları, Ajax Gemisi Batığı ve Tabak Batığı olarak bilenen batıklar mevcut olup sualtı dalış turizmi için önemli çekiciliklerden bazılarıdır.

5.2.3. Tarihi, Kültürel ve Arkeolojik Çekicilikler

Bozcaada'nın geçmişten süregelen tarihi, kültürel ve arkeolojik çekicilikleri vardır. Bu çekiciliklerin başında çeşitli dönemlere ait camiler, medreseler, mescitler, mektepler, hamamlar, çeşmeler, kale ve değirmenler, kiliseler, arkeolojik alan ve nekropol, müze ve sanat galerileri gelmektedir (Tablo 16). Günümüzde Bozcaada'yı ziyarete gelen yerli ve yabancı ziyaretçiler, bu çekiciliklere büyük ilgi göstermektedir.

Tablo 16: Bozcaada'daki Tarihi, Kültürel ve Arkeolojik Çekicilikler

Bozcaada'daki Tarihi, Kültürel ve Arkeolojik Çekicilikler
Bozcaada Kalesi
Aya Paraskevi Ayazması (Ayazma Manastırı)
Kimisis Teodoku Rum Ortodoks Kilisesi (Meryem Ana Kilisesi)
Köprülü Mehmet Paşa Camii (Yalı Camii)
Alaybey Camii ve Haziresi (Miralay-Koca Ahmet Paşa Camii)
Namazgah Çeşmesi
Eski Kale
Yeni Kale
Yel Değirmenleri
Köprülü Hamamı (Eski Hamam)
Merkez Arkeolojik Alan
Nekropol Alanı (Mezarlıklar-Aburgalı Ahmet Dede Mezarlığı)
Bozcaada Müzesi (Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi)
Bozcaada Sanat Galerileri (Resim, Heykel, Seramik)
Yapı, Güzergah ve Rotalar
Bağ Yolu (Vineyard Route)-Sulubahçe
Rüzgar Gülleri-Polente Feneri

5.2.4. Bozcaada'da Yapılan Etkinlik, Özel Kutlama ve Şenlikler

Bozcaada, bulunduğu coğrafi konum ve sosyokültürel yapısı itibarıyla çok önemli bir turizm destinasyonlarından biridir. Zaman içerisinde yapılacak proje ve turizm alt yapısının geliştirilmesiyle beraber daha da ileri bir seviyeye ulaşacaktır. Bozcaada, tarihten beri süregelen farklı ırk ve kültürlerin bir arada barış ve hoşgörü içerisinde yaşadığı dünya üzerindeki nadide örneklerden biridir. Bozcaada'da turizmin gelişmesiyle beraber, turizm bağlamındaki etkinlikler artmaya başlamıştır. Bu etkinlik ve faaliyetlerin niteliğini arttıracak tanıtımların yapılmasıyla birlikte, katılımın artırılması, faaliyet alanının genişletilmesi, ulusal ve uluslararası niteliğe ulaşması ile birlikte Bozcaada'nın turizmine ve ülke turizmine büyük katkı sağlayacağı su götürmez bir gerçektir.

Bozcaada'da uzun zamandır faaliyet gösteren aktiviteler, Türkiye'nin birçok yöresinden, farklı kültür ve inançtan ve çeşitli sosyokültürel yapıya sahip ziyaretçilerden önemli ölçüde katılım sağlanmaktadır. Turizm faaliyetlerinin yıl içerisindeki yaygınlığını arttırmak ve yaz aylarındaki yoğunluğu azaltmak için çeşitli çalışmaların yapılmasıyla beraber daha da üst düzey faaliyetler gerçekleştirilmiş olacaktır. Günümüzde Bozcaada'da yapılan etkinlik, özel kutlama ve şenlikler Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17: *Bozcaada’da Yapılan Etkinlik, Özel Kutlama, Şenlikler ve Tarihleri*

Etkinlik, Kutlama ve Şenlikler	Tarih veya Dönem
Şarap Tadım Günleri	Haziran
Uçurtma Şenliği	Mayıs-Haziran
Ayazma Panayırı	Temmuz
Kabotaj Bayramı	1 Temmuz
Açık Deniz Yat Yarışları	Temmuz
Dostluk Gecesi	25 Temmuz
Ozanın Günü ve Homeros Okumaları	Ağustos
Bağbozumu Festivali	Eylül
Bozcaada Yerel Tatlar Festivali	Eylül
Bozcaada’nın Kurtuluşu	20 Eylül
Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Festivali	Ekim
Dağ Bisikleti Festivali	Kasım
Bozcaada Caz Festivali	Temmuz
Bozcaada Yarı Maratonu ve 10K Koşusu	Mayıs
Bozcaada Tiyatro Festivali	27 Mayıs
Kalamar Festivali	29 Eylül - 1 Ekim

5.2.5. Gastronomik Çekicilikler

Bozcaada, farklı kültür ve inançtaki insanların uzun yıllardır birlikte huzur ve barış içerisinde yaşadıkları bir yerleşim yeridir. Bozcaada, turizmin gelişmesiyle beraber Türkiye’den ve birçok farklı ülkelerden ziyarete gelen kişiler için doğal, tarihi, kültürel vb birçok alanda turizm ürünü arz etmesiyle birlikte, aynı zamanda güçlü gastronomik ürünleriyle de önemli bir çekicilik kaynağı oluşturmaktadır. Türkiye’nin farklı yörelerinden ve çeşitli ülkelere gelen ziyaretçiler, Bozcaada’nın zengin mutfağına her zaman ilgi göstermişlerdir. Bozcaada’nın birçok turizm işletmesinde ziyaretçilere sunulan gastronomik çekicilikler Tablo 18’de belirtilmiştir.

Tablo 18: *Bozcaada'nın Gastronomik Çekicilikleri* (Hamlacıbaşı, 2008'den güncellenmiştir)

Balık Çeşitleri -Balık Buğulama -Balık Çorbası -Balık Pilaki -Sarpalı Pilav -Lakerda	Börek Çeşitleri -Pırasalı Börek -Kabaklı Börek -Bal Kabaklı Börek -Cücük Böreği -Yağlı Pide -Tatlı Tarhanalı Börek	Çorba Çeşitleri -Kışlık Tarhana -Tarhana Çorbası -Et Suyuna Tarhana Çorbası -Sütlü Tarhana Çorbası -Börülce Suyuna Tarhana -Kışlık Tatlı Tarhana -Kazmak -Tutmaç Çorbası -Halse Çorbası
Etlili Yemek Çeşitleri -Oğlak Dolması -Etlili Yaprak Sarması -Pilavlı Tas Kebabı -Çayırılı Et	Hamurlu Çeşitler -Erişte -Sahan Mantısı -Bulgurlu Manti -Avunya Mantısı -Pişi -Lokum Ekmeği -Lalanga	Tavşan ve Salyangoz Çeşitleri -Tavşan Yahnisi -Kızarmış Tavşan Ve Pilav -Tavşan Dolması -Salyangoz Yahnisi -Salyangozlu Bulgur Pilavı
Otlı Çeşitler -Ot Salatası -Pirinçli Ot Yemeği -Otlı Börek -Otlı Yumurta -Isırgan Çullaması	Pilav Çeşitleri -Nohutlu Pilav -Keşkek -Çiğ Dolma -Çayırılı Pilav	Reçel Çeşitleri -Domates Reçeli -Gül Reçeli -İncir Reçeli -Üzüm Reçeli -Gelincik Reçeli
Tatlı Çeşitleri -Mafiş -Uzak Helva -Cevizli-Bademli Baklava -Ağız Tatlısı -Paskalya Çöreği -Bademli Kurabiye -Kuru Aşure (Koliva) -Şıralı Halka	Sebzeli Yemekleri -Zeytinyağlı Yaprak Sarma -Kabak Çiçeği Dolması -Kabak Çiçeği Kızartması -Patlıcan Döşeme -Peynirli Patlıcan -Kabak Döşeme -Bamya Kızartma -Taze Bakla Kızartma -Yağlı Tuzlu Taze Bakla -Taze Bakla İçi Salatası -Bakla Yapraklı Salatası -Kuru Bakla Favası -Taze Börülce Salatası -Mantar	Diğer Deniz Ürünleri Çeşitleri -Ahtapot Salatası -Ahtapot Pilaki -Ahtapot Izgara -Fırında Ahtapot -Kalamar Tava -Kalamar Izgara -Kalamar Dolması -Kirpi-Deniz Kestanesi -Petalides Izgara -Petalides Pilavı -Kolfades Köftesi -Fuska Salatası

5.2.6. Bozcaada'da Geliştirilebilecek ve Gerçekleştirilebilecek Alternatif Turizm

Çeşitleri

Botanik (Bitki İnceleme) Turizmi: Bozcaada, bulunduğu konum itibariyle ve ada olmanın ortaya çıkardığı şartların da etkisiyle önemli ölçüde bitki çeşitliliğine sahip bir coğrafyadır. Bu bağlamda bitki alanında meraklı olan bireylerin Bozcaada'yı ziyaret etmesi ve birçok bitkiyi yerinde görüp incelemesi, Bozcaada turizmi için önemli bir potansiyel ortaya çıkarmaktadır. Bozcaada'da birçok familyadan ve türden bitki türü olmakla beraber önemli bir bölümü Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19: *Bozcaada'da Yetişen Bitki ve Ağaçlar* (Bulut ve Tuzlacı, 2009)

-Acı Ağaç	-Çıban Çiçeği	-Güvem Eriği	-Kızılcık	-Sedef Otu
-Ada Çayı	-Çınar	-Hanımeli	-Kızıлчаam	-Sığırdili
-Ada Kekiği	-Çoban Çökerten	-Herdemtaze	-Kocakarı Yemişi	-Sirken
-Ahlat	-Deli Bostan	-Hıdrellez	-Kovalık	-Soğan
-Akasya	-Deli Geven	Kamçısı	-Kovan	-Strafgada
-Akıllı Çetlemik	-Deli Karanfil	-Hıtır	-Kurtlu Diken	-Susak
-Akıllı Geven	-Deli Yulaf	-Hindiba	-Kuşdili Dikeni	-Süpürgelik
-Akıllı Sarmaşık	-Deniiz Geveni	-Horozibiği	-Kuşkonmaz	Geven
-Altın Otu	-Dereotu	-Isırgan	-Labada	-Turp Otu
-Arı Çiçeği	-Develik	-İtır Çiçeği	-Mayasıl Otu	-Tül Ot
-Aslanagzı	-Diken	-İğde	-Meleko Çiçeği	-Üzerlik
-Asma	-Dikenli Pınar	-İlabada	-Mercanköşk	-Üzüm
-Asparagi	-Diş Otu	-İncir	-Mis Çiçeği	-Votana
-Atragida	-Dokuzdon	-Kafkaleta	-Muşmula	-Vurla
-Ayıt	-Domates	-Kafkarilizya	-Nane	-Yaban Karanfil
-Ayrık	-Döngel	-Kalam	-Nar	-Yabani Ada Çayı
-Ayva	-Dut	-Kalem	-Nohut	-Yabani Enginar
-Badem	-Ebegümeci	-Kamış	-Pamuklar Otu	-Yabani Hanımeli
-Bakla	-Erezene	-Kandil Otu	-Papatya	-Yabani Havuç
-Bal Çiçeği	-Erik	-Kapar	-Papazsakalı	-Yabani
-Bal Kabağı	-Eşek Dikeni	-Kapari	-Pelin Otu	Kuşkonmaz
-Biberiye	-Eşek Havucu	-Kara Geven	-Pisipisi	-Yabani Marul
-Borazan Çiçeği	-Eşek Helvası	-Kara Ot	-Polikubu	-Yabani Sarımsak
-Boru Çiçeği	-Eşek Turpu	-Karagünlük	-Radik	-Yabani Yulaf
-Boya Otu	-Fatma Çiçeği	-Karantı	-Rezene	-Yabani Zeytin
-Böğürtlen	-Fatmacık	-Kargı	-Sakız Otu	-Yapışkan Ot
-Ceviz	-Fıstık Çamı	-Karpuz	-Sarı Diken	-Yemiş
-Çakır Diken	-Gelincik	-Kebere	-Sarı Tirfil	-Yulaf
-Çam	-Gelindili	-Kekik	-Sarımsak	-Zakkum
-Çetlemik	-Geven	-Kın	-Sarmaşık	-Zerdali Dikeni
-Çetlemit	-Gül	-Kına Dikeni	-Saz	-Zeytin

Agro (Çiftlik) Turizm: Bozcaada, birçok turizm alanında gelişmiş ve gelişmekte olmakla birlikte, alternatif turizm türlerinden en önemlilerinden biri de agro (çiftlik) turizmdir. Geçmişten gelen bağcılık ve şarapçılık faaliyetlerinin de etkisiyle beraber kurulmuş olan bağ evleri ve çiftlik özelliği gösteren yapılarla beraber önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak adayı ziyaret eden ziyaretçi profillerini göz önünde bulundurarak ihtiyaç ve talebe göre bu alanda alt yapının geliştirilmesi gerekmektedir.

Yemek (Gastronomi) Turizmi: Bozcaada, farklı kültür ve sosyal yapıdaki nüfusun uzun yıllardır birlikte yaşamasıyla birlikte, ada kültürü içerisinde kendine özgü önemli bir yemek kültürü de oluşmuştur. Bu kültür, Türkiye'nin ve birçok ülkedeki vatandaşların dikkatini çekmiş ve Bozcaada'ya olan ilgiyi arttırmıştır. Bozcaada Yerel Tatlar Festivali başta olmak üzere birçok tanıtım ve organizasyon faaliyetleri sayesinde adanın gastronomik çekiciliklerine olan ilgi artırılabilir ve yılın farklı zamanlarında etkinlik ve faaliyetler düzenlenerek turizmin yılın büyük bir bölümüne yayılması sağlanabilir.

Şarap Turizmi: Bozcaada, kendine has bir sosyokültüre sahiptir. Bu kültür, geçmiş yılların getirmiş olduğu olanaklar ve coğrafi şartların etkisiyle şekillenmiştir. Uzun yıllardır adada şarap faaliyetleri yürüten üretim tesisleri vardır. Bu tesisler, Bozcaada Şarap Tadım Günleri etkinlikleri kapsamında adından söz etse bile yeterli ilgiyi sağlayabildiği söylenemez. Bozcaada'nın şarap turizmi konusunda büyük bir potansiyeli olmasına rağmen, otoritelerce yeterli ilginin sağlandığını söylemek mümkün değildir. Bu bağlamda “Şarap Turisti” kavramına özel olarak, bu alanda önemli çalışmaların yapılması gerekmektedir. Dünyanın ve Türkiye'nin birçok yerinde sadece şarap turizmi faaliyetlerine katılan büyük bir insan topluluğu vardır. Bu insanların dikkatini Bozcaada'ya çekecek ve Bozcaada'nın şarap turizmi konusunda hak ettiği değerini gösterecek tanıtım ve reklamların yapılması, yılın belirli zamanlarında şarap turizmi kapsamında etkinliklerin yapılması ve arttırılması gerekmektedir.

Etkinlik ve Festival Turizmi: Bozcaada, yılın belirli zamanlarında birçok etkinlik, şenlik ve aktivelere ev sahipliği yapsa da yeterli düzeyde olduğu söylenemez. Bu bağlamda adada, birçok sanat etkinliklerinin yapılması, festivallerin sayısal olarak arttırılması ve yılın belirli zamanlarına yaydırılması gerekmektedir. Bu kapsamda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ) başta olmak üzere bazı yakın çevredeki üniversitelerin birçok etkinliklerini adaya yönlendirmek ve adayı bir kültür sanat destinasyonu haline getirmek gerekmektedir. Birçok sanatçının müzik alanında video klip, kısa film festivali gibi aktiviteler için teşvik ve davet edilmeleri sağlanmalıdır. Sanatçı ve yazarların kitap tanıtım ve imza günleri, söyleşiler, bazı ulusal filmlerin galasının adada açık hava sinemasında yapılması gibi etkinlik ve faaliyetlerin arttırılması gerekmektedir. Bu çalışmaların yapılabilmesi de için paydaşların bu konuda ön ayak olmaları gerekmektedir.

Kültür ve İnanç Turizmi: Bozcaada, önemli bir tarihi geçmişe sahip olup uzun yıllardır farklı kültür ve inançtaki insanların bir arada huzur içinde yaşadıkları çok önemli bir yerdir. İslam ve Hristiyanlık inancına mensup kişilerin bir arada yaşadığı, farklı yapılar inşa ettikleri bir destinasyondur. İnanç turizmi bağlamında İslam inancına sahip bireylerin ziyaret edebilecekleri birçok cami ve yapı bulunmakla birlikte Hristiyanlık inancına sahip bireylerin de ziyaret edebilecekleri kilise ve manastır bulunmaktadır. Farklı kültür ve inançların etkisiyle oluşmuş bu yapıları merak içerisinde görmek isteyen bireyler ada içerisinde cereyan etmiş bütün kültürlerle ait izlere erişebilmektedir. Mahalle kültürünün de ön planda tutulduğu Bozcaada'da Türk ve Rumlara ait sokak ve eğlence kültürünü de bir arada veya kısa mesafe içerisinde görmek mümkündür.

Gençlik Turizmi ve Üçüncü Yaş Turizmi: Bozcaada, gençlik ve üçüncü yaş turizmi için önemli bir potansiyele sahiptir. Özellikle yılın belirli dönemlerinde kitle turizm faaliyetleri olarak gerçekleşen gençlik ve üçüncü yaş turizmi, daha hesaplı olması hasebiyle

de tercih edilmektedir. Çanakkale ve yakın çevresindeki genç nüfusun önemli bir kısmı Bozcaada'yı merak etmekte ve görmek istedikleri yerlerin başında gelmektedir. Sosyal medyanın da etkin bir şekilde kullanılmasıyla birlikte insanlarda merak duygusunu uyandıran bu durum, gençler başta olmak üzere üçüncü yaş turizmi dediğimiz yaşlı bireylerin de katıldıkları kitlesel bir turizm faaliyeti haline gelmektedir. Bu faaliyetlerin gezi turları ve kitlesel şekilde yapılması genç ve üçüncü yaş grubundaki bireyler için zaman ve maddi tasarruf sağlamaktadır. Bu bağlamda yaz aylarının dışında ilkbahar ve sonbahar aylarında da belirli zamanlarda gençlik ve üçüncü yaş turizmi faaliyetlerine önem verilmelidir.

Kırsal Turizm: Bozcaada, kendisine bağlı bir köyü ve kırsal yerleşmesi olmaması sebebiyle sadece bağ evlerinin olduğu ve bazı yerlerde ikincil konutların yapılmasıyla beraber kırsal turizm faaliyetleri bağlamında bazı turizm faaliyetlerinin olduğunu bilmekteyiz. Bu faaliyetlerin çerçevesinin genişletilmesi ve yeterli alt yapının sağlanmasıyla beraber kırsal turizme ilgi gösteren bireylerin dikkati Bozcaada'ya çekilebilir.

Kongre ve Fuar Turizmi: Bozcaada, coğrafi konumu itibariyle önemli bir stratejik noktada yer almaktadır. Balkan ülkelerine ve Avrupa'ya yakın bir konumda bulunan ada, bazı ulusal ve uluslararası kongre ve fuar turizmine ev sahipliği yapabilecek potansiyele sahiptir. Ancak bunun için alt ve üst yapının yeterli olmadığı aşîkardır. Bu bağlamda ulusal çaptaki bazı sergi, kongre ve fuarların Bozcaada'ya yönlendirilmesi gerekmektedir. Bunun için de adaya ulaşımın en kısa sürede yapılabilmesi için deniz uçağı seferlerinin yapılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra İstanbul, Bursa, İzmir Balıkesir başta olmak üzere kongre ve fuar faaliyetlerine katılabilmeleri için küçük çapta da olsa bir havaalanının faaliyete geçirilmesi ve belirli zamanlarda uçak seferlerinin yapılması gerekmektedir. Bozcaada'ya dikkat çekebilecek düzeyde uluslararası etkinlik ve faaliyetlere de ihtiyaç duyulmaktadır.

Doğa Yürüyüşü (Trekking) Turizmi: Bozcaada, bakir koyları, temiz havası, iklim ve bitki örtüsündeki uyumun ortaya çıkardığı sonuç itibarıyla doğa yürüyüşüne elverişli bir ortam sağlamaktadır. Birçok araç ve yaya yolu bulunan ada, doğaseverlerin ve denizin etkisiyle oluşan temiz havadan faydalanmak isteyenler için önemli bir potansiyele sahiptir. Bağ yollarında yürüyüş yapmak, koy ve plajlara doğru yürüyüş seansları düzenlemek turizm faaliyetleri açısından son derece cezbedici bir çekiciliktir.

Kamp Karavan Turizmi: Bozcaada kamp karavan turizminde önemli bir potansiyele sahiptir. Özellikle de gençlik ve üçüncü yaş turizmine katılan bireylerin çoğu kamp karavan turizm faaliyetlerini gerçekleştirmek istemekte ancak adada bu alanda yeterli arzın olmaması nedeniyle istedikleri düzeyde bir tatil geçirememektedir.

Kamp karavan turizmi için yeterli alanlar olmasına karşın bilinçsizce yapılan bazı uygulamalar maalesef önemli sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Yaz ayları başta olmak üzere yılın belirli dönemlerinde adaya çadır kamp veya karavan kampı kurmak isteyen ziyaretçilerin beklentileri karşılanamamaktadır. Bozcaada'da 400 kişi kapasiteli çadır kamp alanı olmasına rağmen yaz aylarında % 100'lük doluluk oranına ulaşmakta ve yeni taleplere cevap verilememektedir (Şekil 23). Bu durum adadaki birçok koy, plaj ve ormanlık alanda kaçak kampların kurulmasına sebep olmakta ve bunun sonucunda da zaman zaman orman yangınları gibi çok önemli problemlere neden olmaktadır. Bu bağlamda Bozcaada'da kamp karavan turizmi için yeterli alt ve üst yapıların geliştirilmesi ve talebe cevap verme noktasında taşıma kapasitesini aşmayacak düzeyde yeni alternatiflerin sunulması gerekmektedir.

Şekil 23: Bozcaada’da çadır kamp alanı; Bozcaada Camping.

Su ve Hava Sporları Turizmi: Bozcaada, birçok turizm alanı için yüksek bir potansiyele sahiptir. Bu alanlardan biri de su ve hava sporlarına dayalı turizm faaliyetleridir. Yılın önemli bir bölümü rüzgarlı geçen adada yelkenli sporlar, sörf çeşitleri, dalış sporları vb birçok aktivite için uygun şartlar mevcuttur. Bozcaada’da su sporlarının geliştirilmesi için gerekli alt ve üst yapıların tespit edilip uygulamaya geçilmelidir. Harcama gücü yüksek olan ziyaretçilerin Bozcaada’yı tercih etmeleri için bu alanda gerekli yatırımların yapılması gerekmektedir.

Sportif Olta Balıkçılığı: Gerek coğrafi konumu gerekse stratejik konumu itibariyle önemli bir noktada yer alan Bozcaada, boğazların ağız kısmında yer alması sebebiyle birçok deniz canlısı ve balık türünün göç yolları üzerinde yer almaktadır. Deniz özelliklerinin de oldukça verimli olduğu Bozcaada’da, sportif amaçlı olta balıkçılığı turizmi geliştirilmesi ve dikkat çekilmesi gereken bir alandır. Çünkü önemli bir potansiyele sahiptir ve bu potansiyelin mutlaka kullanılması gerekmektedir.

Spor ve Eğlence Turizmi: Bozcaada, alansal büyüklük bakımından oldukça küçük bir yüzölçüme sahip olsa da nitelik olarak birçok turizm faaliyetlerinin bir arada yapılabilceği önemli bir turizm destinasyonudur. Farklı eğlence anlayışına sahip ziyaretçilerin talepleri göz önünde bulundurularak eğlence sektörünün geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan adanın önemli bir potansiyeli vardır. Meyhane kültürünün oldukça gelişmiş olduğu adada, gece hayatını seven ziyaretçilere, özellikle de gençlerin rağbet gösterdiği hareketli eğlence kültürüne yönelik yatırımların da yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda festival ve konserlerin, üniversite şenliklerinin Bozcaada'da turizmde önemli oranda yer edinmesi gerekmektedir. Spor ve eğlencenin entegre bir şekilde kullanılabileceği aktivitelerin yapılması gerekmektedir. Özellikle de turizm sezonunun yoğun olduğu ayların dışındaki zamanlarda bu aktivitelerin yapılması adanın turizm faaliyetlerinin yılın önemli bir bölümüne yayılmasını sağlayacak, yaz aylarındaki yoğunluğu azaltmaya yardımcı olacaktır.

Bisiklet Turizmi: Bozcaada, jeomorfolojik özellikleri bakımından bisiklet sporu ve faaliyetlerine oldukça elverişli bir adadır. Yüksek rakım ve dağlara sahip olmayan adada, ulaşım yollarının adanın her yerine ulaşabildiği ve bu bakımdan oldukça avantaj sağlayan bir destinasyondur. Adanın çeşitli yerlerine ulaşmak için bazı bisiklet yolları inşa etmek veya ıslah etmek gerekse de, düşük sermayeyle bunun üstesinden gelmek mümkün olup turizmi geliştirme açısından önemli bir kazanç sağlayacaktır. Bireysel olarak bisiklet turizmi faaliyetlerini gerçekleştirmenin yanı sıra kitlesel olarak bisiklet turizmi faaliyetlerini gerçekleştirmek mümkündür. Bunun için Bozcaada'nın ada içi ulaşım yolları ve güzergahları yeterli olsa da, küçük yatırımlarla geliştirilebilir ve ilk başlarda ulusal çapta bisiklet yarışları etkinlikleri veya festivalleri düzenlenebilir ve zamanla uluslararası etkinlikler haline dönüştürülebilir. Bu da adanın turizm faaliyetlerinin yıl içerisindeki yaz sezonu yoğunluğunu azaltmaya yardımcı olacak ve bireylerin katılım sağlamak istedikleri etkinlikler için adayı tercih etmelerini sağlayacaktır. Bu da turizm faaliyetlerinin yılın tamamına yayılmasına

yardımcı olacak ve ada sakinlerini ekonomik anlamda sadece yaz sezonuna bel bağlamaları hususunu ortadan kaldırmaya yardımcı olacaktır.

Manzara Seyri: Bozcaada, coğrafi konumu, jeomorfolojik özellikleri ve tarihi geçmişiyle önemli bir turizm destinasyonudur. Bozcaada, gerek gün batımının güzelliği gerekse de koy ve burunlardan denizin sonsuz maviliğinde kaybolmayı sağlayacak önemli bir manzara seyri potansiyeline sahiptir. Birçok koy ve buruna sahip olan ada, bireysel veya kitlesel olarak ziyaretçileri kendine çekmektedir.

Kuş Gözlemciliği: Bozcaada, bulunduğu coğrafi konum itibarıyla birçok göçmen kuşun göç yolları üzerinde bulunmakta olup adada yaşamını sürdüren birçok farklı kuş türüne de ev sahipliği yapmaktadır. Kuş gözlemciliği turizminde önemli bir potansiyele sahip olan ada, kuş meraklılarını cezbetmektedir. Bu bağlamda da kuş gözlemcilerinin dikkatini buraya çekecek ve faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için davet ve teşvikte bulunulması gerekmektedir.

Fotosafari: Bozcaada gerek coğrafi yapısı, gerekse doğal, kültürel özellikleriyle büyük bir turizm potansiyeline sahiptir. Birçok alanda turizm ürününü ziyaretçilerin beğenisine sunan Bozcaada, sosyal medyanın gelişmesiyle beraber bu alanda önemli bir potansiyele sahip olduğu anlaşılmıştır. Manzara seyri, kuş gözlemciliği, su altı dünyasını fotoğraflamak, doğal çevreyi gözlemlemek, tarihi ve kültürel varlıkları gözlemleyip fotoğraflamak gibi birçok alanda ziyaretçileri cezbetmektedir.

Bölüm VI: Bozcaada Turizmi İçin SWOT (GZFT) Analizi

6.1. SWOT (GZFT) Analizi Kavram ve Tanımlamalar

İngilizce kökenli olan SWOT sözcüğü, temelde dört İngilizce sözcüğün baş harflerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş olan bir kısaltmadır. Bu sözcükler sırasıyla; Strengths (Güçlü-Kuvvetli Yönler), Weaknesses (Zayıf Yönler), Opportunities (Fırsatlar), Threats (Tehditler)'dir. SWOT sözcüğünü İngilizce dilinden Türkçe'ye çevirdiğimizde ise GZFT'nin kısaltması olarak karşımıza çıkmaktadır ve bu harfler sırasıyla; Güçlü yönler, Zayıf yönler, Fırsatlar ve Tehditler'dir. GZFT analizi yöntemi özellikle de son zamanlarda birçok işletme alanında olduğu gibi çeşitli coğrafi destinasyonlar için de kullanılabilen bir analiz yöntemi haline gelmiştir. Bu sayede analiz yapılan destinasyonun süreç içerisindeki mevcut durumu ile geleceği hakkında fikir sahibi olmayı sağlamaktadır. Bazı Türk otoritelerince FÜTZ (Fırsatlar-Üstünlükler-Tehditler-Zayıflıklar) Analizi olarak da dile getirilen bu yöntem, birçok iş kolu, sektör ve bilim alanlarında stratejik anlamda planlama yapma, karar verme mekanizmasında, reklam yapma süreçlerinde, pazarlama stratejileri ve yöntem uygulamaları noktalarında birçok kolaylıklar sağlamaktadır.

6.2. Avrupa Birliği (AB) ve Türkiye Turizm Politikalarının Karşılaştırmalı SWOT Analizi

Farklı bölgelerdeki devletlerin turizm politikaları kendi iç dinamiklerine göre değişkenlik gösterebilmektedir. Bu değişkenlikler bazı yönleriyle avantaj sağlayabiliyorken bazı yönleriyle de dezavantaja neden olabilmektedir. Bu durum, zaman içerisinde de değişime uğrayabilmekte, globalleşen dünya konjonktüründe ihtiyaç veya talep dahilinde farklılıklar meydana getirebilmektedir. Bu bağlamda Avrupa Birliği (AB) ve Türkiye'nin turizm politikaları da süreç içerisinde değişkenlik göstermekle beraber, birbirine yakın olan bu

coğrafyaların turizm politikalarının birbirinden tamamen bağımsız olarak şekillendiğini söylemek pek de mümkün değildir. Bu noktada AB ve Türkiye'nin turizm politikalarının karşılaştırmalı SWOT analizine göz atmak oldukça faydalı olacaktır (Tablo 20).

Tablo 20: *Avrupa Birliği (AB) ve Türkiye Turizm Politikalarının Karşılaştırmalı SWOT Analizi* (Ateşoğlu, 2006'dan yararlanılarak güncellenmiştir)

Avrupa Birliği (AB) Turizminin Güçlü Yönleri	Türkiye Turizminin Güçlü Yönleri
-Destinasyonlarının güçlü olan imajları -Zengin kültür, doğal güzelliklerin çeşitliliği, geleneksel yapının zenginliği -Turizm temelinin sağlam bir yapıda olması -Güvenlik probleminin olmaması, kendini güvende hissetme -Kaliteye daha çok önem verme -Otoritelerin kararlı duruşları -Ar-Ge çalışmaları ve bu alandaki güçlü yatırımların varlığı	-Coğrafi konum ve özel konumun getirdiği iklim ve bitki örtüsü zenginliği, doğal güzelliklerin çokluğu -Tarihten gelen zengin kültür, gelenek ve göreneklerin varlığı -Farklı bölge ve yörelerin kendine has gastronomik zenginlikleri -Kendine özgü sosyokültürel zenginliğin sağladığı kozmopolit yapı -Üç kıtanın birbirine en çok yaklaştığı bir coğrafi konuma sahip olması -Turizm alanında henüz doygunluk seviyesine ulaşılmamış olması -Kalitenin arttırılmasına yönelik bilincin artması -Nitelikli ve kaliteli hizmet anlayışıyla beraber nitelikli tesisleşmenin gelişmesi -Turizm olgusuna entegre olabilecek dinamik ve genç bir nüfus yapısına sahip olması
Avrupa Birliği (AB) Turizminin Zayıf Yönleri	Türkiye Turizminin Zayıf Yönleri
-Devlete ait ulaşım olanaklarının yetersizliğine bağlı olarak oluşan trafik yoğunluğu -Kalite ve nitelik geliştirme politikalarındaki yetersizlik -Örgütlenmenin yetersizliği -Kurumların nicelik olarak fazla olmasına karşın niteliğin düşük seviyede olması -İstihdam olanaklarının oluşturduğu olumsuz imaj -Turizmin öneminin farkına varılmasındaki eksiklik -İklimsel özelliklerin yeterli olanaklara imkan tanınamaması -İş maliyetlerinin yüksek düzeyde olması -Turizm destinasyonlarının oluşturduğu pahalılık imajı	-Medya ve iletişim alanındaki yetersizlikler -Tanıtım ve reklam konusundaki önemin yeterince anlaşılamamış olması ve bu alandaki kaynak ayırımının yetersizliği -Nitelikli insan varlığının yetersizliği -Düşük maliyetli ülke olma imajının oluşturduğu olumsuzluk -Alt yapı başta olmak üzere hızlı talep artışına cevap verecek düzeydeki alt ve üst yapıların yetersizliği -Ürün ve hizmet kalitesindeki yetersizlikler -Kalite-fiyat dengesizliğinin oluşturduğu tutarsızlık -Düzensiz tesisleşme yüzünden doğal çevrenin zarar görmesi -Turizm sektörünü denetleyen mekanizmaların yetersiz olması ve kararlılık bilincinin yeterli düzeyde olgunlaşmamış olması -Piyasadaki güçlü otoriteler arasındaki ilişki ve işbirliğinin yeterli düzeyde olmaması -Stratejik anlamda tanıtım, reklam ve pazarlama alanındaki yetersizlikler -Uzun vadede geçerli olabilecek planlamaların yapılamaması veya uygulanamaması

(Tablo 20'nin Devamı)

- Sektöre bağlı kamu veya özel kurumların aralarındaki iletişim ve ilişkinin yetersizliği ve hiyerarşik düzenden kaynaklı çok başlılık ve buna bağlı olarak yönetsel becerilerin yetersizliği
- Harcama gücü yüksek olan turizm alanlarına yönelmek yerine sektör paydaşlarının kitle turizmine odaklanmış olmaları
- Tesis veya destinasyonların kapasitelerinin kullanımındaki bilinçsizlik
- Kamu kurum ve kuruluşlarının teşvik ve desteğinin yetersizliği
- Sektördeki finansman yetersizliği
- Sektöre bağlı olarak tutulan istatistiklerin güvenilir olmaması ve tatmin etmeyen veriler
- Trafik sorununun meydana getirdiği olumsuzluklar
- Toplumda turizmin öneminin ve bilincinin yeterince geliştirilememiş olması
- Yerel yönetimler başta olmak üzere kamu kurumlarının sektöre yeterli ilgiyi göstermemesi
- Turizm bölgeleri, turizm alanları ve turizm merkezlerindeki esnafların ziyaretçilere karşı takındıkları olumsuz tavır ve davranışlar
- Alt yapı ve üst yapı yetersizliği
- Uzun vadeli çözüm sağlayamama
- Sektör paydaşlarının uzun vadeli ekonomik döngü yerine kısa vadeli (günü kurtarma) ekonomik döngüye ağırlık vermeleri

Avrupa Birliği (AB) Turizminin Fırsatları

- Turizm sektörü için iş dünyasını bir araya getirmek
- Turist teknolojisinde üstlendikleri liderlik vasfı
- Kaliteyi sertifikaya dökme sistemini geliştirmek
- Kalite yönetim modeli geliştirip bunu yaygın hale getirmek
- Turizm paydaşlarını organize ve motive etmek
- Nitelikli hizmet kalitesi için profesyonel istihdam sağlamak
- Çeşitliliğin yanı sıra istikrarlı turist talebini sağlamak ve turizm alanında göz ardı edilmiş destinasyonlar için ekonomik gelişme sağlamak

Türkiye Turizminin Fırsatları

- Sürekli gelişen dünya turizm pazarında yer edinme
- Ulaşım olanaklarının gelişmesine bağlı olarak zaman kaybının minimize edilmesi
- Türkiye'nin rekabet gücünün oldukça yüksek olduğu tarih, kültür, doğa, kongre ve spor turizmine olan ilginin artması
- Harcama gücü yüksek ziyaretçilerin tercih ettiği yat, golf, kongre vb. turizm alanlarındaki faaliyetlerinde cezbedici oranda artan artış ve potansiyelin varlığı
- Turizme uygun olan devlet arazilerinin varlığı
- Akdeniz'in batısının doygunluğa ulaşması sonucu kirliliğin artmasına karşın Doğu Akdeniz'in cezbedici bakırlığı
- Globalleşme olgusuyla beraber Türkiye'nin Avrasya bölgesindeki devletlerle olan bağlarının gelişmesine bağlı olarak turizmin karşılıklı olarak sağlanması imkanları
- Turizm bilincinin artması ve buna bağlı olarak eğitimlerin artırılması
- Eğitim düzeyinin artmasıyla beraber turiste yaklaşımın olumlu anlamda gelişmesi

(Tablo 20'nin Devamı)

Avrupa Birliği (AB) Turizminin Tehditleri	Türkiye Turizminin Tehditleri
-Dünya turizm pazarında etkin devletlerin sayısının artması -Rekabet edilen turizm bölgeleri, turizm alanları ve turizm merkezlerinin hızlı bir şekilde kalitelerinin artırılması -Kitle turizmine odaklanılmış olması -Birçok işletmenin turizm paydaşlarıyla iş birliğine yanaşmak istememesi -Sürdürülebilir turizmin devamlılığını sağlamadaki problemler -Kalifiye personel sorunu -Kaliteli hizmet ve ürün arzında bulunmak yerine işletmelerin fiyat konusunda rekabet içine girmeleri	-Turizm sektöründe rekabet sağlayacak yabancı destinasyonların sayısının artması -Fiyat rekabetinin getirdiği olumsuzluklar -Sürdürülebilir temiz çevre politikalarındaki sorunlar -Küresel çapta meydana gelen ekonomik krizler -Dış basında Türkiye'ye yönelik oluşturulan olumsuz hava ve imaj; terör sorunu, demokrasi ve insan hakları, üçüncü dünya ülkesi imajı vb. -Ortadoğu'ya komşu olması sebebiyle savaşlardan ve siyasi istikrar problemlerine yönelik oluşmuş olan olumsuz imaj sorunu -Turizm sektöründe farklı devletlerin egemenlik kurmuş olmaları -Özelleştirmelerin meydana getirdiği kontrol ve denetleme mekanizmalarındaki olumsuzluklar -Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin kendi içerisinde oluşturdukları özendirici politikalara bağlı olarak turizm hareketlerinin AB üye ülkeleri içerisinde gerçekleştirilmesine yönelik turumlar

6.3. Rekabet Analizi

Küreselleşen dünya konjonktüründe birçok sektörde olduğu gibi turizm sektöründe de turizm bölgeleri, turizm alanları, turizm merkezleri hatta devletler bazında rekabetler yaşanmaktadır. Teknolojinin belki de altın çağını yaşadığı günümüz dünyasında, dünya da büyük bir köy haline gelmiş olup dünyanın çok farklı bölgelerindeki durumlardan haberdar olmak sadece saniyeler almaktadır. Bu bağlamda da sektörler kendi piyasalarını oluşturmak ve büyük pastadan pay almak için çeşitli çalışmalar yapmakta ve kendilerini ayakta tutacak veya ön sıralarda yer almalarını sağlayacak adımlar atmaktadırlar. Tüm bunların yanı sıra turizm sektörü de kendi piyasasında yer edinmek ve dünyanın birçok yerinden ziyaretçi ağırlayabilmek için birçok faktör bir araya gelerek diğer turizm destinasyonlarıyla rekabet edecek bir konuma gelebilmesi için potansiyelinin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu bağlamda Türkiye, bulunduğu coğrafi konum ve özel konumun getirdiği çok önemli rekabet avantajlarına sahip bir ülkedir. Türkiye'nin diğer birçok gelişmiş ülkeye göre turizm

sektöründe rekabet edecek avantajları ve fırsatları oldukça yüksektir. Bu yüzden de komşu ülkeler ve diğer çevre ülkeler başta olmak üzere Türkiye'nin turizm sektöründe rekabet edici özelliklerinin ve potansiyelinin ortaya çıkarılması ve bu minvalde çalışmalar yapılarak rekabet çitasını yüksekte tutması gerekmektedir.

Türkiye'nin diğer ülkelerle olan rekabet analizi ve avantajlarının yanı sıra Bozcaada'nın kendi komşu adalara göre oldukça fazla avantajları vardır. Rekabet anlayışının oluşturduğu kıstaslar göz önünde bulundurulduğunda, Bozcaada'nın aslında turizm potansiyelinin ve rekabet avantajının oldukça fazla olduğu ancak komşu devletlere ait adalara göre yeterli yatırımların yapılmaması ve gereken önemin verilmemesi sebebiyle genel anlamda çoğunlukla iç turizme katkı sağladığı görülmektedir. Önemli bir tarihi geçmişe sahip, uzun yıllardan beri farklı din ve inançlara sahip ırkların birlikte yaşadığı mozaik bir destinasyon olan Bozcaada, aynı zamanda kendine özgü sosyokültürel yapısıyla, kültürel varlıklarıyla, doğal güzellikleriyle oldukça önemli bir potansiyel ve rekabet avantajına sahiptir.

6.4. Bozcaada Turizmi İçin SWOT (GZFT) Analizi

Bozcaada, Türkiye turizm gelirlerinde çok büyük bir paya sahip olamasa da kendi alanında oldukça önemli bir ekonomik döngü sağlamaktadır. Bozcaada, Türkiye'nin turizm sektöründeki nadide adalarından biridir. Köklü tarihi geçmişiyle, kendine özgü sosyokültürel yapısıyla, tarihi ve kültürel varlıklarıyla, inançsal somut ve soyut turizm ürünleriyle, kendine özgü mimari yapı ve dokusuyla, zengin gastronomik ürünleriyle, yıllardan beri süregelen bağcılık ve şarap kültürüyle, yıllık takvim içerisinde farklı zamanlarda gerçekleştirilen aktivite ve faaliyetleriyle, ada olma özelliğinin verdiği doğal güzellikleriyle Çanakkale turizmi başta olmak üzere bölge için ve Türkiye için oldukça önemli bir turizm destinasyonudur.

Bozcaada, turizminin potansiyelinin çok altında kullanıldığı su götürmez bir gerçektir. Ancak özellikle yaz aylarında çevre illerden gelen ziyaretçilerin yoğun baskısıyla zaman zaman taşıma kapasitesinin üzerinde ziyaretçi topluluğunu ağırladığı da bilinmektedir. Bu bakımdan adanın potansiyelinin doğru şekilde kullanılması, mimari dokunun korunması, doğal çevre, tarihi ve kültürel varlıkların korunması, hem ada sakinlerinin hem de ziyaretçilerin ada turizminin bilincinde olacak şekilde turizm faaliyetlerinin yürütülmesi oldukça önemli bir husustur.

Bozcaada, birçok yönüyle bulunduğu coğrafyada önemli derecede ön plana çıkmaktadır. Adanın turizm açısından öneminin ve eksikliklerinin anlaşılması bakımından SWOT (GZFT) analizi yapılması önemli bir husustur. Bozcaada'nın mevcut turizmi ve potansiyel turizm olanaklarını inceleyip göz önünde bulundurduğumuzda SWOT (GZFT) analizinde şu noktalar dikkati çekmektedir.

6.4.1. Güçlü Yönler

- Bozcaada'nın İzmir, Balıkesir, Bursa ve İstanbul gibi nüfusu kalabalık illerimize yakın bir destinasyon olması
- Bozcaada'ya ulaşım ve ada içi ulaşım imkanlarının kolaylığı
- Ada olmanın getirdiği güvenlik hissiyatı
- Ada olmanın getirdiği coğrafi çekicilik
- Temiz ve berrak bir deniz suyuna sahip olması
- Geniş ve uzun plaj ve sahillere sahip olması
- Bakir koy ve limanlara sahip olması
- Truva, Assos, Gelibolu Tarihi Milli Parkı gibi tarihsel değerlere yakın olması
- Zengin tarih ve sağlam sosyokültürel temellere sahip olması

- Farklı ırk ve inanç yapısındaki nüfusun yıllarca barış ve huzur içinde birlikte yaşamaları
- Zengin tarihi ve kültürel varlıklara sahip olması (Bozcaada Kalesi, çeşmeler, değirmenler vs.)
- Farklı inançlara ait yapılara sahip olması (Camii, kilise, manastır vs.)
- Zengin gastronomik ürünlere sahip olması
- Markalaşmış şarap ürünleri ve markalaşmış çavuş üzümüne sahip olması
- Ada sakinlerinin oluşturduğu demografik yapının eğitim seviyesinin oldukça yüksek olması
- Ada sakinlerinin eğitim seviyelerinin yüksek olmasına bağlı olarak turizm bilincinin gelişmiş olması
- Adada rüzgar enerjisinin sağladığı temiz enerji kullanımı
- Gürültü kirliliğinin olmaması, genel olarak sakin bir yapıya sahip olması
- Adanın mimari dokusunun bozulmamış olması ve sokak dokusunun korunuyor olması
- Film, müzik klipleri, kısa metrajlı film vb. yapımlar için uygun şartlar taşıması ve bu yapımlara uygun mekanlar sunması
- Ekoturizm için uygun bir destinasyon olması
- Birçok turizm ürününü ve turizm faaliyetlerini bir arada barındırması
- Alternatif turizm çeşitlerine imkan ve olanak sağlaması
- Birçok bitki ve kuş türünü bünyesinde barındırması
- Yıl içerisinde birçok kutlama, şenlik ve festivallere ev sahipliği yapması
- Özellikle genç ziyaretçilerin tercih ettiği çadır kamp alanının varlığı

6.4.2. Zayıf Yönler

- Bozcaada'ya ulaşım için tercih edilen arabalı feribot seferlerinin (halihazırda başka bir alternatif ulaşım imkanı yoktur) oldukça zaman kaybına neden olması ve bu durumun ziyaretçilerde bıkkınlık yaratması ve deniz otobüsü seferlerinin sadece yaz aylarında haftanın belirli günlerinde ve sadece Çanakkale il merkezinden sağlanıyor olması
- Ada içi ulaşım ağının özellikle yüksek sezon olarak tabir edilen yaz aylarında yetersiz kalması
- Turizm işletmelerinin kalifiye eleman sorunu yüzünden kaliteli hizmet verilememesi
- Turizm ürünleri ve hizmet alımlarında fiyat istikrarının olmaması ve buna bağlı olarak ürün fiyatlarının standardının olmaması
- Yüksek maliyet yüzünden hizmet ücretleri ve ürün fiyatlarının yüksek olması
- Alt yapı yetersizliği ve otopark sorunu
- Belediyecilik hizmetlerinin yetersizliği yüzünden meydana gelen aksaklıklar
- Sağlık alanındaki hizmetlerin yetersizliği
- Plaj ve sahillerdeki ürün ve hizmet standartların düşük olması ve sadece belirli plajlarda plaj hizmetlerinin (şezlong, şemsiye, yiyecek-içecek vb.) verilmesi
- Çadır kamp alanının arz kapasitesinin düşük olması
- Adadaki turizm işletmelerinde çalışan personellerin işverenlerden memnun olmaması sebebiyle bu durumun ziyaretçilere de sirayet etmesi ve hizmet kalitesine olumsuz yansması
- Özellikle de yüksek sezon olarak tabir edilen yaz aylarında talep fazlalığı yüzünden konaklama ve yiyecek-içecek işletmelerinin arz kapasitelerinin yetersiz kalması

- Reklam, tanıtım ve pazarlama hizmetlerinin yetersizliği
- Adanın tamamını kapsayacak şekilde bir markalaşma ve ortak logo tasarımının olmaması
- Turizm sektöründeki paydaşların işbirliklerinin yeterli düzeyde olmaması
- Bozcaada için hizmet veren marinanın yat bağlama kapasitesinin düşük olması ve halihazırda kruvaziyer turizme imkan sağlayacak olanakların yetersizliği
- Önemli ölçüde zaman tasarrufu sağlayacak deniz uçak hizmetinin olmaması ve havalimanı hizmetinin olmaması
- Günübirlik turizm faaliyetlerine imkan sağlamasına karşın yataklı müşterilerin bu hususta duydukları rahatsızlık
- Koy, körfez, liman ve plajlara ulaşmada ada içi ulaşım imkanlarının yetersiz olması
- Ada içi ulaşımında toplu taşıma hizmetlerinin yetersizliği
- Turizm faaliyetlerinin iklimsel şartlara bağlı olarak kısa süreli olması
- Yabancı ziyaretçilere hizmet sunacak personelin yabancı dil yetersizliği
- Bozcaada'yı tanıtan kapsamlı ve ortak bir internet sitesinin olmaması
- Bankacılık hizmetleri başta olmak üzere kamu hizmet ve faaliyetlerinin yetersizliği

6.4.3. Fırsatlar

- Türkiye'nin turizm açısından en önemli adalarından biri olması
- Yapım aşamasındaki 1915 Çanakkale Boğaz Köprüsü'nün tamamlanmasıyla birlikte yol mesafesinin ve yolculuk süresinin oldukça kısılacak olması
- Bozcaada'da çekilen film ve müzik kliplerinin sağladığı reklam ve tanıtım olanakları
- İzmir, Balıkesir, Bursa, İstanbul ve Trakya illerine yakın bir destinasyon olması

- Çok kültürlü yapıya sahip olması (Türk ve Rum kültürleri)
- Yunanistan’a coğrafi olarak yakın olması ve karşılıklı turizm imkanlarına olanak sağlaması
- Truva, Assos, Gelibolu Tarihi Milli Parkı gibi tarihsel değerlere yakın olması
- Çanakkale’deki marina projesi ve kruvaziyer liman projesinin sağlayacağı olanaklar ve sunacağı turizm hareketliliği
- Bozcaadalı olarak tanınan ünlü kişilerin var olması ve bu kişilerin harcama gücü yüksek ziyaretçilerin dikkatini adaya çekme fırsatları
- Yıllardır huzur ve barış içinde yaşayan farklı ırk ve inanç yapısındaki bireylerin birlikte yaşamaları ve bu durumdan mütevellit Bozcaada’yı “Barışın Simgesi” haline getirme fırsatları
- Avrupa Birliği’nin sağladığı gelişim programlarına katılım imkanları
- Komşu ülkelere Bozcaada Tanıtım Ofisleri kurma imkanları
- Alternatif turizm çeşitleri potansiyelinin varlığı
- Gençlik turizmi ve üçüncü yaş turizmine uygunluk
- Bakir koy ve körfezlerin varlığı, günbatımı başta olmak üzere fotosafari ve manzara seyri faaliyetlerine olanak tanınması
- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ)’nin son yıllardaki gelişimine bağlı olarak adanın öğrenci ziyaretçileri ağırlama potansiyeli ve ÇOMÜ’nün yapacağı etkinlik ve festivallere zaman zaman ev sahipliği yapabilme fırsat ve olanakları
- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nin kendi bünyesine bağlı turizm bölümlerine yönelik açılacak yüksekokulun sağlayacağı fırsatlar
- Mavi bayraklı plaj ve sahil projelerine uygunluk

6.4.4. Tehditler

- Bozcaada’da fiziksel taşıma kapasitesi başta olmak üzere yaz aylarında tüm taşıma kapasitelerinin aşılması
- Yerleşim yerlerinden kaynaklı alt yapı sorunlarının oluşturduğu çevre kirliliği
- Yaz ayları başta olmak üzere yoğunluğun neden olduğu çevre kirliliği, kanalizasyon sorunları ve katı atık sorunlarının meydana getirdiği negatif imaj
- Turizm sektörünün gelişmesine bağlı olarak adada arsa spekülasyonlarının yarattığı olumsuzluk ve sorumsuzluk
- Yaz ayları başta olmak üzere yoğun bir ziyaretçi akınına uğrayan adada meydana gelen yangınlar sebebiyle ormanlık alanların ve bitki örtüsünün zarar görmesi
- Kalifiye personel sorunu yüzünden oluşan ziyaretçi (müşteri-turist) memnuniyetsizliği
- Yaz ayları dışındaki zamanlarda genç nüfusun adada ikamet etmemeleri sebebiyle ortaya çıkan çalışma zorlukları
- Komşu ülkelere ait adalarla rekabet etme sorunu
- Adadaki bazı esnaf ve işletme sahiplerinin bilinçsiz ve sorumsuz davranışları nedeniyle ziyaretçilerde oluşan negatif imaj ve memnuniyetsizlik
- Adadaki turizm sektör ve faaliyetlerini inceleyen akademisyenlere yönelik sağduyunun olmaması ve gerekli envanterlere ulaşmalarına yardımcı olunmaması sebebiyle akademik çalışmaların sağlayacağı fırsatlardan mahrum kalınması
- Adada içme ve kullanma suyu sorununun zaman zaman baş göstermesi
- Yaz ayları başta olmak üzere ziyaretçilerin deniz ve sahilleri kirlletmesi; bunun yanı sıra alt yapı yetersizliği yüzünden kanalizasyon sularının denize boşaltılması sonucu deniz canlılarının tehdit altına girmesi ve deniz suyunun plaj turizmine uygunluğunun zarar görmesi

- Yaz aylarında yoğun ziyaretçi akınına uğraması sebebiyle konaklama ve yiyecek-içecek işletmelerinin arz kapasitelerinin yetersizliğine bağlı olarak işletme belgesine sahip olmayan konaklama hizmetlerinin varlık göstermesi
- Ulaşım ve otopark sorunlarının olması ve arabalı feribot seferlerinin zaman kaybına mahal vermesi sebebiyle ziyaretçilerin başka alternatif destinasyonlara yönelmeleri
- Adadaki turizm işletmelerinde çalışan personellerin işverenlerden memnun olmaması sebebiyle bu durumun ziyaretçilere de sirayet etmesi ve hizmet kalitesine olumsuz yansımaları
- Fiyat standardının olmaması sebebiyle oluşan negatif imaj algısı
- Yaz ayları başta olmak üzere meydana gelen gürültü ve çevre kirliliği
- Turizm sezonunun sadece yaz aylarında yoğunluk göstermesi, diğer aylara yayılım gösterememesi
- Günübirlik ziyaretçilerin oluşturduğu yoğunluk sebebiyle yataklı ziyaretçilerin bu durumdan duydukları hoşnutsuzluk.

Bölüm VII: Sonuçlar ve Öneriler

Bozcaada, Çanakkale ili başta olmak üzere bölge ve Türkiye ekonomisi açısından oldukça önemli bir turizm destinasyonudur. Bu yüzden de otoritelerce adanın her alandaki gelişimi takip edilmelidir. Bu bağlamda da yatırım programları ve uygulamalar noktasında da hassasiyetle davranılmalıdır. Her yıl binlerce turist ve ziyaretçiyi kabul eden Bozcaada, hem çevresel etkiler hem de fiziki şartlar bağlamında olumsuz şekilde etkilenebilmektedir. Geçmiş yıllardan beri kendine özgü bir sosyokültürel yapıya sahip adanın, ada sakinlerinin de hassasiyetleri göz önünde bulundurularak gelişimi sağlanmalı ve genel olarak mevcut kültürel dokusu, mimari yapısı gibi kendine özgü değerlerin yozlaşmasına mahal verecek yatırım ve uygulamalardan kaçınılmalıdır.

Bozcaada'da mevcut turizm yapısı incelendiğinde, büyük eksikliklerinin olduğu göze çarpmakla beraber yüksek sezon olarak tabir edilen yaz ayları başta olmak çoğu kez taşıma kapasitelerini aştığı görülmektedir. Bu durumlar da mevcut turizm faaliyetlerini olumsuz anlamda etkilemekte ve en önemlisi de turizm hizmet kalitesinin ve turist kalitesinin düşmesine sebebiyet vermektedir. Bu çerçeveden bakıldığında ise ada turizmi için yapılabilecek en önemli şeyin sürekli bir şekilde ziyaretçi akınına mahal verecek faaliyetlerin olmasından çok; turist kalitesini yükseltecek ve turizm faaliyetlerinin hizmet kalitesini yükseltecek faaliyetlerin yapılması önem arz etmektedir. Bu durum, hem Çanakkale için hem bölge için hem de Türkiye turizmi için çok önemli bir husustur.

Türkiye'nin en önemli adalarından biri olan Bozcaada, hem Çanakkale turizmi için, hem Kuzey Ege turizmi için, hem de Türkiye turizmi için oldukça önemli bir turizm destinasyonudur. Buna bağlı olarak işbu yüksek lisans tezi araştırmasında, Bozcaada'nın mevcut turizm olanakları nelerdir; ada turizminin geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin devamlılığı nasıl sağlanabilir; adada geliştirilebilir alternatif turizm kaynakları nelerdir;

adanın potansiyel turizm olanakları nelerdir; adadaki turizm işletmelerinin arz ve talep kapasiteleri, adayı tercih eden ziyaretçilerin sorunları, adayı tercih eden ziyaretçi profilleri, adadaki genel turizm sorunlarının neler olduğu vb. soru ve problemlere cevap aranmış ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Türkiye'nin önemli bir turizm destinasyonu olan Bozcaada'nın turizmini çeşitli yönleriyle ele alan bazı çalışmalar olmakla beraber, turizmin hızlı değişen ve gelişen bir sektör olması nedeniyle, Bozcaada turizminde de birtakım değişimler hızla gerçekleşmiştir. Buna bağlı olarak bu yüksek lisans tezinde Bozcaada turizminin günümüzdeki durumu, gelişmeleri, sorunları, potansiyel turizm olanakları ve Bozcaada turizminin geleceğine yönelik çıkarım ve öneriler irdelenip araştırılmıştır. Bu bağlamda bu yüksek lisans tezi, Bozcaada turizmi için bazı eksiklikleri tamamlama yönüyle, gelecekte yapılacak bilimsel ve akademik çalışmalara veri tabanı oluşturma noktasında yardımcı olacaktır.

Bozcaada, mevcut turizm faaliyetleri ile de önemli bir destinasyon haline gelmeyi başarmıştır. Ancak gelişen dünya konjonktüründe, turizm sektör ve faaliyetlerinde kendine önemli bir yer edinebilmesi için mutlaka atılması gereken çok önemli adımlar vardır. Adanın coğrafi konumu, tarihi, ekonomik yapısı, kültürü, sosyal yapısı, demografik yapısı ve hassasiyetleri de dikkate alınarak bu adımların atılması gerekmektedir. Bu bağlamda ada turizmi için verilebilecek önerileri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Uzun yıllardan beri farklı kültür ve inanç yapısındaki bireylerin birlikte barış ve kardeşlik duyguları içerisinde yaşamaları hasebiyle, Bozcaada'yı “Barışın Simgesi” bir turizm destinasyonu haline getirmek.
- Belirli zaman aralıklarıyla adada kitap fuarı organizasyonları yapılmalı, yazarlar için imza ve söyleşi günleri tertip edilebilir.

- Ada sakinleri başta olmak üzere yaz aylarındaki yoğun ziyaretçi akınının talebine karşılık verecek düzeyde bir kültür merkezi ve kütüphane hizmeti faaliyete sokulabilir. Aynı zamanda adanın belirli noktalarına mobil kütüphaneler kurulabilir.
- Çevre illerden ulaşımı kolaylaştıracak ve zaman tasarrufu sağlayacak düzeyde deniz uçağı seferleri yeniden tertip edilebilir.
- Bozcaada'yı ziyaret etmek isteyen engelli vatandaşlarımıza da kolaylıklar sağlayacak çalışmalar yapılabilir; ada içerisinde hareket kabiliyetlerini üst düzeye çıkartacak çalışma ve uygulamalar yapılabilir.
- Çanakkale-Bozcaada arası deniz otobüsü seferleri belirli bir plan dahilinde düzenlenebilir. Aynı zamanda Geyikli-Bozcaada arabalı feribot seferleri de uzun vadeli bir çözüme kavuşturulmalıdır. Bu sayede saatler süren feribot kuyruklarının oluşması engellenerek ziyaretçilerin bu konudaki şikayetleri sona erdirilmelidir.
- Gençlik turizmi ve üçüncü yaş turizmi için uygun zeminin var olduğu düşüncesinden hareketle, kitle turizminin yoğun geçen yaz aylarının dışındaki zamanlarda yapılması planlanabilir. Paket turlar bu çerçevede düzenlenebilir.
- Kamp ve karavan alanlarının genişletilmesi sağlanarak kaçak çadır ve karavan kurulumları önlenmelidir. Bu sayede muhtemel orman yangınları riski de minimal düzeye indirilmiş olur.
- Yaz ayları başta olmak üzere yılın belirli zamanlarında Bozcaada meydanında çeşitli sergiler tertip edilebilir. Bu sayede yaz aylarındaki yoğunluğun azaltılması da sağlanabilir.
- Adayı ziyaret eden ziyaretçilerin talepleri değerlendirilerek ileriki zamanlarda hizmet verecek küçük çaplı bir at çiftliği kurulabilir.

- Bozcaada'yı ulusal ve uluslararası turizm arenasında daha kaliteli bir seviyeye getirmek için çeşitli aktivite ve etkinlikler yapılabilir. Örneğin ulusal yapımlara ait sinema filmlerinin galaları Bozcaada'da açık hava sineması konseptine uygun olarak tertip edilebilir.
- Bozcaada'nın ulusal ve uluslararası platformlarda tanıtımını yapacak aktif bir internet sitesi kurulmalıdır. Bu internet sitesinde ziyaretçilerin her türlü sorularına karşılık bulacakları cevaplar da yer almalıdır.
- Bozcaada'da çiftlik evlerinin yanı sıra farklı yerlerde, adanın şartlarına uygun bir şekilde hizmet verecek bungalov evler hizmete sunulmalı ancak ticari rant aracına dönüştürülmesine kesinlikle müsaade edilmemelidir.
- Adaya gelen ziyaretçilerin taleplerini karşılayacak düzeye gelecek şekilde yat limanının geliştirilmesi sağlanabilir.
- Adanın ulusal ve uluslararası arenada tanıtımlarını sağlayacak şekilde, yerli ve yabancı sanatçıların adada klip çekimleri yapmaları konusunda teşvik ve davet edilmeleri sağlanabilir.
- Yılın belirli zamanlarında Bozcaada'da geçen hikayelerden esinlenerek oluşturulmuş kısa film festivalleri yapılabilir.
- Bozcaada'da yüzme yarışmaları yapılabilir.
- Bozcaada'nın ulusal ve uluslararası turizm arenasında yer almasını sağlayacak küçük çaplı da olsa bir havaalanına ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca kruvaziyer turizm için gerekli çalışmalar ivedilikle yapılmalıdır.
- Kuş gözlemciliği, fotosafari, bisiklet safari, trekking, botanik turizm başta olmak üzere alternatif turizm faaliyetleri geliştirilmelidir.

- Bozcaada'daki bütün turizm paydaşlarını bir arada tutacak etkinlik ve faaliyetler yapılarak Bozcaada'da turizmin geleceği üzerine ada şartlarına uygun planlamalar yapılabilir.
- Yılın belirli zamanlarında Çanakkale, Gelibolu Tarihi Milli Parkı, Truva, Assos gibi tarihi yerleri ziyarete gelen yerli ve yabancı ziyaretçilerin Bozcaada'yı da ziyaret etmelerini sağlayacak organizasyonlar yapılabilir.
- Bozcaada'nın yerleşim yerindeki ve yerleşim yerleri dışındaki otopark sorunu köklü bir çözüme kavuşturulmalıdır. Ada içi ulaşım hizmetleri geliştirilebilir.
- Yaz aylarında hizmet verecek gezici sağlık birimi ve telekomünikasyon hizmeti veren birimler oluşturulabilir.
- Ulusal ve uluslararası platformlarda yankı uyandıracak düzeyde festivaller, ağaçlandırma günleri, konserler, şenlikler düzenlenebilir. Bu bağlamda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ) başta olmak üzere çevre illerdeki üniversitelerin bahar şenlikleri organizasyonları Bozcaada'da yapılması sağlanabilir.
- Bozcaada'nın turizminin geleceğinin sağlam temellere oturtulması bağlamında Avrupa ülkeleri başta olmak üzere uluslararası turizm hibe destek programlarına katılımı sağlanmalıdır.
- Komşu ülkelere Bozcaada tanıtım ofisleri açılabilir ve buralardan ziyaretçilerin gelebilmesini sağlayacak program ve uygulamalar hayata geçirilebilir.
- Bozcaada'da önemli bir ekonomik hareketlilik sağlayan balıkçı barınakları geliştirilmelidir.
- Bozcaada'yı temsil edecek şekilde; bütün kamu ve tüzel kurumların kararıyla ortak bir logo tasarımı yapılabilir.

- Bozcaada’da sualtı dalış turizmini teşvik edecek şekilde sualtı dalış fotoğrafçılığı yarışmaları düzenlenebilir.
- Çanakkale 1915 Köprüsü’nün yapılmasıyla birlikte ulaşımında sağlanacak kolaylık göz önünde bulundurularak, ziyaretçi talebini karşılayacak düzeyde her türlü alt ve üst yapı çalışmalarına hazırlık yapılmalıdır.
- Bozcaada’daki turizm işletmelerine yönelik yapılan değerlendirmeler sonucunda elde edilen verilere dayanarak, turizm işletmelerinin talepleri de değerlendirilerek feribot iskelesinin yerleşim merkezi dışına taşınması konusu etraflıca tartışmaya açılabilir.
- Bozcaada için turizmin gelişmiş olduğu çevre ülkelerden biriyle veya hepsiyle “Kardeş Ada Projesi” protokolü sağlanarak adalar arası turist değişimini (turist alışverişi) sağlayacak uygulamalar yapılabilir.
- Bozcaada’nın turizm kalitesini arttırmak için bütün turizm işletme sahiplerinin katılımının sağlanacağı oryantasyon ve eğitim seminerleri düzenlenebilir. Aynı zamanda adaya çalışmak için gelen bireylerin de belirli bir eğitime tabi tutulması sağlanabilir.
- Bozcaada’daki turizm işletmelerinde ürün ve hizmet fiyatlandırmaları noktasında belirli bir standart olmaması, imaj zedelenmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda adadaki turizm paydaşlarının ortaklaşa bir şekilde ürün ve hizmet fiyatlandırma konusunda belli bir standarda uygunluğu sağlanmalı ve denetimi mutlaka yapılmalıdır.
- Bozcaada’yı ziyarete gelenlerin şikayetlerini en kısa sürede çözecek birimler oluşturulabilir. Böylelikle ziyaretçi memnuniyetinin maksimum düzeyde tutulması sağlanabilir.

- Bozcaada’da faaliyet halinde olan turizm işletmelerinde çalışmaya gelen personellerin barınma yeri sorunu mutlaka giderilmelidir. Aynı zamanda gün içerisinde uzun süreli çalışma temposu ama düşük ücretli çalışma koşulları nedeniyle çalışanların motivasyonunun düştüğü göz önünde bulundurularak gerekli özveri gösterilmelidir.
- Bozcaada Kalesi’nin turizm faaliyetlerinde daha çok yer alabilmesi ve daha çok ziyaretçi çekebilmesi için çeşitli tanıtım, etkinlik ve çalışmalar yapılabilir.
- Bozcaada’da özellikle de plaj ve sahil çevrelerinde ziyaretçilerin zorunlu ihtiyaçlarını giderebilecekleri kabin ve tuvalet sorununun çözümü sağlanmalıdır.
- Bankacılık faaliyetleri başta olmak üzere kamu hizmetlerinin kesintisiz olarak yürütülmesi sağlanmalıdır.
- Bozcaada’nın tarihi, kültürü, coğrafyası ve sosyolojik yapısına uygun olmayan hiçbir faaliyet ve yapılaşmaya izin verilmemelidir.
- Turizm işletmeleri başta olmak üzere ada sakinlerinin ve ziyaretçilerin turizm faaliyetleri konusunda daha bilinçli bir şekilde hareket etmelerini sağlayacak uygulamalar arttırılabilir.
- Bozcaada’nın markalaşmış çavuş üzümü ve markalaşmış şarapları bağlamında etkinlik ve faaliyetler arttırılarak Bozcaada Şarapları’nın uluslararası düzeyde tanıtımını sağlayacak uygulamalar yapılabilir.
- Bozcaada’daki plajlarının niteliği göz önünde bulundurularak “Mavi Bayrak” projelerine dahil edilmeleri sağlanmalıdır.
- Bozcaada’nın gastronomik zenginliği göz önünde bulundurularak bu alanda faaliyet, etkinlik ve festivaller arttırılarak mevcut faaliyetlerin çerçevesi genişletilebilir.

- Bozcaada'nın, özellikle de yüksek sezon olarak tabir edilen yaz aylarında taşıma kapasiteleri göz önünde bulundurularak; gerektiğinde ziyaretçi girişine kısıtlamalar getirilebilir ve rezervasyonlu bir şekilde girişlere müsaade edilebilir.
- Bozcaada'nın, yaz ayları dışındaki zamanlarda da turizm faaliyetlerindeki devamlılığın sağlanabilmesi için personel sorununu giderecek çözümler üretilmelidir.
- Bozcaada'ya her anlamda olumlu katkılar sağlayacağı göz önünde bulundurularak ve turizm alanında öğrenci kabulü sağlayacak ÇOMÜ'ye bağlı bir meslek yüksekokulu açılabilir.
- Bozcaada'nın turizminin sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından, bütün turizm otoriteleri, Bozcaada'da devamlı yerleşim halinde olan ahali, sivil toplum kurum ve kuruluşları, yerel yönetim ve mahalli idareler, kamu yönetimleri ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi başta olmak üzere çevre üniversitelerin ilgili otoriteleri ve bütün turizm işletmecileri ortak bir akıl çerçevesinde işbirliği içerisinde hareket edebilirler.

Kaynakça

2018-2027 Bozcaada Turizm Master Planı (2016). *Bozcaada Turizm Master Planı 2018-2027*.

I. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi Bildiri Kitabı; 07-09 Nisan 2015 Erzincan. (s.172-183; 2017-222; 296-300; 389-400).

Akkoç, T. (2013). *Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri (Çanakkale İli) Kıyılarında Sualtı Dalış Turizmi*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Aksu, M., Atay, L., Çakıcı, A. C. (2010). Bozcaada Turizmi İçin Geçerli Olabilecek Fırsatlar, Üstünlükler, Zayıflıklar ve Tehlikeleri Tespit Etmeye Yönelik Bir Araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi* (8:1)

Akşit, İ., Tolun, V., Özkök, F., & Kaşıkçı, A. (2019). *Türkiye'nin Turizmde Yükselen Değeri ve Huzur Adası: Bozcaada*. T.C. Çanakkale Valiliği. (Ü. Y. Gözüm, Dü.) Türkiye.

Aktaş, Ahmet (2002), *Turizm İşletmeciliği ve Yönetimi*, 2. Baskı, Detay Yayıncılık, Antalya.

Asaroğlu, M. (2016). *Türkiye'nin Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Boğazönü Adaları*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Ateşoğlu, L. (2006). *Avrupa Birliği Turizm Politikası ve Avrupa Birliği İle Türkiye Turizm Sektörleri Üzerine Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Bildin, E. (2019). *Bozcaada'daki Yerel Halkın Turizmin Etkilerine Karşı Yaklaşımlarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Bircan, K. (2014). *Kruvaziyer Yolcu Taşımacılığı Kapsamında Kruvaziyer Limanların Etkinliğinin Değerlendirilmesi: Alternatif Liman Önerisi*. Doktora Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), 2019; 2020.
- Bozcaada Belediyesi Arşiv-Doküman Araştırmaları. (2019; 2020).
- Bozcaada Belediyesi Resmi İnternet Sitesi (Erişim Tarihi: 18.10.2020 www.bozcaada.bel.tr)
- Bozcaada Kaymakamlığı Arşiv-Doküman Araştırmaları. (2019; 2020).
- Bozcaada Kaymakamlığı Resmi İnternet Sitesi (Erişim Tarihi: 11.10.2020: www.bozcaada.gov.tr)
- Bozyer, Ü. (2008). *Kent Dokusunun Oluşmasında Turizmin Etkisi “Bodrum Örneği”*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bulut, G., Tuzlacı, E. (2009). *Bozcaada'nın Çiçekleri ve Yararlı Bitkiler*. Ebat Matbaası, İstanbul.
- Butler, R. W. (1980). *The Concept Of A Tourist Area Cycle Of Evolution: Implications For Management Of Resources*. Canadian Geographer.
- Cumhurbaşkanlığı Stateji ve Bütçe Başkanlığı (2019). *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*.
- Çanakkale İl Kültür Turizm Müdürlüğü. (2020).
- Çanakkale Turizm Çalıştay Raporu. (2012). *Çanakkale Turizm Çalıştay Raporu*. Güney Marmara Kalkınma Ajansı.
- Çanakkale İli Değerleri Sempozyumları. (2008). *Bozcaada Değerleri Sempozyumu (25-26 Ağustos 2008)*. Çanakkale.

- Çavuş, Ş. (2002). *Turistik Merkezlerin Taşıma Kapasiteleri ile Yaşam Evreleri Arasındaki İlişkiler ve Kuşadası Örneğinde Değerlendirme*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir.
- Çelenk, Ş. (2017). *Kırsal Peyzaj Dönüşümleri: Bozcaada Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, S. (2018). *Alternatif Turizm*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi; Cilt 11, Sayı 56.
- Cordes, A. (2013). *Applications in Recreation & Leisure*. Sagamore Publishing, Illinois.
- Demiral, N. Ö. (2012). *Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Bozcaada Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü. 2016; 2020.
- Doğan, M. (2011). *Beşeri Coğrafya Açısından Bozcaada*. İmleç Yayınları, İstanbul.
- Doğan, M. (2014). *Sürdürülebilir Destinasyon Yönetimi Bağlamında Adalar: Bozcaada Üzerine Bir Model Önerisi*. Doktora Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Doğanay, H. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Çizgi Kitabevi, Konya.
- Durmuş, H. (2006). *Bozcaada'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Kültürü*. Yüksek Lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Edaw, I. (2004). *Ririe Reservoir Recreation Carrying Capacity Study*. US Department of the Interior Bureau of Reclamation Pacific Northwest Region, Snake River Area Office, Boise, Idaho.
- GESTAŞ Deniz Ulaşımı Turizm Ticaret A.Ş. (2019; 2020). *Çanakkale*.

- Güney Marmara Kalkınma Ajansı, (2012). Bozcaada & Gökçeada Değerlendirme Raporu.
- Güzel, M. (2012). *Bozcaada'da Turizm: Siyasal Ekolojik Yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A. ve Dinç, Y. (2009). *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi: Örnek Animasyon Uygulamaları*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Hamlacıbaşı, F. Ü. (2008). *Yiyecek Turizmi ve Yiyecek Turizmi Açısından Bozcaada'nın Kaynakları*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Kaptan Ayhan, Ç. (2007). *Özgün Peyzaj Karakteristiklerine Sahip Mekanlara Yönelik Bir Peyzaj Planlama Yönteminin Ortaya Konulması; Bozcaada Örneği*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kozak, N., Akoğlu Kozak, M. ve Kozak, M. (2012). *Genel Turizm; İlkeler ve Kavramlar*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Kömürcü, G. B. (2013). *Etkinlik Turizmi Çeşidi Olarak Festivaller: Bozcaada Yerel Tatlar Festivali Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. (2019). *Turizm İstatistikleri*.
- Leiper, N. (1983). *An Etymology of "Tourism"*, Annals of Tourism Research, 10 (2).
- Mercan, Ş. O., Yıldız, A. (2014). *Çanakkale'nin Kırsal Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Bölgesel Turizm Gelişimi Açısından Önemi*. Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi 7 (1): 58-61.

- Önen, S. (2016). *Gender And Work in Tourism: The Role Of Family Pansiyons in Turkey's Bozcaada Island*. İş, Güç: Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 18 (1).
- Özgüç, N. (2003) *Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler*. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Olalı, H. (1993). *Turizm*. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Oliveira, J. P. D. (2003). *Governmental Responses to Tourism Development: Three Brazilian Case Studies*. Tourism Management.
- Pekcan, C. (2002). *Gökçeada ve Bozcaada'nın Turizm Potansiyelinin Tespiti ve Adalarda Turizmin Gelişme Olanakları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Ritchie, B., & Goeldner, C. (2009). *Tourism Principles, Practices, Philosophies*. New Jersey.
- Sezer, B. (2006). *Bir Turizm Ürünü Olarak Şarap Kültürünün Bozcaada Turizmine Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Sivil, İ. H. (2007). *Avrupa Birliği Turizm Politikaları ve Türkiye Turizmi*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Soylu, Y. (2013). *Turistik Destinasyonlarda Taşıma Kapasitesi: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Şahin, H. (2005). *Bozcaada Kitabı*. Troya Yayıncılık, 4.Baskı, Muğla.
- Taş, E. (2014). *Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi: Doğu Karadeniz Bölgesi Bayburt Örneği*. Doktora Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Tombul, M. (2015). *Çanakkale Kültür Envanteri, Arkeolojik Yerleşim Alanları ve Sanat Tarihi Yapıları*. TC Çanakkale Valiliği. Matsis Matbaa, İstanbul.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2019; 2020.

- TÜRSAB., TUADER. (2017). *Turizm Sektör Raporu, Ocak-Haziran Dönemi 2017*. Turizm Seyahat Acentaları Birliği & Turizm Akademisyenleri Derneği.
- Turizm Envanteri ve Strateji Çalışması, Çanakkale Destinasyonu. (2019). *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Turizm Fakültesi*. (s. 28-36)
- Yaşar, O. (2005), *Bozcaada'nın Turizm Coğrafyası*. Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı Dergisi, Çanakkale 1915 90.Yılı Özel Sayısı, Sayı 3, Çanakkale.
- Yılmaz Şirin, B. (2018). *Kentsel Etkinlikler Kapsamında Festivaller ve Kentsel Mekana Etkileri: İki Mekan İki Festival*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK A: Bozcaada'daki Turizm İşletmelerinin Ada Turizmine Yönelik Değerlendirmelerini Ele Alan Araştırmada Kullanılan Görüşme Formu

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**BOZCAADA'DAKİ TURİZM İŞLETMELERİNİN
ADA TURİZMİNE YÖNELİK DEĞERLENDİRMELERİ**

KONAKLAMA İŞLETMESİ () YİYECEK-İÇECEK İŞLETMESİ ()

1. İşletmenizin mevcut kapasitesi nedir?

.....YatakSandalye

2. İşletmenizin mevsimsel doluluk oranı nedir?

Yaz Ayları: Diğer Aylar:

3. İşletmenizi tercih eden ziyaretçi profilleri nasıldır? (öğrenci, memur, yüksek gelirli kişiler, devamlı gelenler/tavsiye üzerine gelenler/kalite-fiyat dengesi kıstası)

.....
.....
.....

4. İşletme sahibi biri olarak kalifiye eleman sorunu yaşıyor musunuz?

.....

5. Günümüzdeki ziyaretçiler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

.....
.....
.....
.....

- 6.** Bozcaada'daki turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) ürün ve hizmet fiyatlandırması hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

.....

.....

.....

- 7.** Bozcaada'ya ulaşım ve ada içerisindeki ulaşım ağını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce mevcut ulaşım ağı, turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi konusunda yeterli midir?

.....

.....

.....

- 8.** Bozcaada'da turizm faaliyetlerinin devamlılığı açısından mevcut alt ve üst yapı sistemleri yeterli midir?

.....

.....

- 9.** Bozcaada; tarihi, kültürü ve coğrafyası bakımından turizm talebini karşılamada yeterli midir?.....

.....

- 10.** Bozcaada'daki mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) arz kapasitelerinin, turizm talebini karşıladığını düşünüyor musunuz?

.....

- 11.** Bozcaada'daki mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) hizmet kaliteleri, ziyaretçilerin beklentilerini (ziyaretçi memnuniyeti) karşılıyor mu sizce?.....

.....

- 12.** Sizce Bozcaada'daki mevcut turizm işletmelerinin (konaklama, yiyecek-içecek işletmeleri) temel eksiklikleri nelerdir?

.....

.....

.....

13. Bozcaada’da turizm faaliyetleri açısından en temel sorunlar nelerdir?

Bu sorunların çözümü için önerileriniz var mı?

.....

.....

.....

.....

14. Turistik destinasyon olarak genel anlamda Bozcaada’yı nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

15. Siz yabancı biri olsaydınız, tatil için neden Bozcaada’yı tercih ederdingiz?

.....

.....

.....

.....

16. Bozcaada’nın uluslararası turizm sahnesinde yer alabilmesi için önerileriniz var mıdır?

.....

.....

.....

.....

.....

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hayri ÇAMURCU

Hazırlayan

Ömer BARLIK

EK B: Bozcaada'dan Fotoğraflar**a) Bozcaada Turizminde Doğal Cazibe Alanlarına Ait Fotoğraflar**

Ayazma Plajı.

Değirmenler mevkiinden Göztepe.

Sulubahçe Koyu ve Plajı.

Çanak Limanı.

Sulubahçe Koyu ve üzüm bağları.

Salhane.

Akvaryum Koyu.

Polente Feneri mevki.

b) Bozcaada Turizminde Tarihi, Kültürel ve Beşerî Cazibe Alanlarına Ait Fotoğraflar

Bozcaada Kalesi.

Bozcaada Kalesi.

Bozcaada'nın mimarî yapısı.

Değirmenler.

Aya Paraskevi Ayazması (Ayazma Manastırı).

Aya Paraskevi Ayazması (Ayazma Manastırı).

Kimisis Teodoku Rum Ortodoks Kilisesi çan kulesi (Meryem Ana Kilisesi).

Köprülü Mehmet Paşa Camii (Yalı Camii).

Miralay-Koca Ahmet Ağa Camii (Alaybey Camii).

Namazgâh Çeşmesi.

Bozcaada Müzesi (Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi).

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Ömer BARLIK

Doğum Yeri :

EĞİTİM DURUMU

Yüksek Lisans : Çanakkale 18 Mart Üniversitesi; Coğrafya Eğitimi

Lisans : Çanakkale 18 Mart Üniversitesi (Yatay Geçiş; 2012-2015)
Dicle Üniversitesi; Coğrafya Öğretmenliği (2010-2012)

Önlisans : Anadolu Üniversitesi AÖF: Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS)
Bölümü (devam ediyor)

Lise : Beşiri Lisesi / Batman

Yabancı Dil : İngilizce

Kurs/Sertifika ve Belgeler : 120 Saatlik Bilgisayar Kullanım Programı Sertifikası

Kişisel Gelişim Belgeleri, Seminer Katılım Sertifikaları vs.

İŞ DENEYİMİ

2016 : Kolin Otel, Misafir Karşılama ve Servis.

2014-2016 : Hattuşa Astyra Thermal & SPA / Halkla İlişkiler, Reklam ve Tanıtım.

2010 : Mardin Müze Müdürlüğü, Sumaki Höyük Kazı Çalışması.

İLETİŞİM

ORCID ID :